

FINANSMINISTERIET

Ekonomisk översikt

Hösten 2017

Finansministeriets publikationer – 32b/2017

Ekonomiska utsikter

Finansministeriets publikationer 32b/2017

Ekonomisk översikt

Hösten 2017

Finansministeriet

ISBN: 978-952-251-886-6 (pdf)

Ombrytning: Statsrådets förvaltningsenhet/Anitta Tärkkän

Helsingfors 2017

Presentationsblad

Utgivare	Finansministeriet	September 2017	
Författare	Ekonomiska avdelningen		
Publikationens titel	Ekonomisk översikt, hösten 2017		
Publikationsseriens namn och nummer	Finansministeriets publikationer 32b/2017		
Tema	Ekonomiska utsikter		
ISBN PDF	978-952-251-886-6	ISSN PDF	1797-9714
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-886-6		
Sidantal	96	Språk	Svenska
Nyckelord	Offentlig ekonomi, ekonomisk utveckling, budgetförslag		
Referat	<p>Finlands ekonomi är inne i en fas av snabb tillväxt. Enligt prognosen växer Finlands ekonomi 2017 klart snabbare än i fjol, men därefter kommer tillväxttakten att stanna kring 2 %.</p> <p>År 2018 växer Finlands ekonomi enligt prognosen starkt jämfört med tidigare år, dock något svagare än innevarande år. Att tillväxten avtar beror i hög utsträckning på den privata konsumtionsefterfrågan: köpkraften väntas öka långsammare än i år. Den accelererande inflationen försämrar löntagarnas köpkraft även om den stöds av den förbättrade sysselsättningen.</p> <p>År 2018 kommer den inhemska inflationen att tillta och beröra fler grupper av nyttigheter jämfört med 2017. Priserna på tjänster stiger mest. Att den låga räntenivån stiger bidrar också till prisstegringen. Prisstegringen dämpas däremot av den starkare amerikanska dollarn och det fortsatt måttfulla oljepriset.</p> <p>En måttfull ökning av bruttonationalprodukten förbättrar sysselsättningen, men trots det minskar antalet arbetslösa långsamt. År 2018 kommer sysselsättningsgraden att stiga till cirka 70 % och arbetslöshetsgraden att sjunka till cirka 8 %. En gynnsammare utveckling av sysselsättningen förhindras av regionala och yrkesmässiga kompatibilitetsproblem.</p> <p>Inom exporten är tillväxten fortsatt god till slutet av prognosperioden. Finland förlorar inga fler marknadsandelar och exporten växer i jämn takt driven av tillväxten i världshandeln. Exporttillväxten härrör även i fortsättningen i huvudsak från exporten av varor, vilket samtidigt ökar importen av produktionsfaktorer. Antalet nya ordrar och ett högt förtroende vittnar om goda exportutsikter.</p> <p>Världsekonomin och världshandelns tillväxtutsikter har förbättrats på senare tid. Den positiva utvecklingen i tillväxtekonomierna och Förenta staterna fortsätter och euroområdets betydelse kommer att framhävas i fortsättningen. Den ekonomiska tillväxten i euroområdet tilltar till drygt 2 % nästa år.</p> <p>De av regeringen fastställda anpassningsåtgärderna och den ekonomiska tillväxten som kom igång i fjol har stärkt Finlands offentliga finanser. Trots den positiva utvecklingen kommer de offentliga finanserna att uppvisa ett underskott ända till slutet av årtiondet. På grund av den åldrande befolkningen borde saldot uppvisa ett klart överskott i början av nästa årtionde.</p>		
Förläggare	Finansministeriet		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Förord

I översikten presenteras prognosen om den ekonomiska utvecklingen under 2017–2019. Vid sidan av den ekonomiska prognosen på kort sikt ingår också en kalkyl över den ekonomiska utvecklingen på medellång sikt fram till 2021.

Prognosen och den utvecklingskalkylen i översikten har utarbetats av ekonomiska avdelningen på ett oberoende sätt och utifrån lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen och om tillämpning av fördraget samt om kraven på de fleråriga ramarna för de offentliga finanserna (869/2012).

Granskningen i översikten bygger på de preliminära uppgifterna om nationalräkenskaperna för 2016 som Statistikcentralen gett ut i juli 2017 samt annan offentlig statistik som stått till buds före den 1 september 2017.

Helsingfors, september 2017

Finansministeriets ekonomiska avdelning

Mikko Spolander

Avdelningschef, överdirektör

Jukka Railavo

Finansråd,

Makroprognoser

Prognosgruppen för den reala ekonomin

Marja Paavonen

Finansråd,

Fiskala prognoser

Prognosgruppen för den offentliga ekonomin

Källa för informationen om den faktiska utvecklingen: Statistikcentralen, om inget annat nämns

SYMBOLERNA SOM ANVÄNTS I TABELLERNA

-	Ingenting att informera om
0	Storheten mindre än hälften av enheten som använts
..	
.	Ingen information har erhållits
**	Prognos
CPB	CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis
HWWI	Hamburgisches WeltWirtschafts Institut
IMF	Internationella Valutafonden
SHM	Social- och hälsovårdsministeriet
FM	Finansministeriet

Varje siffra i tabellen har avrundats skilt.

Innehåll

Sammandrag	9
1 Ekonomiska utsikter	21
1.1 Internationella ekonomin	21
1.2 Utrikeshandel.....	28
1.2.1. Export och import.....	28
1.2.2 Bytesbalans.....	29
1.3 Inhemsk efterfrågan.....	31
1.3.1 Privatkonsumtion.....	31
1.3.2 Offentlig konsumtion.....	33
1.3.3 Privata investeringar.....	35
1.3.4 Offentliga investeringar	38
1.4 Inhemsk produktion	39
1.4.1 BNP	39
1.4.2 Förädling	41
1.4.3 Tjänster	44
1.5 Arbetskraft.....	48
1.6 Inkomster, kostnader och priser	50
1.6.1 Löner	50
1.6.2 Konsumentpriser	51
2 Ekonomisk politik och offentlig ekonomi	57
2.1 Samtliga offentliga samfund.....	57
2.1.1 Bedömningar av finanspolitikens verkningar	62
2.1.2 De offentliga samfundens skuld	66
2.2 Statsfinanser.....	70
2.2.1 Utgifter inom statsfinanserna	72
2.2.2 Inkomsterna inom statsfinanserna	75
2.2.3 Budgetekonomi och nationalräkenskaperna.....	78

2.3	Landskapens ekonomi.....	80
2.4	Lokalförvaltning.....	83
2.5	Socialskyddsfonder	87
2.5.1	Arbetspensionsfonder.....	87
2.5.2	De övriga socialskyddsfonder	88
2.6	Den offentliga ekonomins långsiktiga hållbarhet.....	90

Bilagatabeller	93
-----------------------------	----

Ramarna:

Alternativt scenario över effekterna av högre oljepriser	16
Produktivitetsutveckling per bransch.....	46
Baseffekter – vad betyder baseffekt och varför påverkar de inflationsprognosen?	54
Finland och EU:s finanspolitiska regler	60
Mätning av hur finanspolitiken är inställd.....	63
Utgifts- och beskattningsgrunder som regeringen fastställt.....	68
Budgeten för 2018 och ramarna för statsfinanserna	73
Landskapsförvaltningen i prognosen för de offentliga finanserna.....	82

Sammandrag

De ekonomiska konjunkturutsikterna 2017–2019

Finlands ekonomi är inne i en fas av snabb tillväxt. Enligt prognosen växer Finlands ekonomi 2017 klart snabbare än i fjol, men därefter kommer tillväxttakten att stanna kring 2 %. De närmaste åren kommer såväl den inhemska som den utländska efterfrågan att öka den ekonomiska aktiviteten. Det finns emellertid en klar skillnad i hur dessa utvecklas. Inom den privata konsumtionsefterfrågan och delvis även inom investeringsefterfrågan kommer tillväxttakten att avta, men när det gäller export kommer den att tillta. Exportens tillväxtmöjligheter stöds av den globala ökningen av efterfrågan och en stärkt kostnadskonkurrenskraft bland företagen. Den dämpade utvecklingen av köpkraften begränsar hushållens konsumentefterfrågan. Investeringsökningen avtar på grund av att tillväxten inom bostadsbyggandet bromsas upp, men tilltar till följd av stora investeringar i produktionen.

Den positiva drivkraften inom världsekonomin stärks

Världsekonomin tillväxt upprätthålls särskilt av tillväxtekonomierna men tillväxten stärks även i industriländerna. Världshandeln har utvecklats positivt sedan slutet av 2016. Det är särskilt de växande ekonomierna som trappat upp handeln men i fortsättningen kommer den positiva utvecklingen i euroområdet att ha en större betydelse. De närmaste åren kommer världshandeln att växa ungefär lika snabbt som den totala världsprодукtionen. Världshandeln växer emellertid klart långsammare jämfört med förra årtiondets snabbaste globaliseringsperioder.

I Förenta staterna fortsätter den positiva ekonomiska utvecklingen. Centralbanken fortsätter att normalisera penningpolitiken, vilket kommer till uttryck i stigande korta marknadsräntor. I Europa har den ekonomiska bilden stärkts i år. Företagen och konsumenterna har ett starkt förtroende för ekonomin. Arbetslösheten i euroområdet har sjunkit till den lägsta nivån på åtta år. I euroområdet måste den ekonomiska tillväxten emellertid bli mer befäst innan den exceptionella penningpolitiken kan frångås.

Skuldskrisen i euroområdet har fallit i bakgrunden allteftersom de flesta krisländerna har frigjort sig från anpassningsprogrammen och också Greklands ekonomi har äntligen vänt mot tillväxt. Innevarande år har euron stärkts i förhållande till de övriga huvudvalutorna, vilket återspeglar de positiva utsikterna för euroområdet. På längre sikt kommer euron

emellertid att försvagas i förhållande till den amerikanska dollarn, eftersom Förenta staterna frångår den lätta penningpolitiken tidigare än euroområdet.

Den positiva konjunkturen fortsätter

År 2017 förutspås Finlands BNP växa med 2,9 %. I början av året sågs nya tecken på en fortsatt positiv konjunktur. Dessa är bland annat ökningen av nya ordrar, tillväxten inom den privata serviceproduktionen och den fortsatt starka byggverksamheten i tillväxtcentrumen.

I år fortsätter den privata konsumtionen att öka, stärkt av den förbättrade sysselsättningen. Tyngdpunkten i privata investeringar håller på att förskjutas från byggande till investeringar i industriell produktion. Tillväxtförutsättningarna för exporten förbättras alltefter som den globala efterfrågan ökar och företagens kostnadskonkurrenskraft stärks. Efter en period av flera negativa år börjar utrikeshandeln igen ge stöd åt BNP-tillväxten.

Enligt konjunkturförfrågningarna har teknologi- och kemiindustrin de bästa tillväxtförutsättningarna. Inom skogsindustrin räknar företagen med att tillväxten avtar mot slutet av året, men kapacitetshöjningen i Äänekoski stöder produktionstillväxten senast från början av nästa år. På det hela taget kommer den industriella produktionen att öka med nästan 7 % i år tack vare nya ordrar och en stark början av året. Ökningen av produktionskapaciteten och företagens ansträngningar att förbättra sina produkters konkurrenskraft stöder industriproduktionen under kommande år.

Att den ekonomiska aktiviteten stärktes snabbt och på bred bas ökade sysselsättningen i början av 2017, men däremot sjönk arbetslösheten knappt alls under samma tid. Arbetslöshetsgraden har hållits på 8,7 %. Att arbetslöshetsgraden inte längre sjunker beror åtminstone delvis på att dolda arbetslösa och andra personer utanför den egentliga arbetskraften aktiverat sig och sökt jobb, vilket är vanligt när konjunkturläget förbättras.

I år utvecklas inkomstnivån i huvudsak enligt konkurrenskraftsavtalet mellan arbetsmarknadsparterna. De avtalsenliga lönerna höjdes inte och i den offentliga sektorn gjordes nedskärningar i semesterpenningarna med 30 %. Dessa faktorer beräknas tillsammans sänka de avtalsenliga lönerna något. Lönenivån främjas dock av andra faktorer och inkomstindexet stiger med 0,3 % 2017.

År 2018 kommer den ekonomiska tillväxten att vara fortsatt stark även om BNP-tillväxten avtar till 2,1 %. Den avtagande tillväxten beror i hög utsträckning på den privata konsumtionsefterfrågan: köpkraften väntas öka långsammare än i år. Den accelererande inflationen försämrar löntagarnas köpkraft, även om den samtidigt stöds av den förbättrade sysselsättningen.

Tack vare investeringar i maskiner och anläggningar ökar investeringarna snabbare än i år. Även bygginvesteringarna växer alltså snabbt, trots att tillväxten inom bostadsbyggande bromsas upp.

Tillväxttakten inom exporten är fortsatt god. Finland förlorar inga fler marknadsandelar och exporten växer i jämn takt driven av världshandelns tillväxt. Exporttillväxten härrör även i fortsättningen i huvudsak från exporten av varor, vilket samtidigt ökar importen av produktionsfaktorer. En ökad efterfrågan på konsumtions- och investeringsnyttigheter ökar samtidigt även importen, och därmed minskar nettoexportens positiva effekt på den ekonomiska tillväxten.

Att industriföretagen fått en femtedel fler nya ordrar under början av året jämfört med fjolåret signalerar också goda exportutsikter. Skeppsbyggnadsindustrin har vunnit flest nya ordrar, men ordererna har ökat även inom kemiindustrin och skogsindustrin. Tillväxten inom industriproduktionen stöds av kapacitetsökningen och den ökande efterfrågan inom skogsindustrin. När det gäller tjänster grundar sig tillväxten alltså på den växande efterfrågan inom affärlivet.

Allteftersom bruttonationalprodukten fortsätter växa i måttfull takt förbättras också sysselsättningen, men trots det minskar antalet arbetslösa långsamt. Arbetslöshetsgraden beräknas sjunka till 8,1 % 2018. På senare år har förbättringen i sysselsättningsläget fördröjts av problem med att få arbetslösa arbetssökande och lediga arbetsplatser att mötas i olika regioner och yrkesgrupper. Kompatibilitetsproblemen håller på att minska något till följd av den tilltagande ekonomiska tillväxten.

År 2018 kommer konsumentpriserna att stiga på en bredare bas i olika nyttighetsgrupper jämfört med innevarande år, men de stigande priserna på tjänster kommer även i fortsättningen att ha den största effekten på den totala inflationen. Inflationen förväntas accelerera till följd av det måttfullt stigande oljepriset, den allt starkare amerikanska dollarn och räntenivån som uppvisar en låg nivå men som håller på att stiga.

År 2019 ökar BNP med 1,8 %. Den privata konsumtionen ökar långsammare allteftersom ökningen av hushållens realinkomster avtar. Ökningen av privata investeringar är fortsatt god eftersom bland annat de planerade storprojekten inom skogsindustrin ökar produktionsinvesteringarna. Sysselsättningen fortsätter att stiga, dock något långsammare än tidigare. Ökningen av konsumentpriserna planas ut till 1,5 % 2019.

Om man ser till den ekonomiska tillväxten är helhetsbilden av 2017–2019 positivare jämfört med tidigare år. De allmänna förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och de strukturer som avgör förutsättningarna har emellertid inte förändrats så mycket att tillväxtpotentialen för ekonomin skulle ha ökat. Åren 2020 och 2021 uppskattas den ekonomiska tillväxten till mindre än 1,5 % i snitt per år. En ekonomisk tillväxt som bygger på en kraftig

ökning av arbetsproduktiviteten gör att sysselsättningsläget alltså förbättras måttfullt. Utbudet av arbetskraft som en helhet begränsar inte sysselsättningsökningen under prognosperioden, eftersom det alltså finns över 400 000 arbetslösa och dolda arbetslösa. I vissa yrkesgrupper kan man dock redan skönja brist på arbetskraft.

Underskott i de offentliga finanserna trots konjunkturuppgången

Underskottet i de offentliga finanserna har minskat gradvis på senare år. De av regeringen fastställda anpassningsåtgärderna och den ekonomiska tillväxten som kom igång i fjol har stärkt Finlands offentliga finanser. Underskottet kommer att krympa gradvis även under de närmaste åren. Konjunkturuppgången löser emellertid inte de strukturella problemen i den offentliga ekonomin. Trots det positiva konjunkturläget kommer de offentliga finanserna att uppvisa ett underskott.

Den offentliga skulden har mer än fördubblats sedan 2008. Den snabbt växande bruttonationalprodukten och det krympande underskottet kommer att sänka skuldkvoten under de närmaste åren. På grund av den åldrande befolkningen kommer det emellertid på lång sikt att råda obalans mellan inkomsterna och utgifterna i de offentliga finanserna. De offentliga finanserna har ett hållbarhetsunderskott som får skuldkvoten att vända uppåt igen de kommande årtiondena.

Risker i den ekonomiska utvecklingen

De relativt positiva utsikterna för den globala ekonomin överskuggas av protektionistiska hot och de tryck som riktas mot det multilaterala handelssystemet. Även i euroområdet är riskerna övervägande negativa. En svag kapitaltäckning och omfattningen av problemkrediter hos vissa europeiska banker ger alltså anledning till oro.

När det gäller positiva risker är möjligheten att tillväxten i industriländerna blir starkare än väntat värd att beakta. Detta gäller särskilt euroområdet men också bland annat Japan. I euroområdet skulle en snabbare efterfrågeökning än väntat öka inflationstrycket och påskynda normaliseringen av penningpolitiken. Att världshandeln växer snabbare än väntat är också en positiv risk.

De inhemska riskerna hänför sig till förtroendeklimatet och arbetsmarknaden. Eftersom hushållens köpkraft bara ökar något kommer konsumtionsökningen att grunda sig på ett starkt förtroende, som dock kan vackla snabbt. I prognosen antas att de avtalsbaserade löneförhöjningarna blir mycket måttfulla 2018 och 2019. Förhandlingar om löneförhöjningarna 2018 förs branschvis, vilket ökar osäkerheten i löneprognoisen. Om löneförhöjningarna blir större än vad som antagits i prognosen kan det försämra tillväxten för ekonomin och sysselsättningen. När det gäller investeringar hänför sig osäkerheten till en eventuell fördröjning i de planerade storprojekten.

Tabell 1. Centrala prognostal

	2016 md euro	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
		procentuell volymförändring					
BNP till marknadspris	216	-0,6	0,0	1,9	2,9	2,1	1,8
Import	79	-1,3	3,2	4,4	2,9	2,6	3,1
Totalutbud	294	-0,8	0,9	2,6	2,9	2,2	2,2
Export	76	-2,7	0,8	1,3	4,7	3,7	4,1
Konsumtion	171	0,4	1,1	1,6	1,6	1,2	1,0
privat	119	0,8	1,7	1,8	2,4	1,4	1,2
offentlig	52	-0,5	0,0	1,2	-0,3	0,8	0,4
Investeringar	46	-2,6	0,7	7,2	4,7	3,7	3,5
privata	38	-3,4	2,2	7,9	5,5	4,0	4,1
offentliga	9	0,9	-5,2	3,9	1,0	2,1	0,9
Totalefterfrågan	294	-0,8	1,1	2,2	2,7	2,1	2,0
inhemsk efterfrågan	218	-0,1	1,2	2,5	2,0	1,5	1,3
		2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
BNP, md euro		205	210	216	224	232	241
Tjänster, volymförändring, %		-0,4	0,2	1,3	2,0	1,5	1,4
Industri, volymförändring, %		-0,2	-1,6	1,1	6,8	2,8	3,0
Arbetets produktivitet, förändring, %		0,1	0,1	1,2	2,1	1,3	1,5
Sysselsatta, förändring, %		-0,4	-0,4	0,5	0,7	0,8	0,5
Sysselsättningsgrad, %		68,3	68,1	68,7	69,4	70,1	70,5
Arbetslöshetsgrad, %		8,7	9,4	8,8	8,6	8,1	7,8
Konsumentprisindex, förändring, %		1,0	-0,2	0,4	0,9	1,5	1,5
Förtjänstnivåindex, förändring, %		1,4	1,4	1,1	0,3	1,4	1,6
Bytesbalans, md euro		-2,6	-1,2	-2,3	-3,0	-3,2	-3,3
Bytesbalans, i förhållande till BNP, %		-1,3	-0,6	-1,1	-1,3	-1,4	-1,4
Korta räntor (3 mån. Euribor), %		0,2	0,0	-0,3	-0,3	-0,2	0,0
Långa räntor (statens obligationer, 10 år), %		1,5	0,7	0,4	0,5	0,9	1,4
Offentliga utgifter, i förhållande till BNP, %		58,1	56,9	55,8	54,1	53,1	52,2
Skattegrad, i förhållande till BNP, %		43,9	44,0	44,1	43,2	42,2	41,8
Offentliga sektorns finansiella sparande, i förhållande till BNP, %		-3,2	-2,7	-1,8	-1,2	-1,4	-1,0
Statens finansiella sparande, i förhållande till BNP, %		-3,8	-3,0	-2,7	-2,3	-2,0	-1,4
Offentliga sektorns bruttoskuld, i förhållande till BNP, %		60,2	63,6	63,1	62,5	61,9	61,1
Statens skuld, i förhållande till BNP, %		46,3	47,6	47,5	47,7	47,5	46,9

Utsikterna på medellång sikt

År 2016 tilltog BNP-tillväxten i Finland till nästan 2 % efter flera år av svag ekonomisk utveckling. I år väntas den ekonomiska tillväxten öka till närmare 3 % men 2018–2019 minskar till en måttfullare nivå, ungefär 2 %. På medellång sikt, 2020–2021, väntas den ekonomiska tillväxten återgå till en nivå som motsvarar den potentiella produktionstillväxten, det vill säga drygt 1 %.¹

Att den potentiella tillväxten är långsam hänger samman med strukturella faktorer i ekonomin. Å ena sidan gör den minskande befolkningen i arbetsför ålder och den relativt höga, konstanta strukturella arbetslösheten att arbetskraftsinsatsen inte växer alls även om särskilt äldre åldersgrupper medverkar mer aktivt än tidigare på arbetsmarknaden. Å andra sidan har produktivitetens ökning avtagit i och med att produktionen inom sektorer med hög produktivitet har krympt avsevärt, och hela den ekonomiska strukturen har blivit allt mer serviceorienterad. Dessutom har investeringsgraden, som i flera år legat låg, bromsat upp uppkomsten av nytt produktionskapital. Investeringsgraden började emellertid öka i fjol och kommer så småningom att rätta till situationen.

År 2017 beräknas produktionsgapet bli drygt 0,5 % negativt i förhållande till den potentiella produktionen.² Eftersom bruttonationalprodukten ökar klart snabbare än potentialen kommer produktionsgapet att slutas redan 2018. År 2019 förväntas produktionsgapet bli drygt 0,5 % positivt och stanna på denna nivå på medellång sikt. Produktionsgapet sluts under nästa lågkonjunktur.

Underskottet i de offentliga finanserna krymper allteftersom ekonomin återhämtar sig, men den ekonomiska tillväxten räcker inte på långa vägar till för att täcka hela underskottet eftersom den åldrande befolkningen samtidigt försämrar de offentliga finanserna. Dessutom minskas skatteinkomsterna av skattelättnaderna i anslutning till konkurrenskraftsavtalet, men å andra sidan dämpar de av regeringen fastställda anpassningsåtgärderna ökningen av utgifterna. På lång sikt räcker inkomsterna inom den offentliga ekonomin således inte längre till för att upprätthålla alla strukturer och uppgifter inom den offentliga sektorn som byggts upp med utgångspunkt i en gynnsammare befolkningsstruktur.

1 De ekonomiska utsikterna på medellång sikt kan granskas genom den potentiella produktionen, som är tänkt att bestämma de ekonomiska tillväxtförutsättningarna. För att uppskatta den potentiella produktionen använder Finansministeriet den produktionsfunktionsmetod som EU-kommissionen och medlemsländerna utvecklat tillsammans, där den potentiella produktionstillväxten indelas i uppskattningar av den potentiella arbetskraftsinsatsen, kapitalets och den totala produktivitetens utveckling. Den potentiella produktionen och produktionsgapet är icke skönjbara variabler och bedömningen av dem förknippas med osäkerhet speciellt under en kraftig konjunkturcykel samt när produktionsstrukturen förändras snabbt.

2 Produktionsgapet, det vill säga skillnaden mellan den observerade produktionen och den potentiella produktionen är negativ om den observerade produktionen ligger under den potentiella produktionen. Då finns det ledig kapacitet inom ekonomin och produktionen kan växa snabbare än den potentiella produktionen utan pristryck.

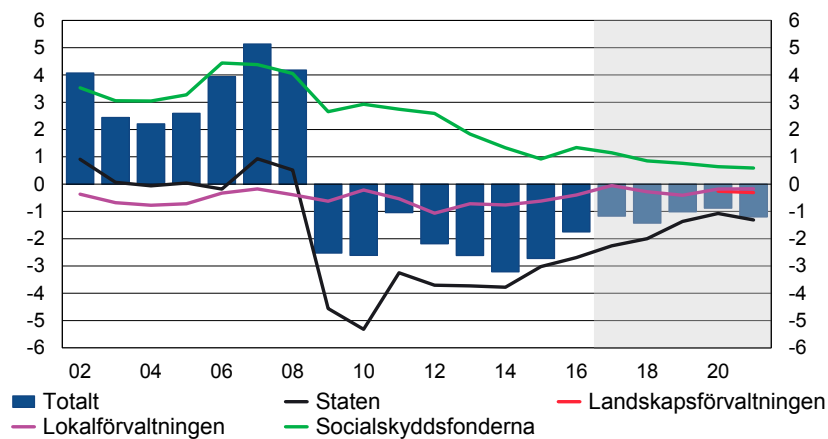

Tabell 2. Nyckeltal på medellång sikt

	2015	2016	2017**	2018**	2019**	2020**	2021**
BNP till marknadspris, volymförändring, %	0,0	1,9	2,9	2,1	1,8	1,3	1,1
Konsumentprisindex, förändring, %	-0,2	0,4	0,9	1,5	1,5	1,8	2,0
Arbetslöshetsgrad, %	9,4	8,8	8,6	8,1	7,8	7,5	7,3
Sysselsättningsgrad, %	68,1	68,7	69,4	70,1	70,5	70,9	71,2
Den offentliga sektorns finansiella sparande, i förhållande till BNP, %	-2,7	-1,8	-1,2	-1,4	-1,0	-0,9	-1,2
Statsförvaltningen	-3,0	-2,7	-2,3	-2,0	-1,4	-1,1	-1,3
Landskapsförvaltningen						-0,3	-0,3
Lokalförvaltningen	-0,6	-0,4	-0,1	-0,3	-0,4	-0,2	-0,2
Socialskyddsfonderna	0,9	1,3	1,1	0,9	0,8	0,6	0,6
Den strukturella balans, i förhållande till BNP, %	-0,8	-0,4	-0,8	-1,3	-1,4	-1,1	-1,4
Den offentliga sektorns bruttoskuld, i förhållande till BNP, %	63,6	63,1	62,5	61,9	61,1	60,2	59,9
Statsskulden, i förhållande till BNP, %	47,6	47,5	47,7	47,5	46,9	46,3	46,1
Produktionsgap, % av potentiella produktionen ¹	-3,4	-2,3	-0,7	0,0	0,4	0,4	0,4

¹ Beräknad enligt EU:s gemensamma metod

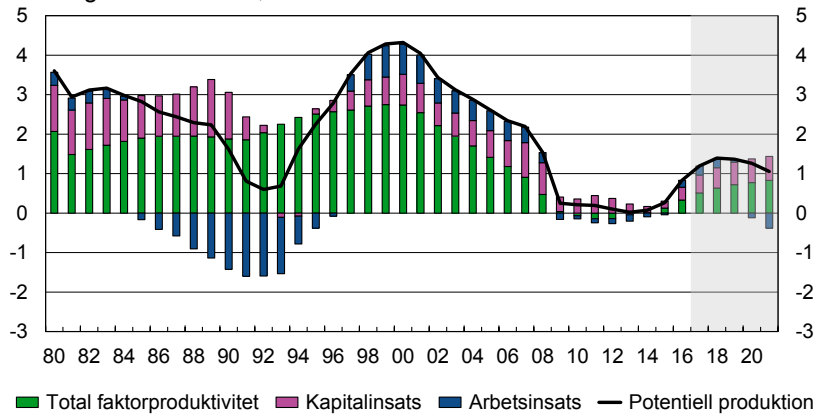
Offentliga sektorns finansiella sparande i förhållande till BNP, %

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34098

Tillväxt i potentiell produktion samt delfaktorer enligt EU-metoden, %

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34170

ALTERNATIVT SCENARIO ÖVER EFFEKTERNA AV HÖGRE OLJEPRISER

Oljepriset har sjunkit en längre tid men nu är botten nådd och priset har börjat stiga igen. Variationerna i oljepriset har betydelse för inflationen och i konsumentpriset förändras energins effekt snabbt från sänkande till höjande. Denna alternativa kalkyl är en genomgång av vilka effekter det accelererande oljepriset har för den ekonomiska tillväxten i Finland.

På senare år har prisutvecklingen hos olja avvikit från prognoserna. Oljepriset har sjunkit snabbare än väntat och ligger nu ungefär 50 % lägre jämfört med slutet av 2014. Det låga oljepriset har haft dämpande direkta och indirekta effekter på ökningen av konsumentpriserna. Det låga oljepriset med sänkta bränslepriser som följd har bidragit till en konsumtionsökning bland hushållen och sänkt kostnaderna för företagen. Uppskattningsvis 3 miljarder euro¹ har kunnat spenderas på annat eftersom bränslen varit billigare än under perioden före 2014.

Man tänker sig att nedgången i oljepriset på senare tid beror dels på att efterfrågan minskat nu när ekonomin inte längre växer så snabbt, dels på att själva oljeproduktionen ökat. Trots produktionsbegränsningar har oljepriset inte vänt mot någon snabb uppgång. I prognosen räknar man emellertid med att oljepriset kommer att öka något. År 2021 uppskattas oljepriset till cirka 63 USD/fat.

Att priset på råolja är klart högre än i fjol trappar upp inflationen i år. År 2017 förutspås det genomsnittliga fatpriset vara cirka 7 USD högre än det faktiska medelpriset 2016, 45 USD/fat.

Förändringar i oljepriset och världsekonomin tillväxt har haft ett starkt samband genom historien. På senare år har det låga oljepriset haft en kraftigt återupplivande effekt på världsekonomin.

I denna faktaruta granskas kalkyler som gjorts med finansministeriets ekonomiska avdelnings makromodell (Kooma-modellen). I kalkylerna är oljepriset från och med det första kvartalet 2018 20 % högre än i prognosens basscenario. Därmed blir oljepriset över 75 USD/fat 2021. I kalkylen granskas också en situation där oljepriset antas stiga med 50 % och stanna på nästan

¹ Uppskattningen grundar sig på de förändringar som skett i värdet på nettoimporten av oljeprodukter.

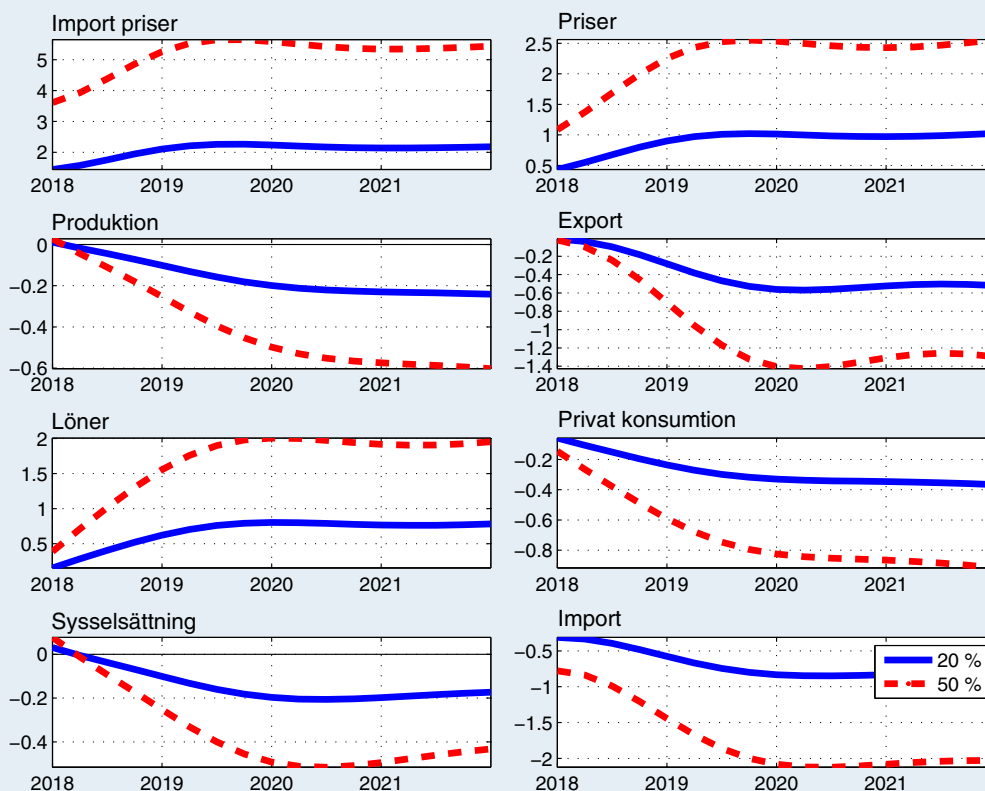
100 USD/fat 2021. Effekterna kanaliseras på samma sätt i kalkylerna, men olika stora förändringar visar betydelsen av stigande oljepriser. Oljepriset inverkar direkt på konsumentpriset och på exportproducenters gränskostnader. Effekterna kanaliseras framför allt till konsumtion och export.

Att oljepriset stiger medför många slags konsekvenser. Stigande oljepriser sätter fart på ökningen av produktionskostnaderna över hela världen, vilket hämmar världsekonomin tillväxt. I kalkylen antas att ökningen av produktionskostnaderna bromsas upp lika mycket i Finland och på Finlands exportmarknader. Då avviker utvecklingen av Finlands exportpriser knappt från utvecklingen av konkurrentländernas exportpriser.

Stigande oljepriser återspeglas kraftigt i importpriserna, och stigande importpriser kommer till uttryck i en svagare bytesbalans. Stigande oljepriser gör att de inhemska produktionskostnaderna och konsumentpriserna ökar snabbare, vilket dämpar ökningen inom den inhemska efterfrågan.

Utöver de direkta effekterna har även de multiplikativa effekterna en stor betydelse. När konsumentpriserna stiger strävar hushållen efter att kompensera en del av kostnadsökningen genom en ökning av de nominella lönerna. Exportpriserna stiger också och exporttillväxten avtar i förhållande till basscenariot. Ökningen inom investeringarna bromsas upp. Ökningen avtar även inom exporten då förändringen i de relativa priserna förskjuter efterfrågan från importerade till inhemska tillgångar. Eftersom importbenägenheten är stor både hos den inhemska efterfrågan och hos exporten, är nedgången i den inhemska produktionen relativt liten.

Effekterna av högre oljepriser

Den finanspolitiska linjen

Finlands ekonomi är inne i en fas av stark tillväxt. Utsikterna är ljusa även för de närmaste åren. Ekonomin växer klart snabbare än sin potential och kapaciteten uppvisar hög användningsgrad. Exportmarknaden växer, företagen får rikligt med nya ordrar och exporten drar. Såväl företagen som hushållen har en stark tro på framtiden. Arbetsmarknaden återhämtar sig, sysselsättningen förbättras och arbetslösheten minskar.

Den ekonomiska tillväxten man väntat på så länge ger också lättnader för den offentliga ekonomin. Skatteinkomsterna ökar och den minskade arbetslösheten minskar arbetslöshetsutgifterna. Det förbättrade konjunkturläget löser emellertid inte de strukturella problem som belastar de offentliga finanserna. Den åldrande befolkningen är den största faktorn – pensions-, vård- och omsorgsutgifterna ökar och gör att de offentliga finanserna repar sig långsammare. Utgifterna inom de offentliga finanserna är klart större än inkomsterna även om vi har en konjunkturuppgång.

Ljusa ekonomiska nyheter ger inte anledning att ändra den finanspolitiska linjen som siktar på att balansera de offentliga finanserna. Statsminister Sipiläs regering har i sitt regeringsprogram satt som mål att den offentliga ekonomins skuldsättning i relation till BNP bryts före valperiodens utgång och att mera skuld inte ska tas efter 2021. Den snabba BNP-tillväxten vänder skuldkvoten nedåt de närmaste åren men skuldsättningen inom statsfinanserna kommer att fortsätta från 2021.

Parallellt med målet om skuldsättningen har regeringen satt mål för saldot för vardera sektor inom de offentliga finanserna, det vill säga för staten, den lokala förvaltningen och socialskyddsfonderna. Uppnåendet av målen skulle förutsätta att de offentliga finanserna är nästan i balans i slutet av regeringsperioden.

Med tanke på uppnåendet av målen och den offentliga ekonomins stabilitet på lång sikt är det viktigt att de inkomster som flyter in under konjunkturuppgången används för att balansera ekonomin och minska statens upplåning.

Den dubbla recessionen vi upplevt de åtta senaste åren har lämnat spår i de offentliga finanserna. Sedan 2008 har den offentliga skuldens förhållande till BNP fördubblats och de offentliga samfundens bruttoskuld ökat med klart över 70 miljarder euro. Så sent som i början av finanskrisen 2008 uppvisade den offentliga ekonomin ett överskott och tack vare det kunde effekterna av krisen lindras. Nu är situationen en annan. Om konjunkturuppgången inte utnyttjas för att stärka de offentliga finanserna, kommer landet att möta framtida utgiftstryck och eventuella nya recessioner i ett läge där hanteringen av de offentliga finanserna lutar sig på budgeter som redan i utgångsläget visar på underskott.

Dessutom ska de extra inkomster som konjunkturuppgången ger betraktas som tillfälliga. Utan åtgärder som stöder tillväxtförutsättningarna kommer den ekonomiska tillväxten att på lång sikt stanna på 1–1,5 %. Allteftersom befolkningen åldras minskar den befolkning som är i arbetsför ålder och den ekonomiska tillväxten blir allt mer avhängig av produktivitetsoökningen. Ökningen inom produktionen har återigen dämpats av att ekonomin blivit allt mer serviceorienterad.

För att den snabba ekonomiska tillväxten ska bli permanent förutsätts reformer av samhällsstrukturerna så att de ger bättre stöd åt produktionsmöjligheterna, sysselsättningen och produktiviteten. En högre produktionspotential skulle skapa utrymme för ekonomin att växa snabbare utan att öka pris- och kostnadstrycken.

Konjunkturuppgången är en bra tidpunkt att se över de ekonomiska strukturerna och stärka tillväxtbetingelserna. En stark ekonomisk tillväxt dämpar de ogynnsamma effekter som reformerna kan medföra på kort sikt.

Att ta igen hållbarhetsunderskottet är en av hörnstenarna för den ekonomiska politiken i regeringsprogrammet. De offentliga finansernas hållbarhet stärks förutom genom åtgärder som omedelbart förbättrar de offentliga finanserna och åtgärder som stöder tillväxten och sysselsättningen även genom att reformera de offentliga finanserna. En av de mest betydande reformerna är vård- och landskapsreformen, som avses träda i kraft 1.1.2020.

När det gäller sysselsättningen har regeringen satt som mål att sysselsättningsgraden ska stiga till 72 % och antalet sysselsatta öka med 110 000 personer under regeringsperioden. Under de närmaste åren kommer arbetsmarknadsläget att förbättras men i ljuset av prognosen kommer sysselsättningsmålet inte att uppnås.

Regeringen strävar efter att förbättra förutsättningarna för tillväxten inom sysselsättningen och för den ekonomiska tillväxten såväl genom strukturella reformer som genom beskattningen. Utbudet av arbete stärks bland annat genom att man undanröjer flitfallor, ökar arbetskraftens mobilitet, förnyar systemet för utkomstskydd och arbetskraftstjänster samt säkerställer att beskattningen av löntagarna inte skärps. Konkurrenskraftsavtalet, som trätt i kraft i år, förbättrar de finländska företagens konkurrenskraft och ökar efterfrågan på arbete. För att den sysselsättningsökning som avtalet bäddar för ska bli verklighet förutsätts emellertid att den konkurrens fördel som uppnås genom konkurrenskraftsavtalet värnas om i de kommande årens löneuppgörelser.

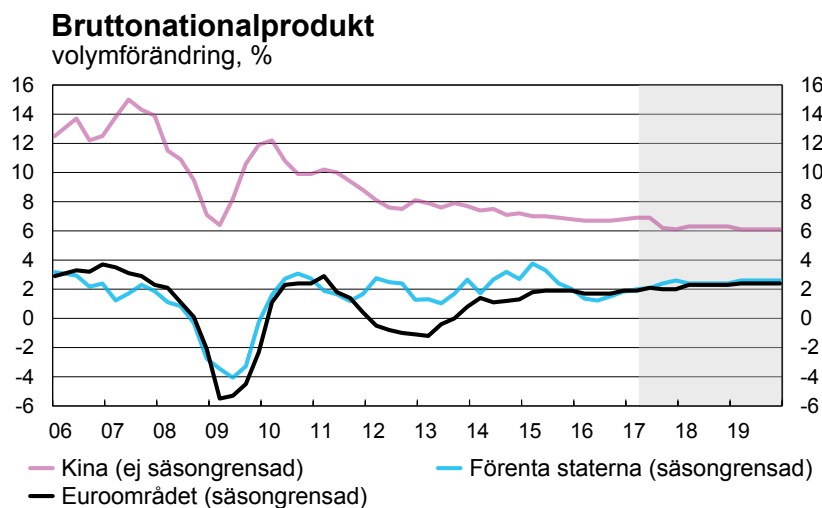

1 Ekonomiska utsikter

1.1 Internationella ekonomin

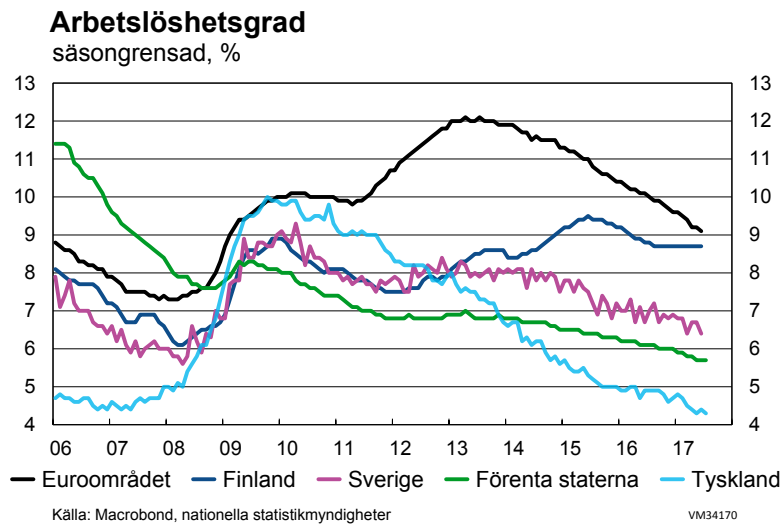
Utsikterna för världsekonomin har blivit ljusare

Den positiva drivkraften inom världsekonomin har stärkts innevarande år. Den ekonomiska tillväxten upprätthålls särskilt av tillväxtekonomierna men tillväxten håller på att bli starkare även i industriländerna. Världsekonomin växer med 3,5 % i år. År 2018 ökar tillväxttakten till 3,7 % och ytterligare till 3,8 % 2019.

Källa: Nationella statistikmyndigheter, FM

VM34170

Enligt vissa indikatorer är volatiliteten på aktiemarknaden rekordartat låg, vilket är ett tecken på positiva utsikter. Särskilt Dow Jones-aktieindexet i Förenta staterna slår ständigt alla tidigare rekord. På skuldmarknaden är vinstnivåerna låga och priserna höga, vilket visar att läget är lugnt. Å andra sidan beror det lugna läget på penningpolitiska kvantitativa lättnader, det vill säga på centralbankernas köp av tillgångar på skuldmarknaden. I Europa överskuggas utsikterna i vissa länder av en stor andel oskötta krediter, vilket tär på förtroendet för hållbarheten hos banksystemet i dessa länder.

I Förenta staterna fortsätter den positiva ekonomiska utvecklingen. Industrins nya ordrar håller på att öka och arbetslösheten minskar alltjämt. Centralbanken fortsätter att normalisera penningpolitiken, vilket kommer till uttryck i stigande korta marknadsräntor. I strid med denna utsikt har dollarn på senare tid försvagats kraftigt i förhållande till euron. Detta kan förutom det positiva läget i Europa även bero på den osäkerhet som förknippas med den amerikanska förvaltningens finanspolitik. Dessutom har företagen och konsumenterna i Förenta staterna försiktiga förväntningar på den kommande ekonomiska utvecklingen. Dessa faktorer bidrar till att tillväxttakten de närmaste åren dämpas från rådande 2,3 %.

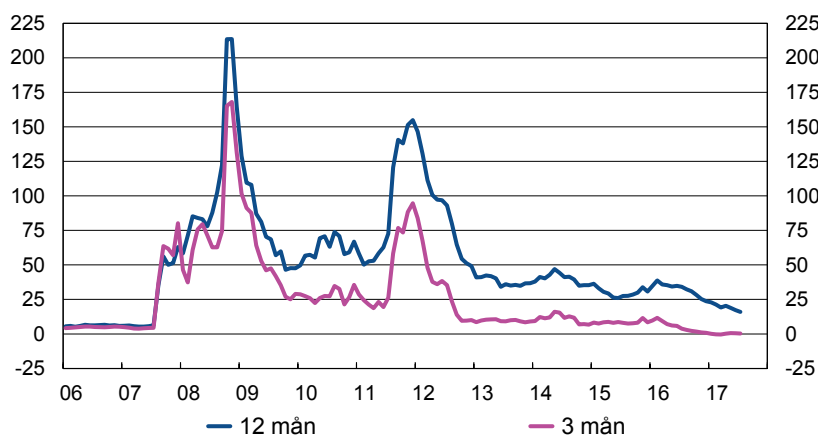
I kontinental Europa har den ekonomiska bilden stärkts i år. Företagen och konsumenterna har ett starkt förtroende för ekonomin. Början av året visar på starka tillväxtsiffror och tillväxten har skett på en bredare bas än tidigare. Arbetslösheten i euroområdet har sjunkit till den lägsta nivån på åtta år. Europeiska centralbanken har indikerat att den exceptionella penningpolitiken kommer att fortsätta tills vidare, tills den ekonomiska tillväxten i euroområdet har stabiliserat sig.

Skuldskrisen i euroområdet har fallit i bakgrunden allteftersom de flesta krisländerna har frigjort sig från anpassningsprogrammen och också Greklands ekonomi har äntligen vänt mot tillväxt. Det är främst riskerna i anslutning till vissa europeiska bankers balansräkning som väcker oro. Innevarande år har euron stärkts i förhållande till de övriga huvudvalutorna, vilket återspeglar de positiva utsikterna för euroområdet. På längre sikt kommer euron emellertid att försämrats i förhållande till den amerikanska dollarn på grund av skillnaderna i den monetära politiken. Euroområdet växer med cirka 2 % i år och tillväxten kommer att accelerera 2018 och 2019.

Riskerna inom banksystemet

skillnaden mellan kort ränta med och utan säkerhet, grundpoäng

Källa: Macrobond

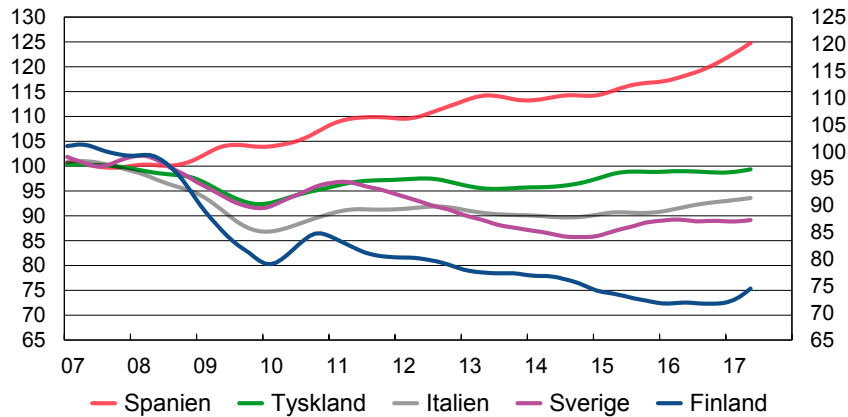
VM34170

Osäkerheterna i anslutning till Brexit försämrar de ekonomiska utsikterna för Storbritannien. Konsumenternas förtroende håller på att minska och företagens investeringsverksamhet präglas av en allmän försiktighet. Den ekonomiska tillväxten förutspås fortsätta i moll även de närmaste åren.

I Sverige har ekonomin utvecklats kraftigt på senare år. Denna trend fortsätter men förutseende indikatorer pekar på att den starkaste tillväxtfasen är nådd. I början av året började inköpschefsindexen sjunka svagt både för den tillverkande industrin och för service-sektorn, men de antyder alltjämt en klar ekonomisk tillväxt. Den svenska ekonomin växte mycket snabbt under årets andra kvartal. Tillväxten torde hålla sig kring 3 % i år och de närmaste åren.

Marknadsandel för varuexporten¹

2007=100, trend (HP)

¹ Ökningen av varuexporten jämfört med tillväxten inom världshandeln

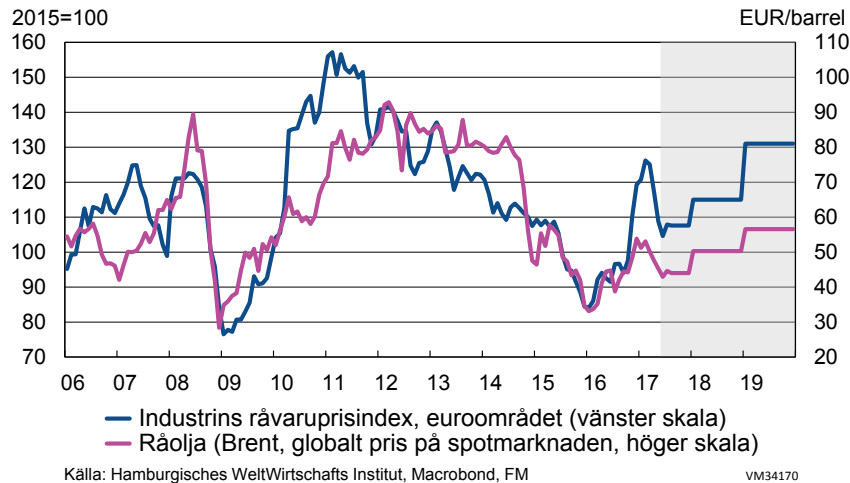
Källa: Macrobond, FM

VM34170

Den ekonomiska tillväxten i Japan accelererade särskilt det andra kvartalet i år, men det är alltjämt osäkerhet huruvida ekonomin har kommit in på en hållbar tillväxtbana. Japan har inte ännu frigjort sig permanent från deflationshotet och landets centralbank fortsätter den mycket lätta penningpolitiken. Löneutvecklingen har en väsentlig roll för inflationstrycket. Sysselsättningsgraden är hög och konsumentförtroendeindexen har varit starka på senare tid. Den japanska ekonomin växer emellertid långsamt 2017 och 2018.

Utsikterna för Rysslands ekonomi är i hög grad bundna till utvecklingen av energisektorn. Den ekonomiska tillväxten trappades upp i början av året när priset på råolja började stiga. Efter att oljepriset stigit från sin lägsta nivå i början av 2016 har rubeln stärkts i förhållande till dollarn, men på senare tid förefaller det som om instabiliteten i oljans prisutveckling gjort att rubelns utveckling nått en brytpunkt. Tillväxtpotentialen för Rysslands ekonomi försämras av de omfattande strukturella reformbehoven där inga framsteg gjorts på senare tid. Av dessa orsaker kommer den ekonomiska tillväxten i Ryssland att vara fortsatt svag de närmaste åren.

Råvarupriser EUR

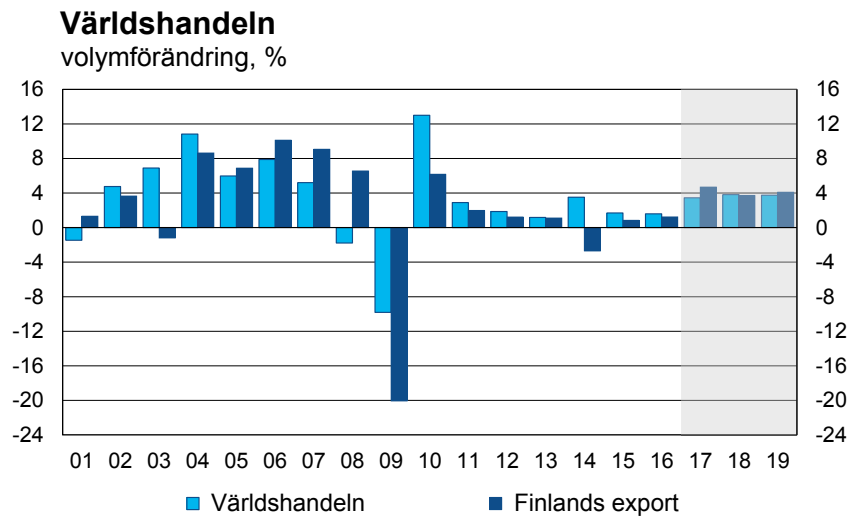

I Kina var ekonomin stark i början av året men prognosen är fortfarande att den ekonomiska tillväxten kommer att bromsas upp de kommande åren. En stimulerande finanspolitik har upprätthållit tillväxten och landet har ställt in siktet på ett ambitiöst mål för den totala produktionen i slutet av innevarande årtionde. Allteftersom ekonomin vänder från en exportdriven till en konsumtionsdriven modell börjar ekonomin växa långsammare, vilket ökar de risker som förknippas med omfattande skuldsättning.

I de övriga tillväxtekonomierna är utsikterna övervägande positiva. I Indien fortsätter ekonomin på en stark tillväxtbana. I Brasilien håller utsikterna trots landets problem på att bli ljusare, likaså i Sydafrika.

Världshandeln växer snabbare

Världshandeln har också utvecklats positivt sedan slutet av 2016. Det är särskilt de växande ekonomierna som trappat upp handeln men i fortsättningen kommer den positiva utvecklingen i euroområdet att ha en större betydelse. I synnerhet i år växer världshandeln tack vare en stark början på året. De närmaste åren kommer världshandeln att växa ungefär lika snabbt som den totala världsproduktionen. Tillväxten blir emellertid avsevärt långsammare jämfört med förra årtiondets snabbaste globaliseringsperioder.

Källa: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, Statistikcentralen, FM

VM34170

Riskerna alltjämt övervägande negativa

De positiva utsikterna för världsekonomin förknippas emellertid med betydande risker. Att Förenta staterna gradvis normaliserar sin penningpolitik och spridningseffekterna av detta för världsekonomin, skuldsättningen hos Kinas ekonomi i förhållanden av avtagande tillväxt, det växande hotet om protektionism inom världshandeln och de ökade geopolitiska spänningarna utgör stora risker.

Normaliseringen av Förenta staternas penningpolitik ökar ränteskillnaden mellan de centrala ekonomierna och stärker dollarn i förhållande till huvudvalutorna på lång sikt. Normaliseringen kan ha spridningseffekter på världsekonomin. Ett exempel på detta är fenomenet "taper tantrum" som uppträdde för några år sedan. Riskerna hänger särskilt samman med försämrade valutor hos tillväxtländer som har utländska skulder och de svårigheter länderna skulle få att hantera skulderna.

Den omfattande skuldsättningsgraden hos kinesiska företag och hela den kinesiska ekonomins skuldsättning är en central risk för världsekonomin. Riskerna med skuldsättningen ökar allteftersom den ekonomiska tillväxten avtar – må så vara att Kina också har omfattande buffertar. Att Kinas kreditvärdighet sänktes i mars i år för första gången på 30 år är ett tecken på den ökande risken.

Åtgärder i anslutning till de stora ländernas handelspolitik, såsom det ständigt aktuella hotet om protektionism, utgör en risk när det gäller att skapa ett positivt basscenario över världshandelns utveckling. De geopolitiska spänningarna som på senare tid skärpts ytterligare har höjt priset på guld, som betraktas som en nödhamn.

När det gäller positiva risker är möjligheten att tillväxten i industriländerna blir starkare än väntat värd att beakta. Detta gäller särskilt euroområdet men också bland annat Japan. En inhemsk efterfrågeökning som är snabbare än väntat skulle öka inflationstrycket och påskynda utsikterna kring en normalisering av penningpolitiken. Att världshandeln växer snabbare än väntat är också en positiv risk.

Tabell 3. Bruttonationalprodukt

	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
	procentuell volymförändring					
Världen (PPP)	3,2	3,3	3,2	3,5	3,7	3,8
Euroområdet	1,0	2,2	1,7	2,0	2,3	2,4
EU	1,4	1,6	1,7	1,9	2,1	2,2
Tyskland	1,6	1,5	1,8	2,0	2,3	2,4
Frankrike	0,2	1,2	1,1	1,6	1,9	2,1
Sverige	2,0	3,9	3,0	3,2	3,0	2,9
Storbritannien	2,9	2,2	1,8	1,5	1,3	1,2
Förenta staterna	2,4	2,6	1,6	2,3	2,4	2,6
Japan	-0,1	1,1	1,0	0,8	1,0	1,0
Kina	7,3	6,9	6,7	6,5	6,3	6,1
Ryssland	0,6	-3,7	-0,2	1,2	1,4	1,4

Källa: Eurostat, nationella statistikmyndigheter, IMF, FM

Tabell 4. Utgångsantaganden

	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
Världshandelns tillväxt, %	2,8	2,0	1,6	3,5	3,8	3,8
EUR/USD	1,30	1,10	1,10	1,12	1,09	1,02
Industrins råvarupriser, EO, € (2015=100)	112,6	100,1	96,3	112,4	115,3	131,3
Råolja (Brent), €/barrel	76,4	48,6	40,8	45,9	50,2	56,6
3 mån. Euribor, %	0,2	0,0	-0,3	-0,3	-0,2	0,0
Statens obligationer (10 år), %	1,5	0,7	0,4	0,5	0,9	1,4
Exportens marknadsandel (2000=100) ¹	91,2	90,2	90,2	91,2	91,1	91,3
Importpriser, %	-1,6	-4,2	-2,8	4,9	2,5	2,7

¹ Ökningen av exporten jämfört med tillväxten inom världshandeln

Källa: Nationella statistikmyndigheter, CPB, HWWI, Reuters, FM

1.2 Utrikeshandel

Finlands utrikeshandel piggnade till i början av året. Både exporten och importen ökade. Återhämtningen inom utrikeshandeln beror framför allt på den positiva ekonomiska utvecklingen på Finlands exportmarknader i början av året.

1.2.1. Export och import

Finlands export ökade med 1,3 % 2016 och tillväxttakten tilltog klart under det första kvartalet i år. Den snabba tillväxten inom exporten har framför allt berott på att efterfrågan på exportmarknaderna återhämtat sig. Samtliga produktgrupper som av tradition varit viktiga för exporten, såsom produkter från maskin- och kemiindustrin, uppvisade tillväxt. Varuexportens volym ökade med hela 12,7 % under årets första kvartal jämfört med motsvarande period föregående år. Enligt tullens statistik över varuexporten var särskilt januari och maj starka månader. Volymökningen under det första kvartalet förklaras dels av den låga nivån under referensperioden. Tjänsteexporten var däremot nästan oförändrad i början av året, och därför ökade volymen av hela exporten med 8,8 % det första kvartalet.

Importens tillväxt 2016 preciserades i samband med nationalräkenskaperna i juli 2017: importen ökade med en takt på hela 4,4 %. Importtillväxten utgjordes i hög utsträckning av varuimporten, som ökade med 6,5 % medan tjänsteimporten var nästintill oförändrad. Även varuimporten berörde flera branscher med tonvikt på industriprodukter. Importen utvecklades bra även i början av året och under det första kvartalet var tillväxten 3,6 % jämfört med det första kvartalet av 2016.

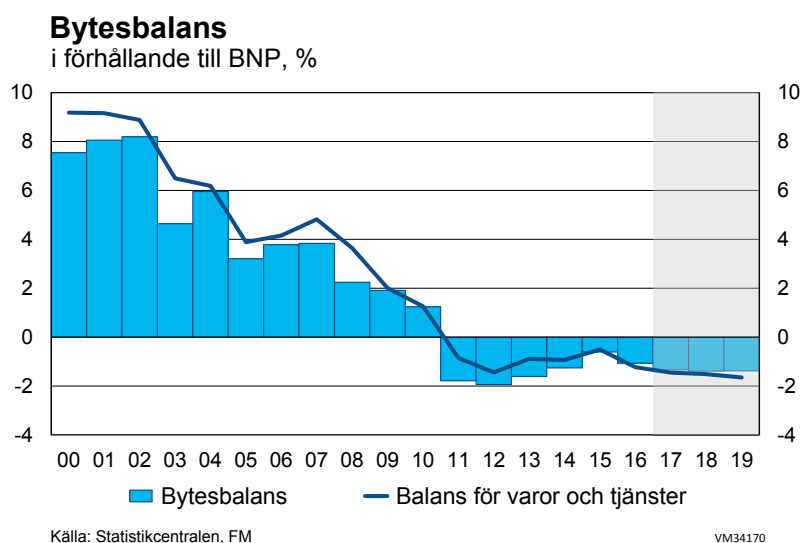
Tabell 5. Utrikeshandeln

	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
	procentuell volymförändring					
Export av varor och tjänster	-2,7	0,8	1,3	4,7	3,7	4,1
Import av varor och tjänster	-1,3	3,2	4,4	2,9	2,6	3,1
	procentuell prisförändring					
Export av varor och tjänster	-0,4	-0,9	-1,9	2,5	1,3	1,5
Import av varor och tjänster	-1,6	-4,2	-2,8	4,9	2,5	2,7

1.2.2 Bytesbalans

År 2016 sjönk såväl importpriserna som exportpriserna, men hos importpriserna var nedgången större. Trots sänkta importpriser ökade värdet av importen eftersom importvolymen ökade och det verkliga priset på importen var 2,6 miljarder euro större än exporten. Sedan årets början har importpriserna stigit kraftigt på grund av de stigande råvarupriserna. Det har också funnits ett tryck på att höja exportpriserna, men här har ökningen varit långsammare än hos importpriserna. I och med att energipriserna stiger kommer både importpriserna och exportpriserna att stiga fram till prognosperiodens utgång. Mot slutet av prognosperioden kommer importpriserna att stiga på grund av en starkare dollarkurs.

Innevarande år växer exporten snabbare än världshandeln och förlusten av marknadsandelar, som fortgått en längre tid, kommer att upphöra. Driven av efterfrågan kommer exporten att fortsätta växa 2018 och 2019, om än i en jämnare takt än i år. Exporten handlar även framöver i huvudsak av varuexport, vilket förutsätter importinsatser. Importen ökar förutom av efterfrågan på importinsatser även av andra branscher, såsom parti- och detaljhandeln.

Trots att exporten växer kraftigare uppvisar bytesbalansen ett underskott under prognosperioden. Det beror främst på underskottet i tjänstebalansen och i de sekundära inkomsterna samt på att importpriserna stiger mer än exportpriserna.

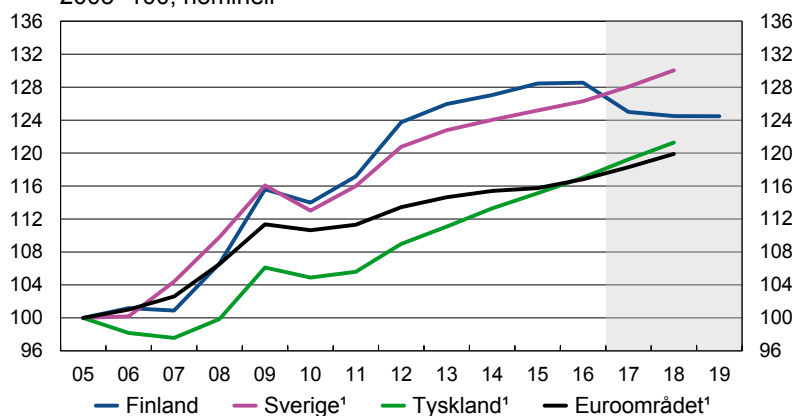
Tabell 6. Bytesbalansen

	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
	md euro					
Balans för varor och tjänster	-1,9	-1,1	-2,6	-3,3	-3,6	-4,1
Faktorinkomster och transfereringar, netto	-1,3	-1,2	-0,2	0,3	0,4	0,8
Bytesbalans	-2,6	-1,2	-2,3	-3,0	-3,2	-3,3
Bytesbalans, i förhållande till BNP, %	-1,3	-0,6	-1,1	-1,3	-1,4	-1,4

De negativa riskerna i prognosen hänger främst samman med de risker som knyter an till utvecklingen på den internationella marknaden, såsom den växande protektionismen inom världshandeln. En positiv risk i prognosen hänger samman med den geografiska fördelningen av exporten. Exporten, som idag främst går till utvecklade ekonomier i Europa, kan stimuleras av tillväxtekonomier såsom marknaden i Kina. En annan positiv risk ses i exportens struktur, då tjänsteexporten kan växa mer än väntat.

Arbetsenhetskostnader

2005=100, nominell

¹ Europeiska kommissionens prognos

Källa: Europeiska kommissionen, Statistikcentralen, FM

VM34170

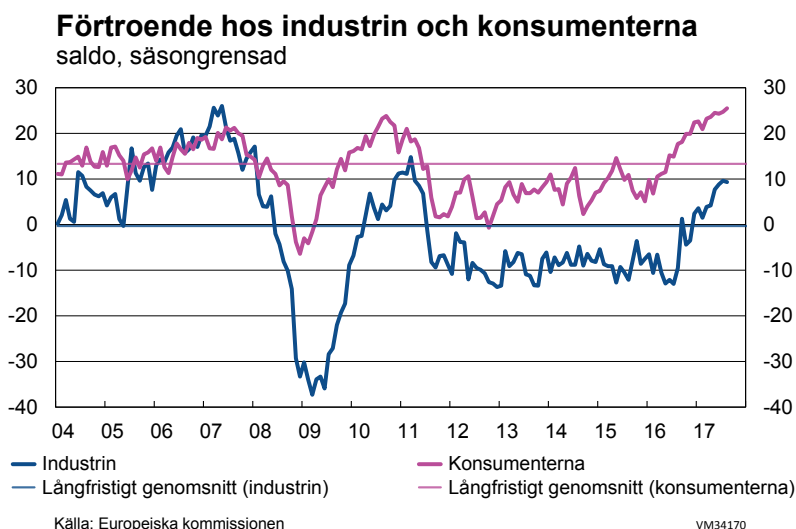
1.3 Inhemsk efterfrågan

1.3.1 Privatkonsumtion

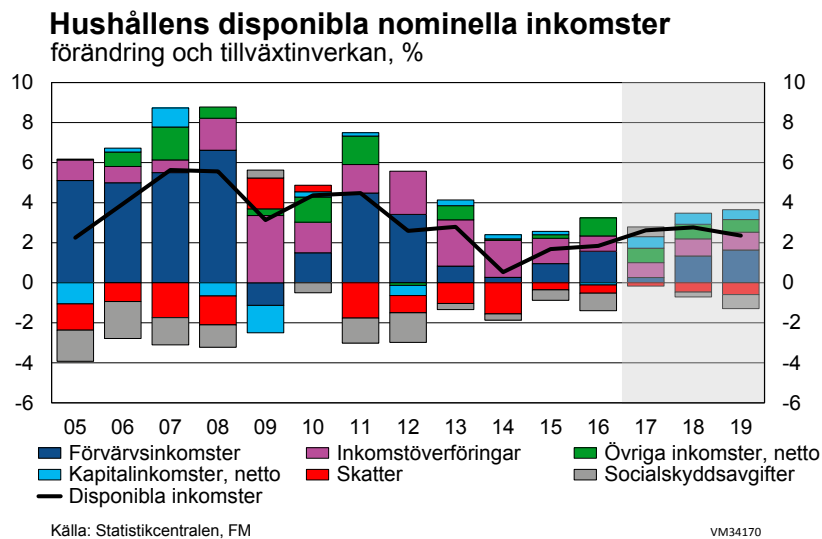
Fortsatt stark ökning av konsumtionen

I år upprätthåller hushållens förbättrade köpkraft ökningen inom den privata konsumtionen. Köpkraften stärks av att de disponibla realinkomsterna ökar med över 2 %, eftersom inflationen till följd av den återhållsamma utvecklingen av energipriserna bara tilltar något. Den förbättrade sysselsättningen stöder också ökningen inom den privata konsumtionen. Även om ökningen inom den privata konsumtionen avtar mot slutet av året kommer den i år upp i 2,4 %.

Enligt konsumentbarometern har förtroendet för en positiv utveckling av ekonomin stärkts klart det senaste året. Konsumenternas syn på den ekonomiska utvecklingen i Finland har blivit ännu positivare än deras syn på den egna ekonomins utveckling. Förväntningarna på en sänkt arbetslöshet i framtiden har också stigit.

Enligt de årsräkenskaper som Statistikcentralen publicerade i juli ökade den privata konsumtionen med 1,8 % 2016. Ökningen av den privata konsumtionen stöddes förutom av tjänster även av anskaffningar av sällanköpsvaror, där bilhandeln var en betydande faktor. Hushållens sparkvot har sjunkit nästan oavbrutet sedan 2010 och stannade 2016 på -0,9 %. Den minskade sparkvoten märks också i hushållens skuldsättning. År 2016 steg skuldsättningsgraden till över 126 % i förhållande till hushållens disponibla inkomster.

År 2018 kommer särskilt den förbättrade sysselsättningen att stöda ökningen inom den privata konsumtionen. Ökningen av lönesumman tilltar till 2,2 % till följd av ökningen av arbetskraftsinsatsen och inkomstnivån. Ökningen av hushållens disponibla inkomster ökar bara något långsammare än 2017. De sociala transfereringarna ökar alltjämt trots att arbetslösheten avtar stegvis. Ökningen av transfereringar upprätthåller ökningen av pensionerna eftersom deras andel utgör nästan hälften av transfereringarna. Förmögenhetsinkomsterna stiger alltjämt snabbt allteftersom konjunkturläget stärks.

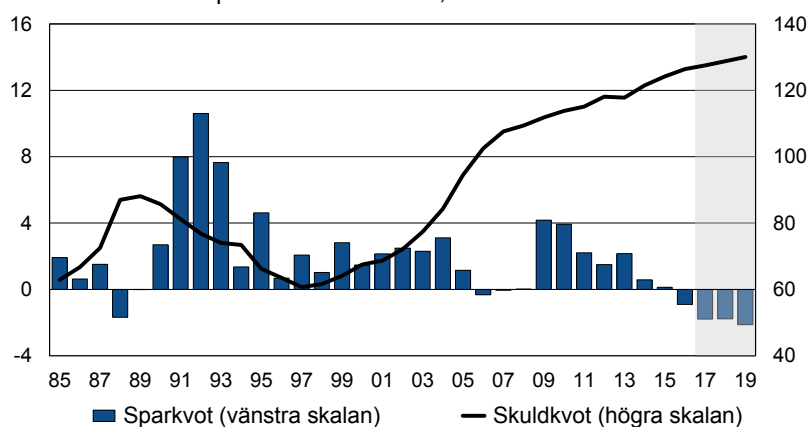
Ökningen i hushållens disponibla realinkomster bromsas dock upp av den snabbare inflationen, vilket dämpar ökningen i den privata konsumtionen. Sparkvoten är alltjämt negativ och hushållen fortsätter att skuldsätta sig.

År 2019 gör den förbättrade sysselsättningen att lönesumman fortsätter stiga i jämn takt. Trots den snabbare inflationen tilltar ökningen av realinkomsterna, vilket i kombination med skattelättnader stöder utvecklingen av köpkraften. Ökningen inom den privata konsumtionen är fortsatt återhållsam då hushållens negativa sparkvot begränsar konsumtionsmöjligheterna.

Trots att konsumtionen ökar långsammare förblir hushållens sparkvot negativ under prognosperioden. Den låga räntenivån och den goda tillgången till lånade pengar har ökat skuldtagningen. Den sedan länge rådande låga räntenivån och amorteringsfria perioder för lån har påskyndat skuldsättningen bland hushållen.

Den negativa sparkvoten tillsammans med den växande skuldsättningen bland hushållen utgör en klar negativ risk i prognosen över den privata konsumtionen. En konsumtion som ökar på förtroendebas är känslig för dåliga nyheter.

Hushållens sparande och skuldsättning andel av de disponibla inkomsterna, %

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34170

1.3.2 Offentlig konsumtion

På senare år har den offentliga konsumtionen utgjort drygt 24 % av BNP. Denna andel beräknas minska under prognosperioden eftersom värdet av BNP ökar snabbare än de offentliga konsumtionsutgifterna. Volymen av den offentliga konsumtionen väntas också växa långsammare än volymen av BNP eller den privata konsumtionens volym.

Personalkostnader samt insatsförbrukningen, det vill säga köpta varor och tjänster, är de största posterna inom den offentliga konsumtionen. Den offentliga konsumtionen uppdelas i individuella konsumtionsutgifter och kollektiva konsumtionsutgifter. Till individuella konsumtionsutgifter räknas utgifter som direkt tjänar medborgarna, såsom utbildnings-, hälso-, social- och kulturtjänster. Kollektiva konsumtionsutgifter är bland annat utgifter i anslutning till förvaltningen, försvaret och den allmänna ordningen. De individuella konsumtionsutgifterna utgör två tredjedelar och de kollektiva konsumtionsutgifterna en tredjedel av de offentliga konsumtionsutgifterna.

I fjol var det finansieringen av förläggningar för asylsökande som bidrog mest till ökningen i den statliga konsumtionen. I år och nästa år kommer dessa utgifter att minska klart även om något mer kommer att budgeteras för 2018 än vad som förutspåddes i vårens utgiftsram. Konsumtionsutgifterna minskas också av de sänkta socialskyddsavgifterna i konkurrensskyddsavtalet. Dessutom kommer förlängningen av arbetstiden att minska statens verksamhetsutgifter på grund av det minskade personalantalet.

Lokalförvaltningens konsumtionsutgifter har ökat måttfullt på senare år. I år kommer konsumtionsutgifterna till och med att minska till följd av bland annat åtgärderna enligt konkurrenskraftsavtalet, pensionsreformen 2017 som sänker kommunarbetsgivares pensionsavgifter samt kommunernas egna och av regeringen fastställda anpassningsåtgärder.

Konsumtionsutgifterna fortsätter emellertid att öka redan nästa år eftersom den ökning av servicebehovet som beror på den åldrande befolkningen ökar behovet av vård- och omsorgstjänster och därmed utgiftstrycket i kommunekonomin. Att avgifterna för småbarns- pedagogiken sjunker från början av 2018 ökar också konsumtionsutgifterna.

Socialskyddsfondernas konsumtionsutgifter består i första hand av sociala understöd som FPA betalar i naturaform, till vilka hör läkemedelsersättningar samt rese- och rehabiliteringsstöd, samt av löneutgifter. Liksom i fjol minskar de besparingar som regeringen beslutat om utgifterna för sociala understöd i naturaform även i år. Därefter väntas utgifterna återgå till en måttfull ökning.

Tabell 7. Konsumtion

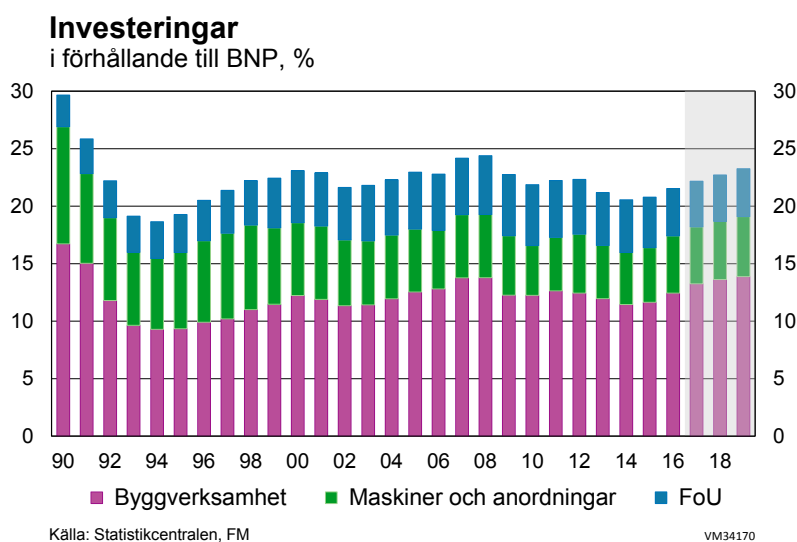
	2016	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
	andel, %	Procentuell volymförändring					
Privat konsumtion	100,0	0,8	1,7	1,8	2,4	1,4	1,2
Hushåll	95,3	0,3	1,9	1,9	2,5	1,4	1,2
Varaktiga konsumtionsvaror	8,1	1,9	2,8	5,8	4,1	2,3	2,2
Halvvaraktiga konsumtionsvaror	7,9	0,3	0,9	2,4	0,3	0,9	0,8
Dagliga varor	25,7	-0,2	0,7	0,6	1,4	1,2	1,1
Tjänster	52,7	0,4	1,3	1,7	3,1	1,4	1,3
Icke vinstsyftande samfund	4,7	3,8	-2,0	1,0	0,5	0,5	0,5
Offentlig konsumtion	100,0	-0,5	0,0	1,2	-0,3	0,8	0,4
Totalt		0,4	1,1	1,6	1,6	1,2	1,0
Offentliga samfunds individuella konsumtionsutgifter		-0,5	0,9	0,2	-0,2	1,0	0,4
Individuella konsumtionsutgifter, totalt		0,4	1,5	1,5	2,4	1,2	1,1
Hushållens disponibla inkomster		0,5	1,7	1,8	2,6	2,8	2,4
Priset på privat konsumtion		1,3	0,3	0,9	1,0	1,3	1,5
Hushållens disponibla realinkomster		-0,8	1,4	0,9	1,6	1,4	0,9
		procent					
Konsumtionens andel i bruttonationalprodukten (till löpande priser)		80,0	79,7	79,2	77,9	77,1	76,2
Hushållens sparkvot		0,6	0,1	-0,9	-1,8	-1,8	-2,1
Hushållens skuldkvot ¹⁾		121,5	124,2	126,4	127,5	128,8	130,0

¹⁾ Hushållens skulder i slutet av året i förhållande till deras disponibla inkomst.

1.3.3 Privata investeringar

Investeringarna ökar på bred front

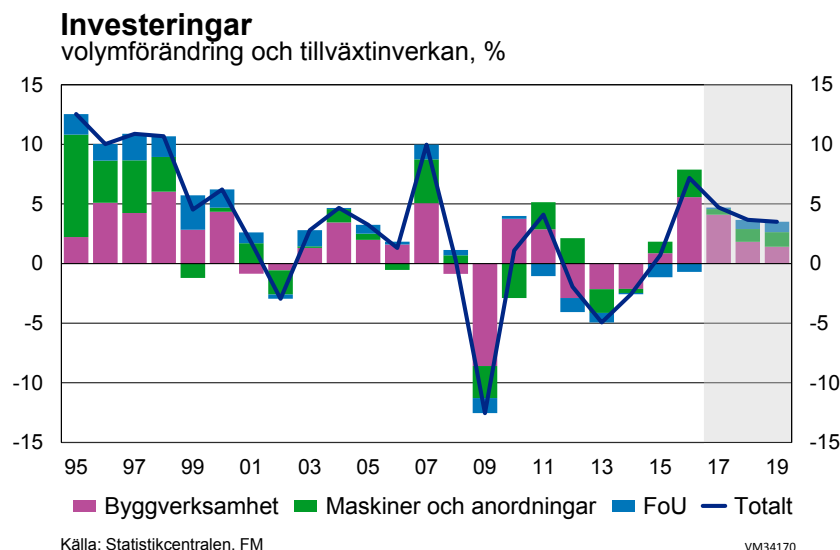
Den positiva utvecklingen inom den internationella ekonomin och läget i Europa, som kommit in på tillväxtbanan, har ökat företagens konjunkturkänsliga investeringsintresse. Dessutom har den gynnsamma utvecklingen hos sysselsättningen i Finland stärkt konsumenternas förtroende, vilket bland annat kommit till uttryck i ett ökat intresse för att köpa bostad. Flera underposter bland byggnadsinvesteringar har hittills ökat nästan i samma takt, men i år och nästa år kommer bostadsbyggandet att öka snabbast. Produktionsinvesteringarna uppvisar också alltså goda tillväxtsiffror. Under prognosperioden ökar de privata investeringarna med 4,5 % i snitt per år. Ökningen inom investeringarna höjer BNP-tillväxten med nästan en procentenhet i snitt per år. Den snabba ökningen inom de privata investeringarna gör att deras förhållande till BNP återgår till den nivå som rådde före finanskrisen, ungefär 19 %.

Nationalräkenskaperna som publicerades i juli bekräftade att investeringsökningen 2016 var större än tidigare: de privata investeringarna ökade med nästan 8 % 2016. Enligt räkenskaperna var även första kvartalet av 2017 mycket starkt. Investeringarna särskilt i maskiner, anläggningar och transportmedel låg på en hög nivå, vilket delvis torde bero på det exceptionellt stora investeringsprojektet som genomfördes i Äänekoski i fjol.

Nya bostäder har börjat byggas i en rekordartad takt. Även om redan 2016 var ett livligt år har det aldrig någonsin tidigare sedan 1995 börjat byggas så många flervåningshus som nu. Antalet nya byggprojekt väntas dock avta mot slutet av året. Förutom investerare är även konsumenter nu intresserade av att skaffa bostad, vilket stöder bostadsbyggandet. Enligt prognosen växer ombyggnadsinvesteringarna med 1,5–2 % under hela perioden.

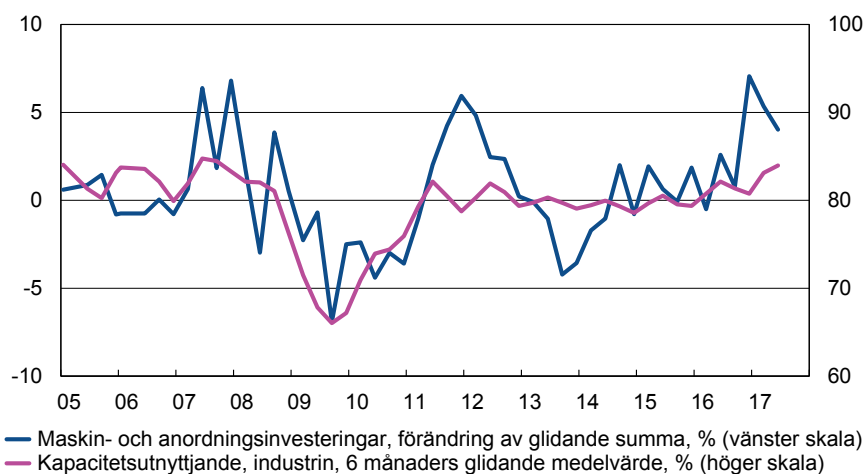
I fjol startades många långvariga produktiva bygginvesteringsprojekt, såsom affärshus, lager och sjukhus, vilket höjer investeringssiffrorna för innevarande år. Antalet nya byggstarter förutspås emellertid bli mindre än tidigare. Byggnadsinvesteringarna väntas bli livligare på nytt i slutet av 2018 bland annat på grund av att ett antal storprojekt har planerats starta då. Det är dock möjligt att storprojekten fördröjs på grund av tillståndsförfaranden eller finansieringsbeslut. Sådana faktorer kan senarelägga de investeringar som schemalagts till 2018. Även 2019 planerar man att starta flera stora projekt.

Mark- och vattenbyggandet fortsätter öka eftersom stora byggobjekt är på gång. Mark- och vattenbyggnadsinvesteringarna på energiförsörjningssektorn väntas öka alltjämt, bland annat på grund av investeringarna i elöverföringsnätet, nätet för kondenserad naturgas (LNG) samt vindkraft.

Inom industrin har kapacitetsutnyttjandet stigit, särskilt inom skogsindustrin, men även inom metallindustrin. Det medför ett behov av att utöka kapaciteten. Behovet uttrycks också i den investeringsförfrågan som Finlands näringsliv offentliggjorde i juni: svaren visar på en tvåsiffrig tillväxt för industrins fasta investeringar. När ovan nämnda storprojekt startas kommer även investeringarna i maskiner och anläggningar att öka avsevärt de närmaste åren.

Investeringar och kapacitetsutnyttjande

Källa: Statistikcentralen

VM34170

FoU-investeringarna förutspås småningom vända mot en klar tillväxt. Enligt investeringsförfrågan var utsikterna för industrins FoU-investeringar emellertid dystra för innevarande år. Positivt är dock att produktionsförväntningarna inom den bransch som har den största betydelsen för FoU-investeringar, det vill säga teknologiindustrin, redan har förbättrats och att ökning planeras även i totalinvesteringarna.

Tyngdpunkten i investeringarna håller på att förskjutas särskilt från bostadsbyggande mot maskiner och anläggningar för industrin samt mot företagens FoU-investeringar. Den negativa realräntan och den goda tillgången till finansiering stöder investeringarna under hela prognosperioden. Det som gör prognosen osäker är att tidsplanerna för genomförandet av stora projekt avsevärt kan påverka skillnaderna mellan investeringsbeloppen under två successiva år. Dessutom är de normala riskerna med föränderliga konjunkturer naturligtvis betydande.

Tabell 8. Realinvesteringar enligt kapitalvarutyp

	2016 andel, %	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
		Procentuell volymförändring					
Husbyggande	47,7	-5,4	2,1	9,9	8,2	3,2	2,4
Bostäder	28,6	-6,5	2,0	10,5	8,2	4,5	0,3
Övriga hus	19,1	-3,7	2,3	9,0	8,2	1,2	5,7
Anläggningsverksamhet	10,1	4,1	-0,9	10,2	1,7	2,4	2,0
Maskiner och apparater	23,2	-1,6	4,4	10,1	2,0	4,8	5,5
FoU-investeringar*	19,1	-0,5	-5,2	-3,3	0,7	4,3	4,9
Totalt	100,0	-2,6	0,7	7,2	4,7	3,7	3,5
Privata	81,6	-3,4	2,2	7,9	5,5	4,0	4,1
Offentliga	18,4	0,9	-5,2	3,9	1,0	2,1	0,9
		Procent					
Investeringsandelen av BNP (till löpande priser)							
Realinvesteringar		20,6	20,4	21,5	22,2	22,7	23,3
Privata		16,4	16,5	17,6	18,2	18,7	19,3
Offentliga		4,2	3,9	4,0	3,9	4,0	4,0

* Innehåller odlade tillgångar och produkter som skyddas av immateriell äganderätt

1.3.4 Offentliga investeringar

I fjol var de offentliga investeringarnas BNP-andel 4,0 %, vilket är nära medeltalet på lång sikt. De offentliga investeringarna väntas öka något varje år under prognosperioden. Av de offentliga investeringarna är 30 % investeringar i mark- och vattenbyggande, och andelen övriga byggnadsinvesteringar är ungefär lika stor. FoU-investeringarnas andel är en dryg fjärdedel, och investeringarna i maskiner och anläggningar utgör cirka 15 %.

De statliga investeringarna ökas av en satsning på 600 miljoner euro för att iståndsätta befintliga farleder. Anslagen för bastrafikledshållningen håller på att stiga både i år och nästa år. De nya farledsprojekten är få till antalet. I budgeten för 2017 minskade anslagen för FoU-verksamhet något. För 2018 anslås mer pengar för Tekes och Finlands Akademi. År 2019 upphör de tillfälliga tilläggsanslagen för bastrafikledshållningen. I vårens ram för statsfinanserna anvisades ett tilläggsanslag för Försvarsmaktens investeringar 2019 och jaktplanen under nästa årtionde. Utvecklingen av landskapens ICT-system förutsätter investeringar. Dessa har tagits i beaktande i statens investeringar 2018 och framåt.

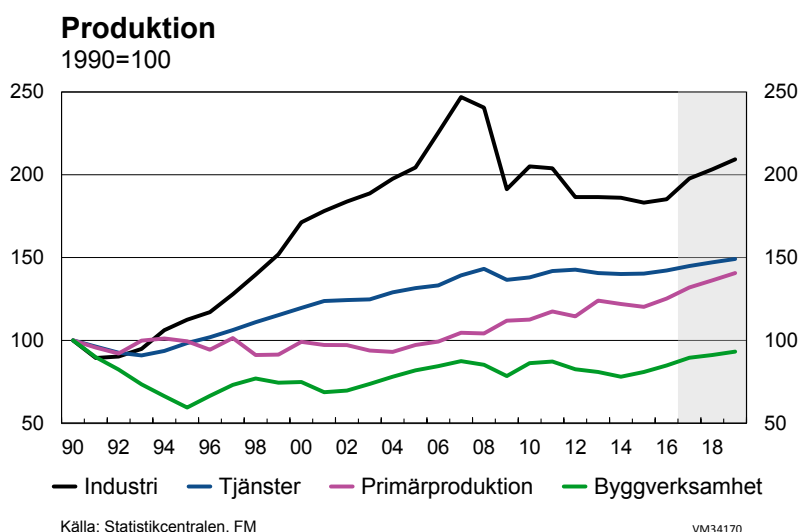
Historiskt sett är lokalförvaltningens investeringsutgifter på en tämligen hög nivå. Underhållet av kommunernas befintliga byggnadsbestånd förutsätter omfattande ombyggnadsinvesteringar. I tillväxtcentra är även nybyggnationen och trafikledsinvesteringarna alltså omfattande de närmaste åren. Dessutom kommer det redan nu livliga byggandet av sjukhus att tillta, trots att investeringar i social- och hälsovården blev tillståndspliktiga med stöd av en temporär lag som trädde i kraft för mer än ett år sedan.

1.4 Inhemsk produktion

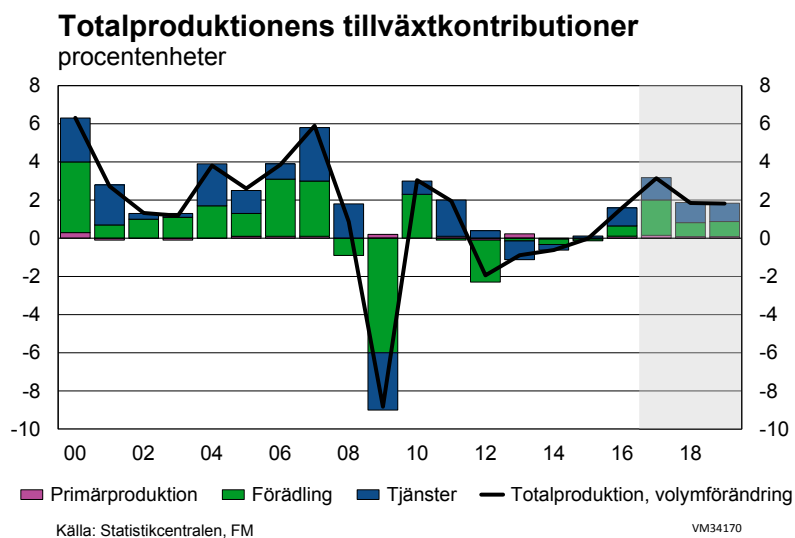
1.4.1 BNP

Starkaste ekonomiska tillväxten på ett halvt årtionde

Efter fyra år av nedgång vände produktionen 2016 mot en tillväxt på 1,6 %. Tillväxten var klart snabbare i början av året och hela ekonomins värdeökning under årets första hälft var 4 % högre jämfört med läget ett år tidigare. Den ekonomiska tillväxten grundade sig på en produktionsökning i flera branscher. Tack vare den förbättrade inhemska och internationella efterfrågan var den sammantagna värdeökningen för alla huvudbranscher större än föregående år. Även när det gäller underbranscherna var det bara den offentliga serviceproduktionen och energiförsörjningen som backade (till följd av anpassningsåtgärderna inom de offentliga finanserna och den varma vintern). I motsats till föregående år hängde produktionens utveckling därmed på annat än bara byggverksamheten. I många branscher är produktionen fortfarande lägre än den nivå som rådde före finanskrisen, men värdeökningarna inom kemiindustrin, fastighetsbranschen och tjänster för affärlivet hör till de mest betydande undantagen.

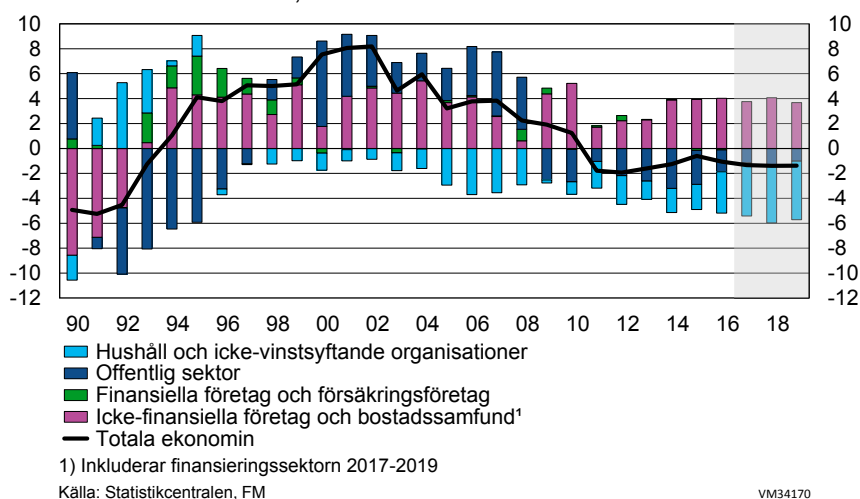

Under våren och sommaren har vi sett nya tecken på en fortsatt positiv konjunktur. Dessa är bland annat ökningen av nya ordrar, tillväxten inom den privata serviceproduktionen och den fortsatt starka byggverksamheten i tillväxtcentrumen. Det förefaller som att företagen nu lider mycket mindre av den ringa efterfrågan som i flera år begränsat produktionsmöjligheterna. Så sent som för ett år sedan uppgav vart tredje eller fjärde företag inom industri-, byggnads- eller servicebranschen att bristen på efterfrågan bromsar upp produktionstillväxten. I en enkät som genomfördes i somras rapporterade endast vart femte eller sjätte företag en otillräcklig efterfrågan på mellan- eller slutprodukter. Särskilt i byggnadsbranschen är det nu bristen på yrkesskicklig arbetskraft snarare än efterfrågan som begränsar tillväxtpotentialerna. Inom industrin har också den otillräckliga kapaciteten blivit ett större hinder för tillväxten om man jämför med läget ett år tillbaka, särskilt inom skogsindustrin och metallindustrin. Företagen i dessa branscher har meddelat att de kommer att investera i utvidgningar.

Trots hindren för en produktionstillväxt har värdeökningen inom hela ekonomin tagit fart. Industrins växande orderingång till följd av den starka internationella efterfrågan, flertalet påbörjade privata och offentliga byggprojekt som fortskrider samt ökningen i serviceproduktionen inom alla huvudbranscher har bidragit till tillväxten. Även om den snabba tillväxtfasen som konstaterades i början av året förefaller vara förbi, indikerar Finlands näringslivs konjunkturförfrågningar att den positiva fasen fortsätter åtminstone under årets senare hälft. De antaganden om en snabbare tillväxt inom världshandeln och världsekonomin som prognosen grundar sig på stöder dessutom sådan industriproduktion som är inriktad på export och därmed indirekt även produktionen av tjänster för affärlivet. En starkt import till Europa, som är Finlands viktigaste handelsområde, främjar finska industrigrenar som tillverkar investerings- och mellanprodukter. Tack vare den breda tillväxtbasen och ett mycket starkt början av året kommer värdeökningen hos hela ekonomin att öka med ungefär 3 % i år. Tillväxttakten planas ut 2018 och 2019, men den totala produktionen ökar alltså med cirka 2 % per år.

Nettokreditgivning enligt sektor i förhållande till BNP, %

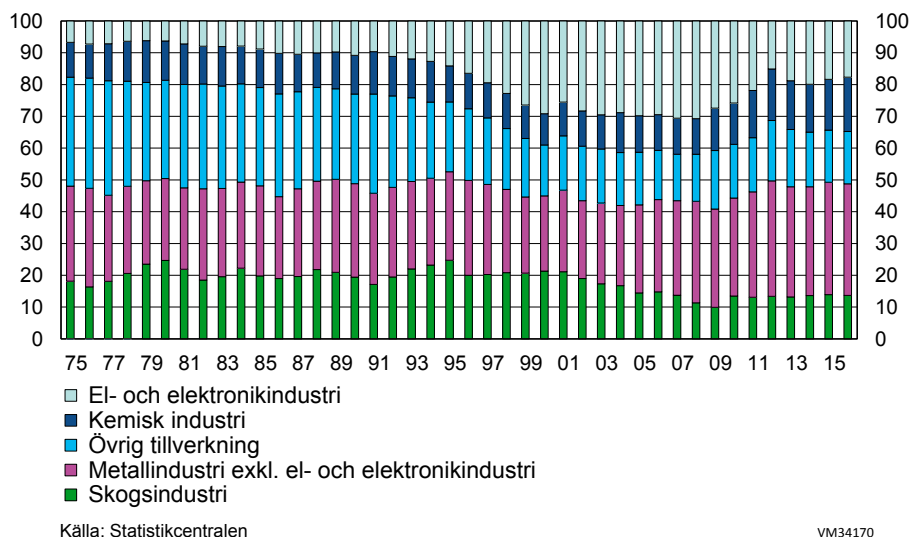

1.4.2 Förädling

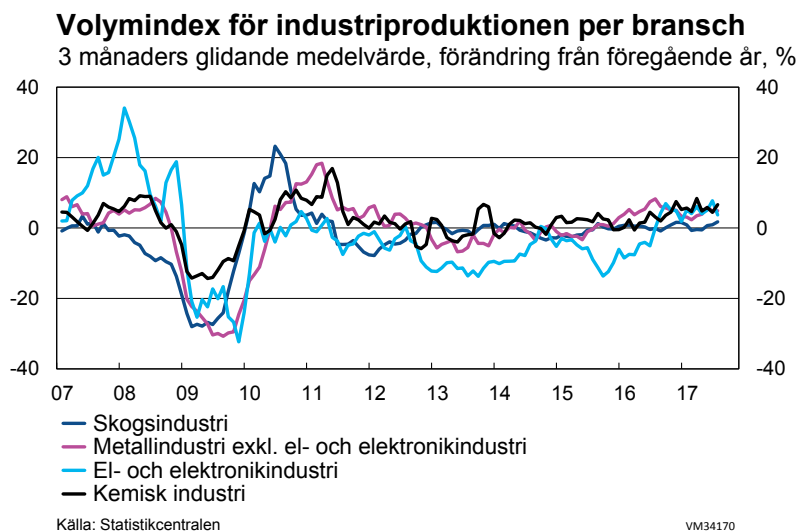
Nya ordrar till industrin och produktionen inom industrin ökar snabbt

Konjunktne­d­gången inom industrin, som hade varat i fem år, upphörde i fjol och hela brans­chens värdeökning var 1,1 % högre än året innan. Under de första sex månaderna av 2017 accelererade tillväxten klart, även om den avtog under det andra kvartalet. I början av året var tillväxten särskilt stark inom kemiindustrin, inom förädlingen av metaller samt inom den del av metallindustrin som tillverkar maskiner och elapparater. Även inom skogsindustrin ökade tillväxttakten i och med att produktionen inom den mekaniska skogsindustrin, produktionen av massa och produktionen av kartong ökade.

Tillverkning branschernas andel av värdeökningen, %

Merparten av industriproduktionen är råvaror och investeringsvaror som går på export. Efterfrågan på dessa har förbättrats av tillväxten inom världsekonomin och världshandeln samt av det högre kapacitetsutnyttjandet som följt av den ekonomiska tillväxten. Dessutom har kostnadseffektiviteten mätt enligt arbetskostnaderna per enhet förbättrats i början av året. Industriföretagen har fått rikligt med nya ordrar – i början av året 20 % mer än ett år tidigare. Skeppsbyggnadsindustrin har vunnit flest nya ordrar, men ordrarna har ökat även inom kemiindustrin och skogsindustrin. Produktionsförväntningarna för årets andra hälft är således positiva.

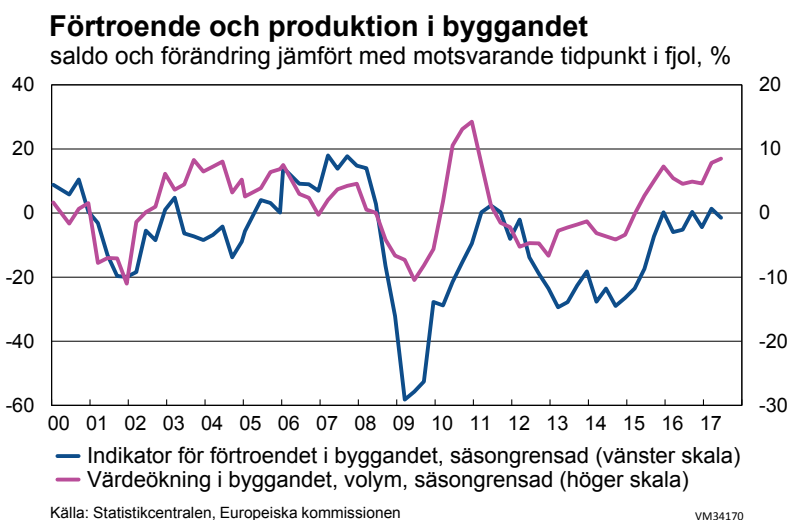

Enligt konjunkturförfrågningarna har teknologi- och kemiindustrin de bästa tillväxtförutsättningarna. Inom skogsindustrin räknar företagen med att tillväxten avtar mot slutet av året, men kapacitetshöjningen i Äänekoski stöder tillväxten senast från början av nästa år. På det hela taget kommer den industriella produktionen att öka med nästan 7 % i år tack vare nya de nya ordrarna och den positiva utvecklingen i början av året.

De närmaste åren kommer exportefterfrågan att öka allteftersom tillväxten inom världshandeln tilltar, och importtillväxten väntas bli snabbare 2018 och 2019 särskilt på de marknader i Europa som är viktiga för de finländska företagen. Ökningarna av produktionskapaciteten och företagens ansträngningar att förbättra sina produkters konkurrenskraft stöder industriproduktionen under kommande år. Värdeökningen inom industrin tilltar och stabiliserar sig kring cirka 3 % 2018 och 2019. Trots tillväxten håller nivån på industriproduktionen 2019 alltjämt på att bli en sjättedel lägre än toppåret 2007.

Konjunkturuppgången fortsätter inom bygnadsverksamheten

Produktionen inom bygnadsbranschen ökade starkt i fjol för andra året i rad. I början av året accelererade tillväxttakten eftersom ett flertal stora byggprojekt var på gång samtidigt. Tillväxten främjas också av mångsidigheten i byggandet. Flyttningsrörelsen ökar efterfrågan på bostäder i tillväxtcentra, kommunerna investerar i hälsovårds- och undervisningslokaler och företagen har startat projekt för att utvidga och ersätta kapacitet – allt detta återspeglas i byggandet av affärs-, kontors- och jordbrukslokaler. Nybyggnationen är dock livligare i tillväxtcentra än utanför dem, det vill säga tillväxten är regionalt sett ojämnt fördelad. Behovet av ombyggnad är särskilt stort när det gäller bostads- och kontorshus.

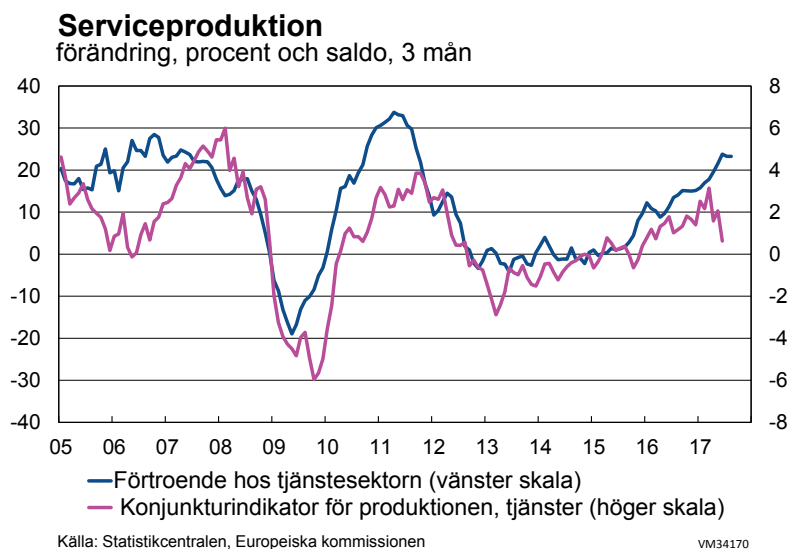
Produktionsförväntningarna inom bygnadsverksamheten är alltså tämligen ljusa. Det råder en mångsidig efterfrågan på olika byggnadstyper och företagen upplever att orderstocken är starkare än normalt. Dessutom ökar statens trafikledsinvesteringar mark- och vattenbyggandet i år. Tillväxten begränsas emellertid i allt högre utsträckning av bristen på yrkesskicklig arbetskraft. Därtill ökade antalet bygglov inte längre i början av året. Stödd av de pågående byggprojekten kommer produktionen inom bygnadsbranschen att växa med nästan 6 % i år, vilket är mer än i fjol.

Byggnadsverksamheten fortsätter livlig i tillväxtcentra även nästa och därpå följande år, men antalet nya påbörjade byggnadsprojekt ökar inte längre i samma takt som på senare år och därmed kommer produktionsökningen att avta något. Åren 2018–2019 vilar tyngdpunkten på några stora byggprojekt och värdeökningen inom bygnadsverksamheten stärks med en årlig takt på ungefär 2 %. Tack vare tillväxten håller produktionen i år på att överstiga den nivå som uppnåddes 2007, men den överhettade nivån 1989 var 10 % högre.

1.4.3 Tjänster

De privata tjänsterna växer på bred bas

Den privata tjänsteproduktionen och därigenom hela tjänstesektorns värdeökning har stärkts redan i två års tid. Däremot har den offentliga tjänsteproduktionen krympt tre år i rad. I början av året ökade produktionen inom servicebranscherna snabbare än i fjol. Tillväxten var stark särskilt i de branscher som stöder affärlivet, såsom i finansierings- och försäkringsbranschen, projektering och informationstjänster. Även när det gäller konsumenttjänster har försäljningen ökat trots den anspråkslösa utvecklingen av köpkraften.

Konjunkturläget är stabilt för de privata tjänsterna. Försäljningen håller på att öka och väntas fortsätta öka under årets andra hälft. Endast en femtedel av de företag som deltog i konjunkturenkäten uppger att efterfrågan begränsar tillväxten. Det finns inga andra särskilda hinder för tillväxten med undantag för byggnadsbranschen, som lider av brist på yrkesskicklig arbetskraft, och industrin, vars kapacitet ställvis redan är utnyttjad till fullo. Informations- och kommunikationstjänsterna liksom inkvarterings- och restaurangbranschen har de bästa förutsättningarna för tillväxt. Handeln väntas också fortsätta livlig. I år blir värdeökningen inom tjänsterna 2 % högre jämfört med fjolåret.

I fortsättningen stöds tjänsteproduktionen av efterfrågan inom industrin och i andra branscher, och därmed är utsikterna goda även för en tillväxt inom servicebranscherna. Tjänster som främst riktar sig till konsumenter lider av den svaga utvecklingen hos köpkraften, men den internationella efterfrågan ökar den inhemska tjänsteproduktion som kopplas till efterfrågan i utlandet, även via mellanprodukter. Åren 2018 och 2019 avtar tillväxten inom tjänsteproduktionen något jämfört med 2017 och fortsätter med en takt på ungefär 1,5 %.

Tabell 9. Produktion per bransch

	2016 andel, % ¹⁾	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**	I medeltal 2016/2006
Industriproduktion	20,3	-0,2	-1,6	1,1	6,8	2,8	3,0	-1,9
Byggande	6,8	-3,6	3,7	4,9	5,8	1,9	2,2	0,1
Jord- och skogsbruk	2,7	-1,7	-1,4	4,2	5,5	3,2	3,3	2,4
Industriproduktion och byggande	27,1	-1,0	-0,3	2,0	6,5	2,6	2,8	-1,5
Tjänster	70,2	-0,4	0,2	1,3	2,0	1,5	1,4	0,7
Produktion till baspris	100,0	-0,6	0,0	1,6	3,1	1,9	1,8	0,0
Bruttonationalprodukt till marknadspris		-0,6	0,0	1,9	2,9	2,1	1,8	0,2
Arbetets produktivitet inom samhällsekonomin		0,1	0,1	1,2	2,1	1,3	1,5	0,1

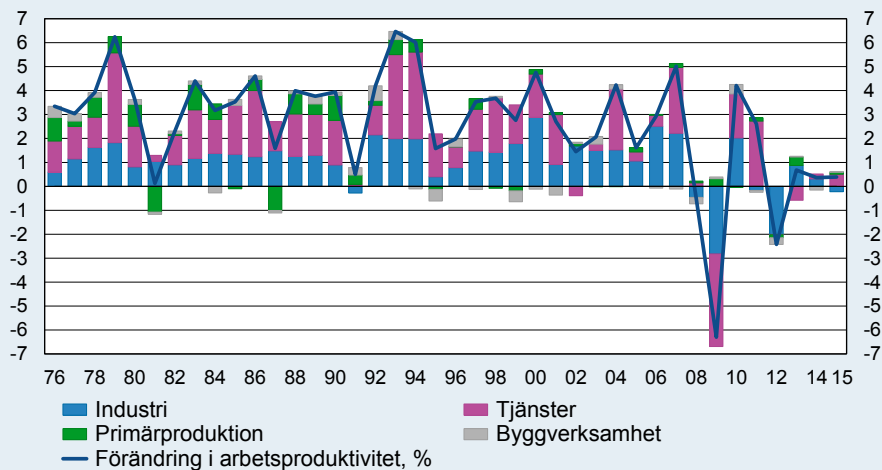
¹⁾ Andel av produktionen, löpande priser.

PRODUKTIVITETSUTVECKLING PER BRANSCH

Den ekonomiska tillväxten grundar sig på lång sikt på en ökning av arbetskraftsinsatsen och arbetsproduktiviteten. I Finland har antalet invånare i arbetsför ålder (15–64-åringar) minskat sedan 2010 och därför kommer arbetskraftsinsatsens effekt på den ekonomiska tillväxten att börja minska, ifall de övriga faktorerna (förändringar i deltagandet på arbetsmarknaden, den strukturella arbetslösheten och den genomsnittliga arbetstiden) inte ökar arbetskraftsinsatsen. I Finland grundar sig den ekonomiska tillväxten i fortsättningen allt mer på en höjning av arbetsproduktiviteten. Det här är inget helt nytt fenomen: under de senaste 40 åren har nästan två tredjedelar av den årliga tillväxten i den privata sektorn – en värdeökning på cirka 2,5 % i snitt – härrört från en ökning av arbetsproduktiviteten och återstoden (en dryg tredjedel) från en ökning av arbetskraftsinsatsen.

Under de senaste 40 åren har ökningen av arbetsproduktiviteten i den privata sektorn främst grundat sig på en utveckling av produktiviteten inom industrin och servicebranscherna (se figuren). Av den årliga ökningen i produktiviteten, nästan 3 % i snitt, har en tredjedel kommit från industribranschernas och ungefär hälften från servicebranscherna. Byggnad och primärproduktionen har haft mindre andelar och det har funnits större slumpmässig variation i tillväxteffekterna. På 1970- och 1980-talen hade primärproduktionen en klart positiv effekt på tillväxten, en effekt som i medeltal härrörde till hälften från jordbruket och till hälften från skogsbruket. Byggnad har i medeltal haft en klart mindre effekt på produktivitetsökningen än primärproduktionen.

Branschspecifika tillväxtkontributioner för produktivitet privata sektorn

Källa: Statistikcentralen

Inom industrin hade elektronikindustrin en enorm effekt från mitten av 1990-talet. Ända fram till finanskrisen stod denna bransch ensam för i medeltal en tredjedel av hela produktivitetsoökningen i den privata sektorn. Även pappersindustrin har haft en klart positiv effekt på produktiviteten, särskilt före 1990-talet. Under perioden 1976–2015 stödde dessa två branscher tillsammans produktivitetsoökningen med 0,3 respektive 0,2 procentenheter i snitt per år. På samma sätt som oljeförädlingsbranschen har bägge branscherna sporadiskt också försämrat produktivitetsovecklingen. I motsats till vissa servicebranscher har ingen industribransch emellertid på lång sikt utgjort någon permanent broms för produktivitetsovecklingen.

Bland servicebranscherna har handeln och telekommunikationsbranschen haft de största effekterna på produktiviteten. I snitt har dessa två branscher tillsammans förbättrat produktiviteten i den privata sektorn med cirka 0,1 procentenheter per år. Handelns effekt på produktiviteten har varit tämligen konstant, medan telekommunikationsbranschen uppvisade den största produktivitetseffekten mellan 1995 och 2005. Även fastighetsbranschen har vissa år haft betydande positiva eller negativa effekter på produktivitetsovecklingen. Det är emellertid svårare att mäta värdeökningen i denna bransch än på många andra branscher eftersom en betydande del av värdeökningen utgörs av kalkylmässiga boendetjänster som ägarboende tillhandahåller sig själva. Bland tjänsterna finns det några branscher som oavbrutet har försämrat produktivitetsovecklingen i den privata sektorn. Dessa är bland annat vissa branscher som tjänar affärslivet (juridiska tjänster, konsulttjänster, tekniska tjänster) samt tjänster för finansierings- och försäkringsverksamhet. Resultatet kan delvis handla om mätningfel och man har observerat stora skillnader mellan produktiviteten i olika företag.

Under perioden 1976–2015 förbättrades produktiviteten i den privata sektorn med 2,7 % i snitt per år. Inom den offentliga förvaltningen var produktionstillväxten bara 1 % i snitt per år, och hos hälso- och socialtjänsterna försämrades produktiviteten med 0,4 % i snitt per år. Att jämföra produktion på marknadsvillkor med produktion som saknar marknad är emellertid inte helt problemfritt.

Enligt en färsk prognos kommer hela ekonomins produktivitetsoökning att blir klart snabbare de närmaste åren och beräknas röra sig kring drygt 1,5 % i snitt per år 2017–2019. Den starka konjunkturfasen påskyndar tillväxttakten. Åren 2000–2016 var tillväxten i medeltal bara något över 1 %. Omstruktureringen av ekonomin har bromsat upp produktivitetsovecklingen allteftersom produktion inom industrigrenar med stark och bredbasig produktivitetsoveckling antingen har lagts ned eller flyttats bort från Finland. På samma gång har de tjänster som mer anspråkslöst och sporadiskt ökar produktiviteten fått en större del av den övergripande värdeökningen inom ekonomin. Detta kommer att dämpa produktivitetsoförbättringen även framöver.

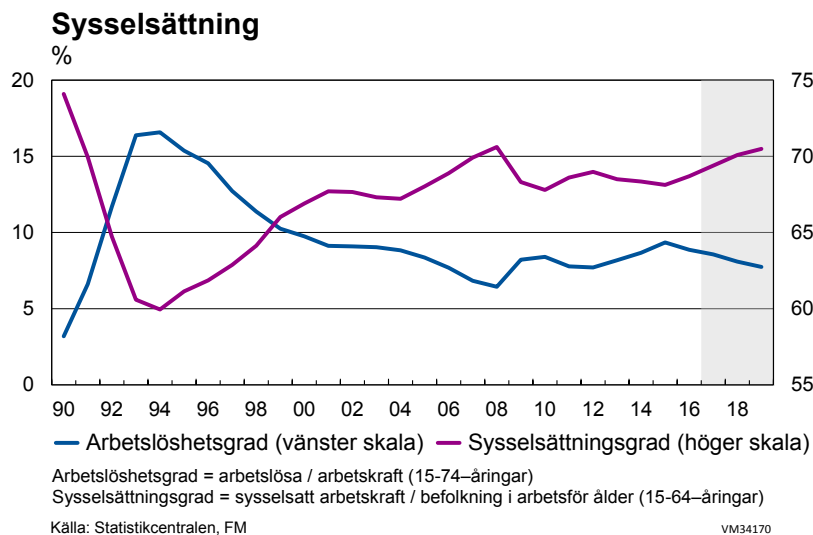
Den ovan beskrivna utvecklingen grundar sig på en bedömning av uppgifterna om makroekonomin. På mikronivå antyder resultaten om företagen i Finland att finns stora skillnader i produktiviteten och också i hur produktiviteten har förändrats. Enligt färsk resultat som omfattar material om hela Finland växer exporten, förbättras sysselsättningen och betalas högre löner i produktiva och lönsamma företag. I stället för branschvis inriktade åtgärder verkar det som om allmänna politiska åtgärder som stöder företagens egen produktivitetsoveckling och tillväxtsträvan skulle vara de mest effektiva sätten att höja produktiviteten. Tryggheten av jämlika verksamhetsbetingelser gör också att alla slags företag bemöts på lika villkor. Incitament för att investera i mänskligt kapital förbättrar produktiviteten på lång sikt.

1.5 Arbetskraft

Den ekonomiska tillväxten lindrar kompatibilitetsproblemen på arbetsmarknaden

En bredbasig och snabb förbättring av den ekonomiska aktiviteten förbättrade sysselsättningen i början av 2017. Antalet sysselsatta ökade under perioden januari–juni med 0,6 % jämfört med läget ett år tidigare. På grund av förlängningen av arbetstiden som ingår i konkurrenskraftsavtalet ökade antalet arbetstimmar däremot inte. Antalet lediga arbetsplatser är alltså högt: efter säsongsutjämning på en nivå av över 40 000. Den fortsatt starka ekonomiska tillväxten och ökningen i efterfrågan på arbetskraft gör att antalet sysselsatta 2017 blir 0,7 % högre än i fjol och sysselsättningsgraden stiger till 69,4 %.

Enligt Statistikcentralens arbetskraftsfrågan minskade sysselsättningen knappt alls i början av 2017 och sysselsättningsgraden har hållits på 8,7 %. Enligt arbets- och näringsministeriets arbetsförmedlingsstatistik har sysselsättningen emellertid minskat klart i alla områden och i alla ålders- och yrkesgrupper. Att arbetslöshetsgraden inte längre sjunker beror åtminstone delvis på att dolda arbetslösa och andra personer utanför den egentliga arbetskraften aktiverat sig och sökt jobb, vilket är vanligt när konjunkturläget förbättras. Den allt snabbare ekonomiska tillväxten får arbetslösheten att vända nedåt igen i slutet av året. Arbetslöshetsgraden 2017 förutspås bli 8,6 %.

En fortsatt tämligen snabb tillväxt i bruttonationalprodukten 2018 och 2019 förbättrar sysselsättningen ytterligare och samtidigt minskar antalet arbetslösa. Antalet sysselsatta förutspås stiga med 0,8 % 2018 och med 0,5 % 2019. Därmed stiger sysselsättningsgraden till 70,5 % 2019. I prognosen har man antagit att löneförhöjningarna är återhållsamma och att de därigenom stöder sysselsättningen under prognosperioden.

Att personer utanför arbetskraften aktiverar sig och söker jobb torde göra att sysselsättningsgraden minskar långsamt 2018. På motsvarande sätt kan det stora antalet undersysselsätta fördröja såväl ökningen av sysselsättningsgraden som minskningen av arbetslöshetsgraden, om en del av efterfrågan på arbete kanaliseras till dem i stället för att öka antalet nya sysselsatta. Arbetslösheten hålls sålunda tämligen hög under hela prognosperioden trots den kraftigare ekonomiska tillväxten. Arbetslöshetsgraden sjunker till 8,1 % 2018 och ytterligare till 7,8 % 2019.

Antalet långtidsarbetslösa sjönk snabbt i alla åldersgrupper i början av 2017. I och med den starka ekonomiska tillväxten väntas antalet långtidsarbetslösa och strukturellt arbetslösa fortsätta att sjunka de närmaste åren, om än långsammare än de senaste månaderna. Antalet strukturellt arbetslösa är trots det fortsatt högt, nästan 200 000 personer enligt ANM:s arbetsförmedlingsstatistik, vilket bidrar till en långsammare minskning av arbetslöshetsgraden de närmaste åren.

På senare år har förbättringen i sysselsättningsläget fördröjts av problem med att få arbetslösa arbetssökande och lediga arbetsplatser att mötas i olika regioner och yrkesgrupper. Tack vare den snabbare ekonomiska tillväxten håller kompatibilitetsproblemen äntligen på att minska. Enligt ANM:s arbetsförmedlingsstatistik har arbetslösheten minskat i början av 2017 i alla NTM-centralers områden och i alla yrkesgrupper. Det stora antalet lediga arbetsplatser i flera branscher har således börjat nagga arbetslösheten i kanten, vilket visar att kompatibiliteten på arbetsmarknaden har förbättrats. Det kan antas att de lediga platsernas kvalitet beträffande lön och arbetsvillkor förbättras allteftersom ekonomin växer, varvid även arbetslösa som bor längre bort lockas att söka dem. Enligt ANM:s arbetsförmedlingsstatistik har de lediga platserna de senaste månaderna fyllts klart snabbare än tidigare, vilket är ytterligare ett tecken på att kompatibilitetsproblemen har minskat.

Utbudet på arbetskraft är ingen betydande begränsande faktor för sysselsättningens tillväxt under prognosperioden, eftersom antalet arbetslösa och dolda arbetslösa totalt fortfarande är mycket stort: nästan 400 000 personer. I vissa yrkesgrupper kan man dock redan skönja brist på arbetskraft. Enligt Finlands näringslivs konjunkturbarometer (juli 2017) har bristen på yrkeskunnig arbetskraft blivit det största hindret för utvecklingen av verksamheten i byggnadsbranschen.

Tabell 10. Arbetskraftsbalans

	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
	1000 personer i medeltal per år					
Befolkning i arbetsför ålder (15-74 åringar)	4 096	4 102	4 109	4 119	4 131	4 138
förändring	9	6	7	10	12	7
Befolkning i arbetsför ålder (15-64 åringar)	3 491	3 476	3 463	3 453	3 443	3 436
förändring	-17	-15	-13	-10	-10	-7
Sysselsättning (15-74 åringar)	2 447	2 437	2 448	2 464	2 484	2 497
därav 15-64 åringar	2 386	2 368	2 379	2 396	2 413	2 422
Arbetslösa (15-74 åringar)	232	252	237	231	218	210
	procent					
Sysselsättningsgrad (15-64 åringar)	68,3	68,1	68,7	69,4	70,1	70,5
Arbetslöshetsgrad (15-74 åringar)	8,7	9,4	8,8	8,6	8,1	7,8
	1000 personer under ett år					
Immigration, netto	18	12	16	17	17	17

1.6 Inkomster, kostnader och priser

1.6.1 Löner

I år utvecklas inkomstnivån i huvudsak enligt konkurrenskraftsavtalet mellan arbetsmarknadsparterna. De avtalsenliga lönerna höjdes inte och i den offentliga sektorn gjordes nedskärningar i semesterpenningarna med 30 %. Dessa faktorer beräknas tillsammans sänka de avtalsenliga lönerna med 0,3 % i snitt. I inkomstutvecklingsprognosen antas andra faktorer än de avtalsenliga lönerna höja inkomsterna med 0,6 %. De nominella inkomsterna antas sålunda öka med 0,3 % 2017.

Om man ser till hela ekonomin var lönesummans ökning i början av 2017 klart snabbare än vad man skulle kunna anta utifrån inkomstnivåindexet och sysselsättningens utveckling. Det beror främst på att sysselsättningen bland löntagare har förbättrats klart snabbare än sysselsättningen bland företagare. Hela ekonomins lönesumma förutspås öka med 1,8 % 2017.

Förhandlingar om löneförhöjningarna 2018 förs branschvis. Inkomsternas förutspås stiga fortsatt måttfullt så att inkomstnivån stiger med 1,4 % 2018 och med 1,6 % 2019. Denna höjning av inkomstnivån är alltså långsammare än genomsnittstakten under 2000-talet, vilket är i samklang med den höga arbetslösheten. Antalet sysselsatta förutspås stiga med 2,2 % 2018 och med 2,1 % 2019..

Tabell 11. Disponibel inkomst

	2016 andel, %	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**	I medeltal 2016/2006
		procentuell förändring						
Löntagares kompensationer	58,8	0,3	1,0	1,7	0,3	1,5	1,8	2,4
Löner och arvoden	47,6	0,4	1,0	1,5	1,8	2,2	2,1	2,5
Arbetsgivares socialskydds-avgifter	11,2	-0,2	1,3	2,5	-6,1	-1,7	0,6	2,1
Förmögenhets- och företagarincomester, net	25,2	6,4	6,3	6,5	10,7	8,8	7,8	0,8
Skatter på produktion och import minus subventioner	16,0	1,0	0,2	5,7	0,6	2,0	2,6	3,3
Nationalinkomst	100,0	1,8	2,1	3,5	3,0	3,6	3,6	2,1
Disponibel inkomst		1,8	2,2	3,6	3,0	3,6	3,7	2,1
Bruttonationalinkomst, md euro		207,3	211,2	217,8	226,2	234,5	243,1	

Tabell 12. Index för löntagarnas förtjänstnivå och arbetskostnaderna per producerad enhet

	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**	I medeltal 2016/2006
	procentuell förändring						
Avtalslöneindex	0,7	0,6	0,6	-0,3	0,6	0,8	2,1
Löneglidning m.m.	0,7	0,8	0,5	0,6	0,8	0,8	0,7
Förtjänstnivåindex	1,4	1,4	1,1	0,3	1,4	1,6	2,8
Real förtjänstnivå ¹⁾	0,4	1,6	0,8	-0,6	-0,1	0,1	1,1
Medelinkomst ²⁾	1,2	1,4	0,7	0,8	1,6	1,8	2,2
Enhetsarbetskostnad ³⁾							
i hela samhällsekonomin	0,9	1,1	0,1	-2,8	-0,4	0,0	2,3

¹⁾ Förtjänstnivåindex dividerat med konsumentprisindex.

²⁾ Hela samhällsekonomin lönesumma dividerad med löntagarnas arbetstimmar. Siffrorna påverkas av strukturförändringar i samhällsekonomin.

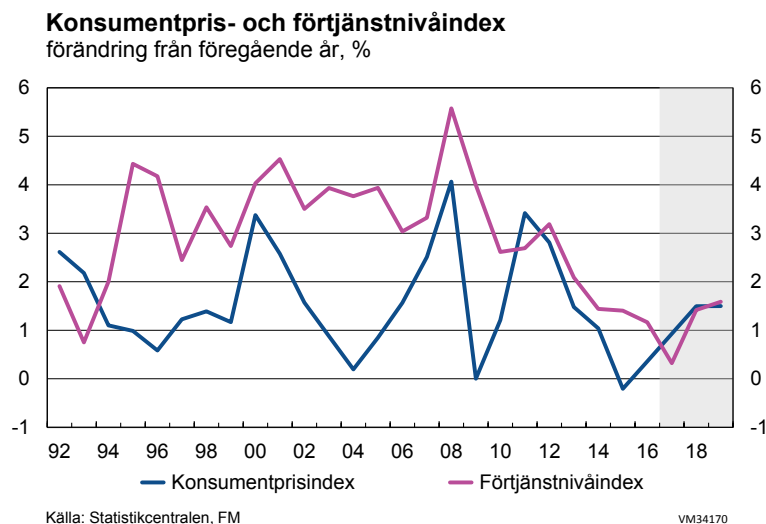
³⁾ Löntagarsättningarna dividerade med volymen av bruttofördlingsvärdet till baspris.

1.6.2 Konsumentpriser

Mätt enligt det nationella konsumentprisindexet steg konsumentpriserna med 0,8 % under det andra kvartalet år 2017, jämfört med motsvarande tidpunkt år 2016. Konsumentpriserna steg snabbare i slutet av år 2016 och början av 2017, men denna utveckling började igen avta under det andra kvartalet år 2017. Stödd av fjolårets stigande priser på råolja har underposten energi, med en årsförändring om 7,3 %, en betydande inverkan på inflationen. Effekten är dock måttfullare än tidigare, eftersom oljepriset började sjunka på nytt särskilt under sommaren år 2017. Under andra kvartalet år 2017 steg priserna på tjänster

med 1,7 % jämfört med ett år tidigare. För förädlade livsmedel var siffran 0,4 %. Å andra sidan sjönk priserna både på varor och på färsk mat under andra kvartalet år 2017 med en dryg halv procent jämfört med ett år tillbaka.

Prognosen för innevarande års inflation är 0,9 % mätt enligt det nationella konsumentprisindexet. Att priset på råolja år 2017 är klart högre än i synnerhet år 2016 trappar upp inflationen under innevarande år. År 2017 förutspås således det genomsnittliga fatpriset vara cirka 7 euro högre än det faktiska medelpriset år 2016, som var 40 euro/fat. De upprepade effekterna av det stigande oljepriset påskyndar också prisstegringen mer allmänt. Att den amerikanska dollarn sjunker i förhållande till euron kommer emellertid att tillfälligt dämpa det stigande oljeprisets effekter på de inhemska priserna. Effekterna av energipriserna på inflationen förutspås fortsätta positiva, om än något mer återhållsamma, även åren 2018–2019.

I år antas priserna på tjänster stiga med 1,6 %, det vill säga klart långsammare än i fjol. Priserna påverkas bland annat av fjolårets löneuppgörelser och av den allt långsammare ökningen i hyresnivån. I fjol påskyndades tjänsteinflationen av de förhöjda serviceavgifterna inom hälsovården. Sådana förhöjningar har inte gjorts längre i år. Åren 2018–2019 stiger tjänstepriserna med ungefär två procent per år.

När det gäller livsmedel har prisutvecklingen varit måttfull i år bland annat till följd av att sötsaksskatten slopats och av att råvarupriserna gått ned. Priserna på varor påverkas bland annat av exportpriserna, som år 2017 börjat stiga efter en längre period av nedgång. Varupriserna antas därmed vända mot en lätt uppgång mot slutet av året, men prisernas årsförändring förblir alltså negativ under innevarande år. Skattejusteringar uppskattas påverka inflationen positivt med 0,2 procentenheter år 2017 och enligt bedömningar kommer den inflationsökande effekten av skattejusteringar år 2018 att vara större än under innevarande

de år. Inflationen främjas i år av höjda fordons-, bränsle- och tobaksskatter, men den sänkta bilskatten påverkar i motsatt riktning.

Mätt enligt det nationella konsumentprisindexet förväntas inflationen stiga till 1,5 % åren 2018 och 2019 under förutsättning att den ekonomiska tillväxten fortsätter. Priserna stiger på en bredare bas i olika nyttighetsgrupper jämfört med innevarande år, men de stigande priserna på tjänster kommer även i fortsättningen att ha den största effekten på den totala inflationen. Under prognosperioden förväntas inflationen påskyndas av det måttfullt stigande oljepriset, den allt starkare amerikanska dollarn och räntenivån, som uppvisar en låg nivå som förväntas stiga.

Mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet var inflationen i euroområdet i snitt 1,5 % under årets andra kvartal. Om man bortser från det stigande energipriset och dess indirekta konsekvenser, har inflationen varit måttfull trots att den ekonomiska tillväxten har stärkts gradvis i euroområdet. Utifrån de bedömningar som experterna vid Europeiska centralbanken har gjort gällande de ekonomiska utsikterna i euroområdet är inflationen 1,5 % i år, 1,3 % år 2018 och 1,6 % år 2019. För Finlands del är de jämförbara tillväxtsiffrorna enligt det harmoniserade konsumentprisindexet i finansministeriets prognos 0,9 % år 2017, 1,5 % år 2018 och 1,5 % år 2019. I år förblir prisutvecklingen i Finland långsammare än i euroområdet, eftersom konjunkturuppgången har startat senare i Finland.

Tabell 13. Prisindex

	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**	I medeltal 2016/2006
	procentuell förändring						
Exportprisindex ¹⁾	-0,4	-0,9	-1,9	2,5	1,3	1,5	0,0
Importprisindex ¹⁾	-1,6	-4,2	-2,8	4,9	2,5	2,7	-0,1
Konsumentprisindex	1,0	-0,2	0,4	0,9	1,5	1,5	1,7
Harmoniserat konsumentprisindex	1,2	-0,2	0,4	1,0	1,5	1,5	1,9
Hemmamarknadens basprisindex	-1,3	-3,2	-1,6	4,3	1,6	2,7	2,0
Byggnadskostnadsindex	1,0	0,5	0,5	0,4	2,1	2,2	2,3

¹⁾ Enligt nationalräkenskaperna

BASEFFEKTER – VAD BETYDER BASEEFFEKT OCH VARFÖR PÅVERKAR DE INFLATIONSPROGNOSEN?

I anslutning till aktuella siffror över inflationens utveckling och kortsiktsprognoser över årsinflationen talar man ofta om baseeffekter (eng. base effects). Den för speciellt innevarande års inflationsutveckling betydelsefulla baseeffekten härstammande från energipriserna, till vilken det även hänvisats i denna översikt, har en betydande effekt på inflationsutvecklingen. Det handlar om ett tekniskt begrepp som anger hur mycket inflationen har ökat strax innan en viss granskningsperiod börjar. Baseeffekterna påverkar således inflationsprognosen mekaniskt och ger värdefull information om den förväntade inflationsutvecklingen. I denna ruta beskrivs baseeffekterna på inflationsutvecklingen mätt enligt det harmoniserade konsumentprisindexet på samma sätt som för hela euroområdet i Europeiska kommissionens vårprognos (Inflation: between temporary effects and slow trends, European Economic Forecast, Spring 2017).

Baseeffekterna kan också granskas mer ingående. Baseeffekter uppträder om en förändring i konsumentprisindexets årsförändring beror på förändringar ett år tidigare. Förändringar av detta slag kan till exempel bero på skatteförändringar eller på plötsliga och betydande förändringar i energipriserna. Om man tillämpar det exempel som lades fram i rutan i Europeiska kommissionens vårprognos kan årsändringen i konsumentpriserna vid tidpunkten t (π_t) anges med formen

$$\pi_t = \pi_{t-1} + \delta_t - \delta_{t-4},$$

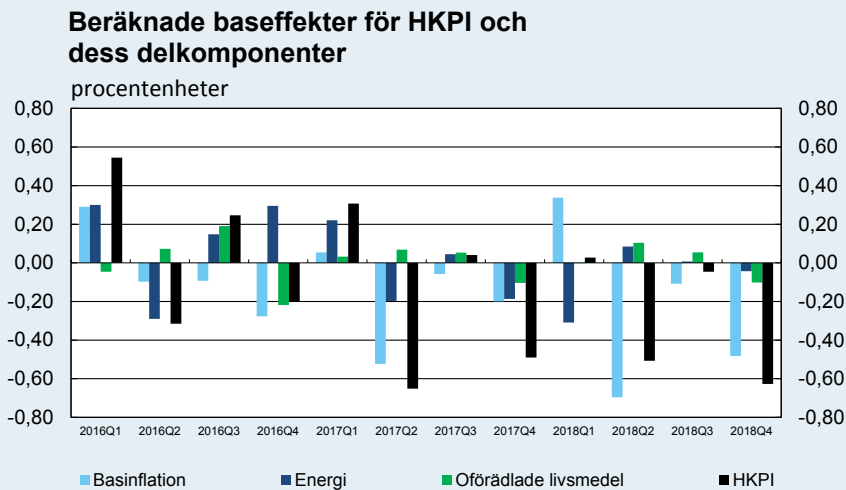
där δ_t och δ_{t-4} beskriver kvartalsinflationen vid tidpunkterna t och $t-4$. Ekvationen visar hur en baseeffekt (δ_{t-4}) påverkar årsförändringen i inflationen¹. Den årliga förändringen i konsumentpriserna kan alltså enligt formeln uttryckas med hjälp av årsinflationen i föregående period samt med hjälp av skillnaden mellan den aktuella kvartalsvisa inflationen och den kvartalsvisa inflationen för ett år sedan. Denna skillnad kan betraktas som en tilläggsinflation som berättar hur mycket större nuvarande kvartalsinflation (vid tidpunkten t) är, jämfört med kvartalsinflationen för ett år sedan. Kvartalsinflationen för ett år sedan, det vill säga baseeffekten, påverkar därmed negativt på inflationen om $\delta_{t-4} > 0$, vilket visas med negativt tecken i formeln. När det gäller att utarbeta prognoser kan det vara intuitivt att tänka på inflationen som ett fenomen som uppkommer oberoende av prisutvecklingen under gångna perioder, det vill säga att tala om intern inflation. Om konsumentpriserna däremot väntas stiga till exempel med en procent ett visst år och samma år berörs av en baseeffekt på en halv procent, skulle den interna inflationen bara öka med en halv procent. Därmed kan man tänka att en positiv baseeffekt har en negativ effekt på den interna inflationen.

Även om tonvikten i inflationsprognoser naturligtvis vilar på en bedömning av den kommande utvecklingen bör baseeffekternas inverkan på inflationsutsikterna inte underskattas. Genom att skriva ekvationen ovan för perioden $t+1$ kan vi granska baseeffektens roll i inflationsprognosen.

¹ Till skillnad från kommissionens exempel har vi här inte delat upp kvartalsinflationen separat på långsikt-medelvärde och avvikelser från det. Därmed skiljer sig denna definition av baseeffekt något från kommissionens exempel. I rutan används kvartalsmaterial eftersom det även används i finansministeriets inflationsprognos.

Figur 1 visar baseeffektens uppskattade inverkan på den faktiska inflationsutvecklingen och inflationsprognosen under perioden 2016–2018. Exemplet bygger på det harmoniserade konsumentprisindexets uppdelning på underposterna basinflation, energi och oförädlade livsmedel. Figuren visar alltså baseeffekten med motsatt förtecken, varvid ett positivt värde anger en effekt som påskyndar inflationen.

Figuren visar tydligt den baseeffekt av energipriserna som följer av fluktuationerna i oljepriset. Baseeffekten påskyndade inflationsutvecklingen i slutet av år 2016 och under det första kvartalet av år 2017. Baseeffekten av energipriserna fick emellertid inflationen att mattas av under andra kvartalet år 2017. Efter en smärre positiv baseeffekt under det tredje kvartalet fortsätter energipriserna att dämpa inflationen kring årsskiftet 2017–2018. Baseeffekten från energi minskar småningom under prognosperioden eftersom prognosbanan är jämnare än utvecklingen hittills. Inflationen väntas dock tillta under prognosperioden, och därför är baseeffekten för basinflationen i figuren negativ mot slutet av prognosperioden.

2 Ekonomisk politik och offentlig ekonomi

2.1 Samtliga offentliga samfund

Det djupa underskottet i de offentliga finanserna har minskat gradvis på senare år. De av regeringen fastställda anpassningsåtgärderna och den ekonomiska tillväxten som kom igång i fjol har stärkt Finlands offentliga finanser. Den offentliga skulden har ökat avsevärt de senaste åtta åren. De närmaste åren växer skulden långsammare och skuldens andel av BNP minskar.

Problemen med de offentliga finanserna är strukturella. Trots det positiva konjunkturläget kommer de offentliga finanserna att uppvisa ett underskott. På grund av den åldrande befolkningen kommer det emellertid också på lång sikt att råda avsevärd obalans mellan inkomsterna och utgifterna i de offentliga finanserna. För att de offentliga finanserna på lång sikt ska vila på en hållbar grund och pensions-, vård- och omsorgsutgifterna ska kunna finansieras utan åtgärder för att stärka de offentliga finanserna eller ytterligare skuldsättning, borde saldot uppvisa ett klart överskott i början av nästa årtionde.

Underskottet i statsfinanserna krympte i fjol. Statens inkomster gynnades särskilt av den rejäla ökningen av skatteinkomsterna. Samtidigt var utgiftsutvecklingen måttfull. En motsvarande utveckling av statsfinanserna fortsätter också de närmaste åren. Även lokalförvaltningens underskott krympte år 2016 och utvecklingen fortsätter i samma riktning även under år 2017. Underskottet hos lokalförvaltningen kommer dock igen att öka under nästa år, men i och med Sote-reformen kommer utgiftsposter att flyttas över på landskapen, vilket underlättar lokalförvaltningens ekonomi från och med år 2020. Det sammanlagda underskottet för statsförvaltningen, lokalförvaltningen och i ett senare skede landskapsförvaltningen beräknas vara avsevärt i början av nästa årtionde.

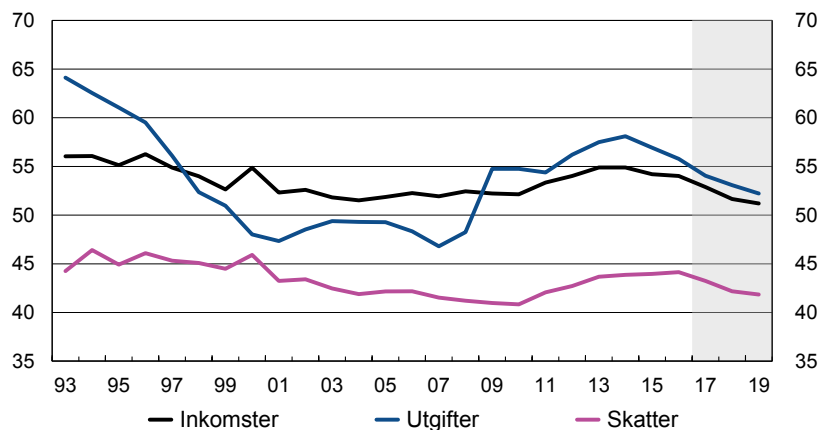
Arbetspensionsinrättningarnas överskott har krympt de senaste åren på grund av ökningen av pensionsutgifterna och den låga räntenivån. Överskottet fortsätter att krympa under prognosperioden, eftersom den förväntade räntehöjningen inte räcker till att täcka de växande pensionsutgifterna. De övriga socialskyddsfondernas saldo vände och visade ett

överskott i föl till följd av höjningen av arbetslöshetsförsäkringsavgifterna. Under prognosperioden förbättras de övriga socialskyddsfondernas saldo av att arbetslöshetsutgifterna minskar.

År 2014 nådde utgiftsgraden, det vill säga utgifterna i förhållande till BNP, sin högsta nivå under innevarande årtusende. Sedan dess har nivån sjunkit i stadig takt bland annat till följd av olika anpassningsåtgärder. Skatteuttaget, det vill säga förhållandet mellan skatter och utgifter av skattenatur och BNP, minskar i år av bland annat skattelättnader och ändringar i konkurrenskraftsavtalets betalningsgrunder. Under kommande år minskar skatteuttaget något också på grund av att många skatteunderlag växer långsammare än BNP.

År 2014 översteg underskottet i de offentliga finanserna i förhållande till BNP tillfälligt gränsvärdet 3 % som fastställts i EU-fördraget. Sedan dess har underskottet klart sjunkit till under gränsen. Den offentliga skulden har däremot växt till över 60 % i relation till BNP och kommer att stanna på en nivå över gränsvärdet de närmaste åren. Praxisen i anslutning till EU-bestämmelserna beskrivs i det preliminära utkastet till budgetplan som publiceras i oktober samt i rutan på sidan 60.

De offentliga samfundens inkomster, skatter och utgifter
i förhållande till BNP, %

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34098

Tabell 14. Offentliga samfund¹

	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
	md euro					
Direkta skatter	33,8	34,8	35,6	37,2	37,5	38,8
Skatter på produktion och import	29,6	29,7	31,1	31,3	32,0	32,7
Socialförsäkringsavgifter	26,3	27,0	28,0	27,4	27,7	28,5
Skatter och socialskyddsavgifter totalt ²	90,1	92,2	95,2	96,9	98,0	100,8
Övriga inkomster ³	23,2	22,1	21,8	22,5	22,7	23,3
erhållna räntor	2,1	2,1	1,9	1,9	2,0	2,2
Inkomster totalt	112,8	113,6	116,5	118,4	120,0	123,3
Konsumtionsutgifter	50,7	51,1	51,7	51,4	52,6	53,8
Subventioner	2,7	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7
Socialförmåner och -bidrag	40,3	41,6	42,3	43,1	44,1	45,1
Övriga transfereringar	6,1	5,8	5,6	5,5	5,5	5,5
Subventioner och transfereringar totalt	49,0	50,2	50,6	51,3	52,3	53,3
Kapitalavgifter ⁴	9,3	9,0	9,0	9,6	9,9	10,2
Övriga utgifter	10,4	9,0	8,8	8,7	8,5	8,5
erhållna räntor	2,5	2,4	2,3	2,2	2,0	2,0
Utgifter totalt	119,4	119,3	120,2	121,0	123,3	125,7
Nettoutlåning (+) / nettouplåning (-)	-6,6	-5,7	-3,8	-2,6	-3,3	-2,4
Statsförvaltningen	-7,8	-6,3	-5,8	-5,1	-4,6	-3,3
Lokalförvaltningen	-1,6	-1,3	-0,9	-0,1	-0,7	-1,0
Arbetspensionsanstalterna	3,4	2,7	2,4	1,8	1,5	1,2
Övriga socialskyddsfonder	-0,7	-0,8	0,5	0,8	0,4	0,6
Primärt överskott ⁵	-6,2	-5,3	-3,3	-2,3	-3,3	-2,5

¹ Enligt nationalräkenskaperna

² Innehåller kapitalskatter

³ Inkl. kapitaltransfereringar och förlitning av kapital

⁴ Bruttobildning av kapital och kapitaltransfereringar

⁵ Nettoutlåning exkl. nettoränteutgifter

FINLAND OCH EU:S FINANSPOLITISKA REGLER

Finlands offentliga skuld i relation till BNP har överstigit referensvärdet 60 % enligt artikel 126 i EU-fördraget sedan 2014 och skuldkvoten har än så länge inte sjunkit under referensvärdet 60 % i kommissionens prognoser. Sedan 2013 har kommissionen redan skrivit sju rapporter angående om Finland uppfyller skuldkriteriet.

Kommissionens senaste bedömning av utvecklingen av Finlands offentliga skuld publicerades i maj 2017. I rapporten konstaterade kommissionen fortfarande att Finland uppfyller skuldkriteriet. Bedömningen motiverades med ökningen av skulden på grund av konjunkturläget, iakttagandet av stabilitets- och tillväxtpaktens förebyggande del samt att Finland har genomfört strukturella reformer som stärker de ekonomiska tillväxtförutsättningarna och de offentliga finansernas hållbarhet i enlighet med de landsspecifika rekommendationerna.

Den ekonomiska konjunkturuppgången gör det lättare att iaktta skuldkriteriet under de närmaste åren, när en högre bruttonationalprodukt och ökade skatteinkomster sänker skuldkvoten. De senaste siffrorna visar att skuldkvoten i Finlands offentliga finanser började sjunka redan 2016 och enligt finansministeriets ekonomiska avdelnings prognos fortsätter skuldkvoten att sjunka fram till 2021.

Finland är fortfarande i stabilitets- och tillväxtpaktens förebyggande del och berörs av de krav enligt den som gäller framsteg mot det medelfristiga målet. I den förebyggande delen granskas uppnåendet av det medelfristiga målet (Medium Term Objective, MTO) som ställts upp för varje medlemslands strukturella saldo och om landet avviker från anpassningsbanan mot MTO. I de landsspecifika rekommendationerna för innevarande och nästa år, som godkändes av rådet i juli, fastställs den årliga anpassningen som förutsätts. Anpassningen fastställs och granskas med hjälp av två pelare: förändringen i det strukturella saldot och den så kallade utgiftsregeln.

Finlands medelfristiga mål för det strukturella saldot är -0,5 % i förhållande till BNP och regeringen strävar efter att uppnå målet senast 2019. Det årliga anpassningskravet mot det medelfristiga målet enligt de landsspecifika rekommendationerna har varierat mellan 0 och 0,6 procentenheter.

Medlemsländerna i den förebyggande delen kan ansöka om att tillfälligt avvika från det medelfristiga målet eller anpassningsbanan mot målet på grund av betydande strukturella reformer (den s.k. strukturellreformsklausulen) eller därmed jämförbara investeringar (den s.k. investeringsklausulen). Hösten 2016 ansökte Finland om att få utnyttja både strukturellreform- och investeringsklausulen 2017. Utnyttjandet av strukturellreformsklausulen motiverades med konkurrenskraftsavtalet och den pensionsreform som trädde i kraft i början av 2017. Våren 2017 konstaterade kommissionen att Finland har rätt att tillämpa båda flexibilitetsklausulerna. Flexibiliteten totala dimensioner är 0,6 % i relation till bruttonationalprodukten.

Beviljandet av rätten att tillämpa flexibilitetsklausulerna minskar den årliga anpassningen mot Finlands medelfristiga mål. Enligt de landsspecifika rekommendationerna som godkändes av rådet i juli 2017 kan Finlands strukturella saldo försämrats 0,5 % i relation till bruttonationalprodukten 2017. År 2018 ska Finland uppnå sitt medelfristiga mål med beaktande av den flexibilitet som beviljats.

Tabell 15. Parametrar för den offentliga ekonomin

	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
	i förhållande till BNP, %					
Skatter och socialskyddsavgifter	43,9	44,0	44,1	43,2	42,2	41,8
Den offentliga sektorns utgifter ¹	58,1	56,9	55,8	54,1	53,1	52,2
Den offentliga sektorns nettoutlåning	-3,2	-2,7	-1,8	-1,2	-1,4	-1,0
Statsförvaltningen	-3,8	-3,0	-2,7	-2,3	-2,0	-1,4
Lokalförvaltningen	-0,8	-0,6	-0,4	-0,1	-0,3	-0,4
Arbetspensionsanstalterna	1,7	1,3	1,1	0,8	0,7	0,5
Övriga socialskyddsfonder	-0,3	-0,4	0,2	0,3	0,2	0,2
Primärt överskott ²	-3,0	-2,5	-1,5	-1,0	-1,4	-1,0
Den offentliga sektorns skuld	60,2	63,6	63,1	62,5	61,9	61,1
Statsskulden	46,3	47,6	47,5	47,7	47,5	46,9
Sysselsättning inom den offentliga sektorn, 1000 personer	626	619	614	610	609	605
Staten	139	133	131	130	128	127
Lokalförvaltningen	477	475	473	469	470	468
Socialskyddsfonderna	11	11	11	11	11	11

¹ EU harmonisering.

² Nettoutlåning utan nettoräntor.

Tabell 16. Euroområdets finansiella sparande och skuld

	2016	2017**	2018**	2016	2017**	2018**
	Finansiellt sparande			Skuld		
	i förhållande till BNP, %					
*Finland	-1,8	-1,2	-1,4	63,1	62,5	61,9
Finland	-1,9	-2,2	-1,8	63,6	65,5	66,2
Storbritannien	-3,0	-3,0	-2,3	89,3	88,6	87,9
Sverige	0,9	0,4	0,7	41,6	39,1	37,0
Danmark	-0,9	-1,3	-0,9	37,8	36,7	36,0
Irland	-0,6	-0,5	-0,3	75,5	73,5	72,7
Spanien	-4,5	-3,2	-2,6	99,4	99,2	98,5
Nederländerna	0,4	0,5	0,8	62,3	59,8	57,2
Luxemburg	1,6	0,2	0,3	20,0	22,0	22,3
Portugal	-2,0	-1,8	-1,9	130,4	128,5	126,2
Österrike	-1,6	-1,3	-1,0	84,6	82,8	81,2
Tyskland	0,8	0,5	0,3	68,3	65,8	63,3
Frankrike	-3,4	-3,0	-3,2	96,0	96,4	96,8
Belgien	-2,6	-1,9	-2,0	105,9	105,6	105,1
Italien	-2,4	-2,2	-2,3	132,6	133,1	132,5
Grekland	0,7	-1,2	0,6	179,0	178,8	174,6

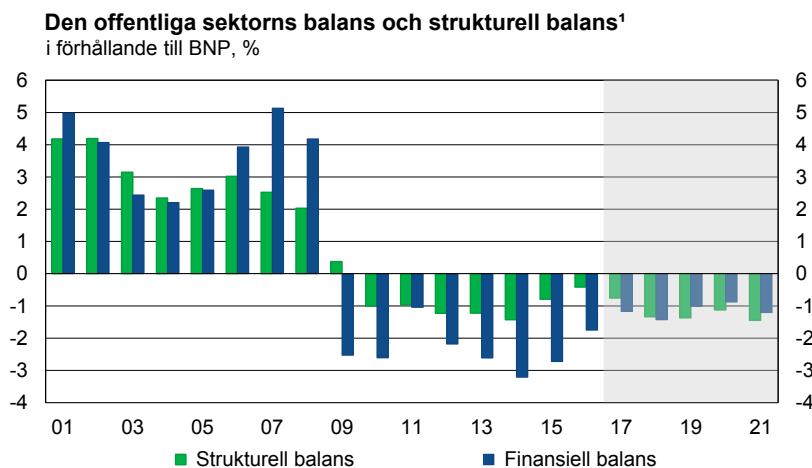
Källa: EU-kommissionens prognos våren 2017, *Finland: FM hösten 2017.

2.1.1 Bedömningar av finanspolitikens verkningar

Finanspolitiken är i viss mån stimulerande 2017 i fråga om alla offentliga finanser. Konkurrenskraftsavtalet och de tillhörande skattelättnaderna som regeringen har fastställt stimulerar finanspolitiken med cirka 1,2 miljarder euro. Av de anpassningsåtgärder som regeringen har fattat beslut om riktar sig cirka 750 miljoner euro mot statsfinanserna. Även kommunernas anpassningsåtgärder samt höjningen av arbetspensionsförsäkringsavgiften inom den privata sektorn skärper finanspolitiken.

År 2017 beräknas skatteuttaget till följd av konkurrenskraftsavtalet minska med cirka en procentenhet från fjolårets 44 % i relation till BNP. Skatteuttaget fortsätter att minska de påföljande åren, eftersom de viktigaste skatteunderlagen, såsom lönesumman och den privata konsumtionen, växer långsammare än BNP. Utgiftsgraden började sjunka 2015 och samma utveckling fortsätter under de närmaste åren tack vare sparåtgärder och minskade konjunkturrelaterade utgifter.

Hur finanspolitiken är inställd kan också granskas med hjälp av förändringen i det strukturella underskottet beräknad enligt EU:s gemensamma metod.¹ En granskning av hur finanspolitiken är inställd genom förändringarna i det strukturella underskottet ger inte en bild som helt sammanfaller med en granskning som härletts från enskilda inkomst- och utgiftstransaktioner. Exempelvis försvagar en ökning av de åldersbundna utgifterna för sin del det strukturella underskottet under prognosperioden, även om inga nya beslut som ökar utgifterna fattas.

¹ Beräkningarna baserar sig på EU-kommissionens produktionsfunktionsapproach

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34098

1 Det strukturella underskottet beräknas genom att man undanröjer konjunkturläget inverkan på den offentliga sektorns underskott. Den återstående delen beskriver den bedrivna politikens och andra än konjunkturrelaterade faktors inverkan på underskottet. Förändringarna i det strukturella underskottet beskriver således förändringarna i den totala inställningen av finanspolitiken. När det strukturella underskottet minskar är finanspolitiken åtstramande. Ett svagare strukturellt underskott innebär å sin sida att finanspolitiken är stimulerande. Mätningen av det strukturella underskottet är emellertid förenad med stor osäkerhet, eftersom bedömningen av produktionsgapets storlek har en betydande inverkan på beräkningen.

Det strukturella underskottet beräknas öka klart i år och nästa år, så enligt den indikatorn kan finanspolitiken betraktas som stimulerande dessa år. Det strukturella underskottet ökar, eftersom produktionsgapet snabbt håller på att slutas. Finanspolitiken kan anses vara i det närmaste neutral från och med 2019, eftersom det strukturella underskottet beräknas stanna på drygt en procent i relation till BNP.

MÄTNING AV HUR FINANSPOLITIKEN ÄR INSTÄLLD

När man vill bedöma den bedrivna politikens inverkan på de offentliga finanserna måste man kunna skilja beslutens inverkan från ekonomins strukturer. Ofta är intresset särskilt fokuserat på två indikatorer: den offentliga sektorns saldo och den offentliga sektorns skuld. Ingendera av de här indikatorerna beskriver emellertid i sig de politiska beslutsfattarnas åtgärder eller hur finanspolitiken är inställd, utan de reagerar också på faktorer som är oberoende av de politiska beslutsfattarna. För bedömningen är det nödvändigt att skilja åt inverkan av diskretionära åtgärder och andra faktorer.

I den här rutan beskrivs alternativa sätt att bedöma hur finanspolitiken är inställd. Eftersom Finland har förbundit sig till EU:s gemensamma finanspolitiska regler ligger huvudvikten på jämförelse av indikatorer som används i EU-sammanhang. Dessa indikatorer är till sin natur antingen så kallade top-down- eller bottom-up-indikatorer. Kombinationer av dessa används också. I den här rutan ligger fokus på det strukturella underskottet och förändringen i det, analysen av enskilda diskretionära åtgärder som helhet samt DFE-indikatorn (Discretionary Fiscal Effort), som beskriver den diskretionära finanspolitiken. Indikatorerna beskrivs i detalj i kommissionens "Vade Mecum" samt i ett arbetspapper som för närvarande bereds vid finansministeriet.¹

Det strukturella underskottet grundar sig helt och hållet på analys på makronivå. I EU-sammanhang är det strukturella underskottet tänkt att beskriva underskottet i de offentliga finanserna, efter avdrag för effekterna av konjunkturväxlingar samt av engångsfaktorer och tillfälliga faktorer. De sistnämnda faktorerna kan vara till exempel ändringar i anslutning till skatteuppbörden, som leder till tillfälliga ändringar i den tidsmässiga fördelningen av skatteutfallet. För att beräkna det strukturella underskottet behövs också en bedömning av det ekonomiska konjunkturläget och dess inverkan på underskottet i de offentliga finanserna. Kalkylerna i den här rutan grundar sig på finansministeriets prognos för makroekonomin och en uppskattning av ekonomins potentiella produktion och produktionsgapet, som beräknas enligt en gemensam EU-metod.

Ett annat sätt att analysera hur finanspolitiken är inställd, framför allt under valperioden, är att analysera enskilda diskretionära åtgärder och räkna samman deras effekter (s.k. bottom-up-analys). Som jämförelseobjekt kan man för de offentliga finansernas del använda det sista rambeslutet under föregående valperiod. I början av valperioden fattar en ny regering beslut om många åtgärder som påverkar utgifter och inkomster i budgeten, tilläggsbudgetarna och rambesluten. Effekten av dessa åtgärder får man genom att jämföra utgifter och inkomster

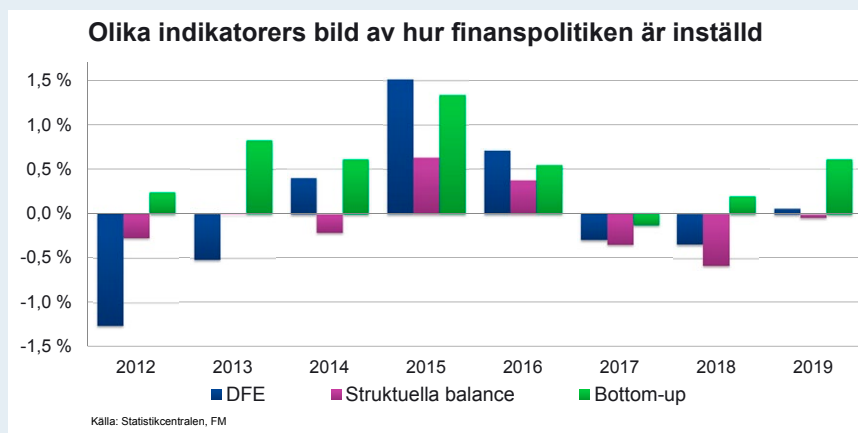
¹ EC (2017): Vade Mecum on the Stability and Growth Pact 2017 Edition. European Economy Institutional Paper 052, March 2017. Economic and Financial Affairs.

med den "tekniska ramen" från slutet av föregående valperiod. De samlade bedömningarna av åtgärdernas effekt finns i planen för de offentliga finanserna.

Ett tredje sätt att bedöma finanspolitiken är med en indikator som beskriver den diskretionära finanspolitiken (Discretionary Fiscal Effort), det vill säga en DFE-indikator. Den kombinerar bottom-up- och top-down-analysmetoderna. I den här indikatorn räknar man samman inkomståtgärderna för bedömningarna av de enskilda åtgärdernas effekt. För de offentliga utgifternas del avdras effekten av konjunkturvaxlingar och därefter jämförs postens ökning med den potentiella produktionstillväxten. Om de offentliga utgifterna utan effekten av konjunkturvaxlingar har ökat snabbare än den potentiella produktionen kan utgiftsåtgärdernas effekt betraktas som stimulerande för ekonomin. Från DFE-indikatorn avlägsnas också tillfälliga diskretionära åtgärder på både inkomst- och utgiftssidan.

Alla metoder för mätning av hur finanspolitiken är inställd har sina svagheter. Till att börja med behövs bedömningar av effekten för alla diskretionära åtgärder som påverkar de offentliga finanserna. Bedömningarna av effekten är punktvis mycket osäkra och det är svårt att få information om till exempel kommunernas åtgärder. För kalkylen kan man i sin tur behöva en bedömning av konjunkturläget, det vill säga produktionsgapet, som beräknas som skillnaden mellan faktisk och potentiell produktion. Den potentiella produktionen och produktionsgapet är icke skönjbara variabler och mätningen av dem är ofta problematisk.² Naturligtvis går också mät- och prognosfel i de skönjbara variablerna som använts i beräkningarna vidare till de härledda indikatorerna. På grund av osäkerheten i mätningen är det en god idé att använda flera indikatorer i bedömningen av hur finanspolitiken är inställd.

I figuren intill presenteras en bottom-up-indikator som beräknats av DFE-indikatorn, förändringen i det strukturella underskottet och enskilda politiska åtgärder 2012–2019. Enligt bottom-up-metoden har finanspolitiken varit åtstramande under perioden 2012–2015 och kommer utifrån aktuell kunskap att vara åtstramande också 2018–2019. Uppfattningen om finanspolitiken blir delvis en annan om endast DFE-indikatorn och förändringen i det strukturella underskottet analyseras. Enligt dessa indikatorer skulle finanspolitiken ha varit stimulerande i början av granskningsperioden. I synnerhet 2012–2013 skulle stimulansen enligt DFE-indikatorn ha varit relativt stor.

² En bra översikt över osäkerheten i fråga om mätning av produktionsgapet ECB (2005): Monthly Bulletin, Feb 2005, Box 5.

När man bedömer hur finanspolitiken är inställd är det viktigt att vara medveten om vilka faktorer som påverkar de olika indikatorerna. Skillnaderna mellan indikatorerna beror till en del på de olika beräkningsmetoderna men också på förändringen i befolkningens åldersstruktur.

Först analyseras inverkan av beräkningsmetoden exempelvis för 2012. Enligt budgetförslaget för 2012 fattade den dåvarande regeringen beslut om anpassningsåtgärder med en nettoeffekt på totalt cirka 900 miljoner euro. Åtgärderna bestod av anpassning av utgifter för cirka 700 miljoner euro och av inkomster för cirka 200 miljoner euro. I efterhand har anpassningen krympt något, vilket syns i värdet på top-down-indikatorn. I DFE-indikatorn har inkomståtgärderna beräknats på samma sätt som i top-down-indikatorn, genom att räkna samman enskilda åtgärder. Däremot har utgiftsåtgärderna bedömts genom att jämföra ökningen av utgifterna utan effekten av konjunkturvåxlingar med den potentiella produktionstillväxten. Finlands potentiella produktion växte då betydligt långsammare än de offentliga utgifterna, vilket syntes som stimulerande politik mätt med DFE-indikatorn.

Förändringen i det strukturella underskottet som är helt och hållet beräknad på makronivå stannar i det här fallet mellan dessa två indikatorer. Enligt den var politiken 2012 i viss mån stimulerande, eftersom budgetbalansen försämrades med hela 1,2 procentenheter, där konjunkturans effekt var -0,9 procentenheter. Budgetbalansen försämrades alltså klart mer än den ekonomiska konjunkturen gav skäl att anta.

För Finlands del är den åldrande befolkningen en central faktor som förklarar skillnaderna i de resultat som indikatorerna ger. Ökningen av de åldersbundna utgifterna på grund av förändringen i befolkningens åldersstruktur leder till att de offentliga utgifterna ökar automatiskt årligen utan nya beslut och försämrar sålunda i de offentliga finanserna. Utgiftsåtgärderna i botten-upp-indikatorn påverkas emellertid inte alls av åldrandet. De indikatorer där effekten av en ökning av de åldersbundna utgifterna ingår i utgiften (DFE-indikatorn och förändringen i det strukturella underskottet) ger en mer stimulerande bild av finanspolitiken än botten-upp-indikatorn.

Det arbetspapper som för närvarande bereds vid finansministeriet visar att de åldersbundna utgifterna 2009–2016 ökade årligen med i genomsnitt 0,3 % i relation till BNP. Alltså skulle finanspolitiken mätt exempelvis med förändringen i det strukturella underskottet vara cirka 0,3 procentenheter mindre stimulerande, om effekten av en ökning av de åldersbundna utgifterna tas bort från indikatorn.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att DFE-indikatorn och förändringen i det strukturella underskottet på grund av den automatiska stimulerande effekten av åldrandet ger en mer stimulerande bild av finanspolitiken än botten-upp-indikatorn. Åldrandet förklarar en del av skillnaderna mellan indikatorerna, men skillnaderna kan inte förklaras enbart med detta. Även beräkningsmetoden som används i indikatorerna påverkar resultaten. Eftersom man exempelvis i DFE-indikatorn jämför utgiftsökningen med den potentiella produktionstillväxten, beror uppfattningen om utgifternas stimulerande effekt på bedömningen av den potentiella produktionstillväxten. För att kunna bedöma finanspolitiken på ett mångsidigt sätt är det viktigt att basera bedömningen på beräkningar av flera olika indikatorer.

2.1.2 De offentliga samfundens skuld

De offentliga samfundens skuld ökade i fjol med endast 2,7 miljarder euro, vilket är mindre än på många år, och skuldens förhållande till BNP började minska. Skuldkvoten översteg emellertid klart referensvärdet 60 %. De närmaste åren ökar den nominella skulden, men skuldkvoten fortsätter att minska och kan understiga gränsvärdet 60 % på medellång sikt. Skuldkvotens utveckling har för sin del sin förklaring i att BNP:s värde nu uppskattas vara mer än 10 miljarder euro större 2021 än beräknat våren 2017.

Prognosen för statsskulden ligger till grund för prognosen för den offentliga ekonomin. Största delen av den offentliga skulden, mer än 100 miljarder euro, är den statliga budgetekonomins skuld. Även kommunerna har skulder, sammanlagt knappt 20 miljarder euro. I samband med landskapsreformen överförs sjukvårdsdistriktens skuld från kommunerna till landskapen. Tidigare har socialskyddsfonderna inte haft någon skuld, men 2014 och 2015 var Arbetslöshetsförsäkringsfonden tvungen att ta lån på grund av de växande arbetslöshetsförmånerna. Fondens upplåning var dock tillfällig och skulden har redan minskat betydligt.

Till den offentliga skulden räknas också vissa andra poster, såsom skulder hos enheter som hör till den offentliga sektorn men inte omfattas av budgeten, säkerheter som hänför sig till de derivatavtal som använts för hanteringen av statens skuldportfölj, skulder som hänför sig till statens livscykelprojekt, kärnavfallshanteringsfondens kapital och de mynt som är i omlopp. Även arbetspensionsanstalterna har säkerheter som hänför sig till derivatavtal, som räknas till den offentliga skulden.

Den offentliga sektorns skuld i relation till BNP minskade med 0,5 procentenheter 2016. I den bifogade tabellen specificeras de faktorer som bidragit till förändringen i den offentliga sektorns skuldkvot. Med hjälp av tabellen förklaras sambandet mellan den offentliga sektorns saldo och förändringen i skuldkvoten i nationalräkenskaperna. I tabellen betyder plustecken att faktorn har en ökande inverkan på skuldkvoten medan minustecken betyder att faktorn inverkar minskande på skuldkvoten.

Den offentliga sektorns primära saldo, det vill säga de totala inkomsterna minus de totala utgifterna, exklusive ränteutgifterna, uppvisade ett underskott på 0,7 % i relation till BNP i fjol. Detta bidrog till skuldökningen med 0,7 procentenheter. Ränteutgifterna ökade skuldkvoten med 1,1 procentenheter. När skulden sätts i relation till BNP, minskar en ökning av BNP:s värde skuldkvoten. I fjol ökade BNP-värdet med 2,9 %, vilket bromsade upp skuldökningen med 1,8 procentenheter.

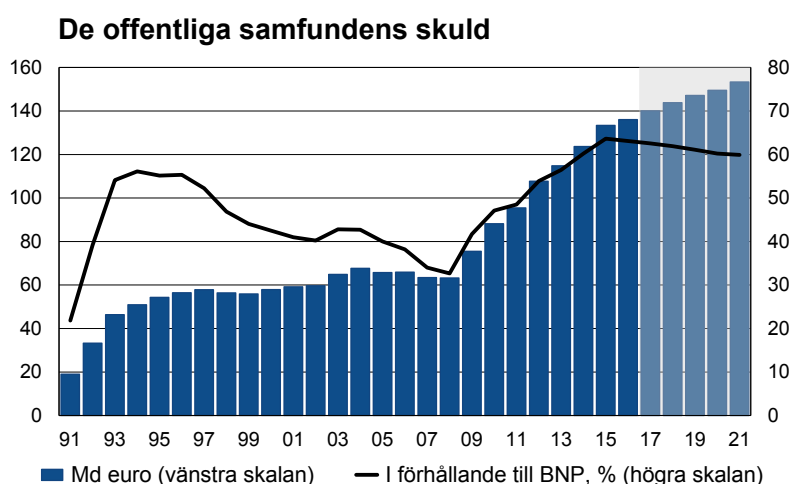
Arbetspensionsanstaltens saldo uppvisade ett överskott på 1,1 % i relation till BNP i fjol (i tabellen raden Anskaffning av finansieringsmedel (netto)). Arbetspensionsanstaltens överskott används inte till att amortera på de offentliga finansernas skuld och därför måste arbetspensionsanstaltens överskott elimineras från de faktorer som påverkar förändringen i skuldkvoten. Utöver dessa faktorer minskade också andra faktorer den offentliga sektorns skuldkvot med 1,6 procentenheter 2016. Effekten av andra faktorer var större än normalt, vilket berodde på bland annat en minskning av statskassan och de säkerheter som hänför sig till derivatavtal.

Tabell 17. Ändringen av de offentliga samfundens skuldförhållande och faktorerna som påverkar det

	2015	2016	2017**	2018**	2019**	2020**	2021**
Skuldförhållandet, % av BNP	63,6	63,1	62,5	61,9	61,1	60,2	59,9
Ändring av skuldförhållandet	3,4	-0,5	-0,6	-0,6	-0,8	-0,9	-0,3
Faktorer som påverkar ändringen av skuldförhållandet							
Primära finansiella balans	1,6	0,7	0,2	0,4	0,0	-0,1	0,2
Ränteutgifterna	1,1	1,1	1,0	0,9	0,8	0,8	0,9
Ändring av BNP-beloppet	0,0	-1,2	-1,8	-1,3	-1,1	-0,8	-0,7
Ändring av priser på BNP	-1,3	-0,6	-0,6	-1,0	-1,1	-1,1	-1,2
Anskaffning av finansieringsmedel (netto)	1,3	1,1	0,8	0,7	0,5	0,4	0,4
Övriga faktorer ¹	0,7	-1,6	-0,1	-0,3	0,1	-0,2	0,1

¹ Övriga faktorer inkluderar statens privatiseringsinkomster, utlåning samt effekterna av faktorer hänförande till värdering och periodisering av inkomster och utgifter.

Plusmärkt effekt höjer och minusmärkt effekt sänker skuldförhållandet.

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34098

UTGIFTS- OCH BESKATTNINGSGRUNDER SOM REGERINGEN FASTSTÄLLT

Regeringsprogrammet har som mål att åtgärda skuldsättningen och stärka den offentliga ekonomins hållbarhet på lång sikt. Det kräver såväl åtgärder för att minska behovet av upplåning som åtgärder för att stärka den ekonomiska tillväxten. De sparåtgärder på fyra miljarder euro som fastställdes i början av regeringsperioden dämpar ökningen av de offentliga utgifterna. Exportutvecklingen och därigenom också den ekonomiska aktiviteten påskyndas å sin sida av konkurrenskraftsavtalet som ingicks 2016 i syfte att sänka arbetskraftskostnaderna. Samtidigt stöder regeringen löntagarnas köpkraft genom att lätta upp förvärvsinkomstbeskattningen.

Tabellen nedan samlar den kumulativa effekten på statsfinanserna av Juha Sipiläs regerings beslut som gäller inkomster och utgifter 2016–2021, exklusive till största delen tillfälliga ökningarna av anslag som man fattat beslut om inom det finansiella ramverket. Åtgärder som försämrar balansen i statsfinanserna anges med minustecken och åtgärder som förbättrar balansen anges med plustecken. Effekterna anges i relation till den föregående valperiodens sista plan för de offentliga finanserna, det vill säga den tekniska planen för de offentliga finanserna som gjordes upp våren 2015.

De sammantagna effekterna av beslut som gäller inkomster och utgifter, kumulativa, md euro

	2016	2017	2018	2019
Beslut som minskar statens anslag	0,9	1,4	1,8	2,1
Beslut som ökar statens anslag	-0,2	-0,4	-0,5	-0,5
Uppskattad effekt av indexfrysningar och kompenseringar	0,1	0,5	0,8	1,2
Tilläggsåtgärder av engångsnatur på spetsprojekt, netto	-0,3	-0,4	-0,5	0,0
Konkurrenskraftsavtalet, inkl. kompensation för ändringar i skattegrunderna	0,0	-0,9	-0,8	-0,8
Kompensationen i statsandelarna till kommunerna för skatteinkomständeringar	-0,3	-0,4	-0,5	-0,6
Beslut som ökar statens skatteinkomster	0,2	0,6	0,9	1,2
Beslut som minskar statens skatteinkomster (exkl. justeringarna av förtjänstnivå- och konsumentprisindex i förvärvsinkomstbeskattningen)	-0,3	-0,6	-1,0	-1,2
Övriga beslut som ökar statens inkomster	0,0	0,1	0,1	0,1
Effekterna på saldoot för statsfinanserna, netto	0,1	-0,2	0,3	1,5

Besparingar i regeringsprogrammet

Bedömningarna av effekten av vissa åtgärder på regeringsprogrammets nedskärningslista på 4 miljarder euro (bilaga 6) har preciserats under beredningen och diskretionära ändringar har tagits med på nedskärningslistan. Bedömningen är fortfarande förenad med osäkerhet bland annat på grund av kommunernas beslut samt osäkerheten i anslutning till bedömningarna av vissa åtgärders effekt. Dessutom är en del av åtgärderna fortfarande på beredningsstadiet.

Kommunförbundet genomförde i månadsskiftet maj-juni en enkät angående bland annat regeringsprogrammet effekter och utifrån den blir effekten av åtgärderna i regeringsprogrammets bilaga 6, som är beroende av kommunernas beslut, på de offentliga finansernas balans avsevärt mindre än väntat 2018. Kommunerna har emellertid anpassat sin ekonomi på andra sätt, bland annat med permanenta personalanpassningsåtgärder.

Statsminister Juha Sipiläs regerings största besparingar gäller överföringsutgifterna till hushållen. Sparåtgärderna koncentreras till början av ramperioden. Då dessa besparingar räknas samman med den förra regeringens sparåtgärder koncentreras åtstramningarna till 2017, när den ekonomiska tillväxten förväntas vara som snabbast under innevarande regeringsperiod.

Spetsprojekt

Regeringsprogrammets strategiska mål kommer att främjas bland annat med regeringens så kallade spetsprojekt. Åren 2016–2018 satsas 1 miljard euro på spetsprojekten och 0,6 miljarder euro på att minska underhållsskulden.

Diskretionära utgiftsökningar

Lagstiftningen som styr statens uppgifter och skyldigheter tillsammans med den utgiftsram som regeringen fastställt begränsar möjligheterna till olika diskretionära utgiftsökningar. Inom ramen för systemet gjorde regeringen 2016 diskretionära ändringar som uppgick till drygt 400 miljoner euro netto och 2017 är nettoökningen före eventuella utgiftsökningar i slutet av året knappt 600 miljoner euro. De viktigaste enskilda ändringarna hänför sig till konkurrenskraftsavtalets effekt på statens utgifter på grund av sjukförsäkringslagen och de satsningar som Terrafames verksamhet krävde. Ökningarna har i många avseenden varit tillfälliga.

Ändringar i beskattningsgrunderna

I inkomstposterna för ramperioden har man beaktat de ändringar i beskattningsgrunderna som det beslutats om i statsminister Juha Sipiläs regeringsprogram. Enligt regeringsprogrammet är målsättningen med skattepolitiken att öka tillväxten, företagandet och sysselsättningen. I regeringsprogrammet ingår både sådana åtgärder som skärper beskattningen och sådana som lindrar den. I beskattningen av förvärvsinkomster görs det i överensstämmelse med regeringsprogrammet årligen justeringar motsvarande den höjda inkomstnivån eller inflationen. Beskattningen av låg- och medelinkomsttagare lindras genom en höjning av arbetsinkomstavdraget.

I de kalkylerade skatteintäkterna har man också beaktat skatteändringarna i anslutning till det konkurrenskraftsavtal som regeringen och arbetsmarknadsorganisationerna ingått. I budgetförslaget för 2018 gör indexjusteringarna i statens inkomstkatteskalar så att beskattningen inte skärps på grund av inflationen och progressionen i skattesystemet. Detta minskar statens skatteinkomster med cirka 123 miljoner euro. Utöver detta har regeringen beslutat att lindra förvärvsinkomstbeskattningen på så sätt att beskattningen av löntagarna inte ska skärpas 2018, trots ökningen av socialskyddsavgifter för den försäkrade. Effekten av detta på statens skatteinkomster är cirka 174 miljoner euro.

2.2 Statsfinanser

Enligt nationalräkenskaperna har staten i åtta år uppvisat ett underskott, även om underskottet har minskat de senaste två åren. Sedan 2008 har statens inkomster ökat med en tiondel och utgifterna har ökat med en fjärdedel, trots att anpassningsåtgärderna har dämpat ökningen av utgifterna avsevärt. Den allt snabbare ekonomiska tillväxten leder till att underskottet kommer att krympa klart i år och nästa år. Helt och hållet blir man ändå inte av med underskotten ens på medellång sikt.

Under den första hälften av innevarande år har statens inkomster, i synnerhet skatteinkomsterna, ökat avsevärt medan utgifterna har minskat något. Saldot blir helt klart bättre tack vare den utmärkta ekonomiska tillväxten och anpassningsåtgärderna. Ekonomin kommer att växa relativt väl också nästa år så att underskottet minskar. Budgetekonomins utgifter minskar något och skatteinkomsterna ökar, om än inte fullt så mycket som i år.

Beredningen av vård- och landskapsreformen samt inrättandet av landskapen 2020 ökar statens utgifter åtminstone till en början. Försvarsmaktens nyanskaffningar börjar också försämra statens saldo i synnerhet under nästa decennium.

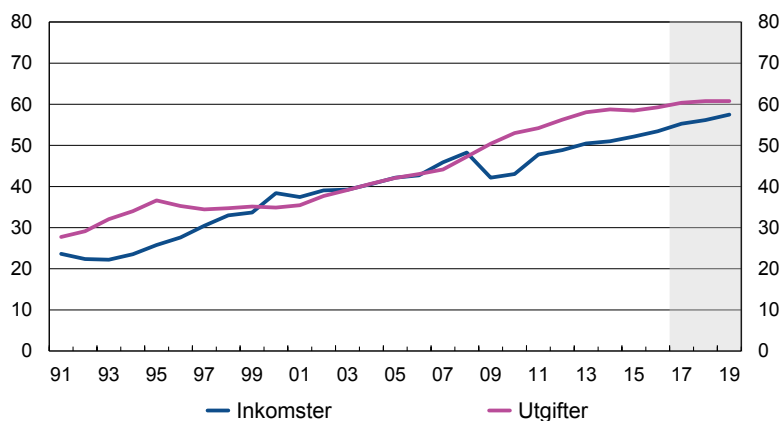
Till statsfinanserna räknas också den så kallade fondekonomin, det vill säga statens fonder exklusive Statens pensionsfond. Inkomstöverskottet i fondekonomin har i allmänhet varit positivt, men börjar så småningom bli negativt, vilket försämrar statsfinansernas saldo något.

Statsskulden översteg 100 miljarder euro i fjol. Eftersom budgeterna kommer att uppvisa underskott fram till slutet av decenniet fortsätter också statens skuldsättning. Skuldsättningen ökar emellertid långsammare. Utöver budgetstaten har speciellt Senatfastigheter och universitetens fastighetsbolag skulder. Finnveras medelsanskaffning räknas inte till statsskulden.

Utöver skulden har staten villkorade åtaganden, särskilt statens borgensförbindelser. Enligt statens bokslutsuppgifter finns gällande borgensförbindelser för totalt cirka 46 miljarder euro eller cirka 21 % i relation till BNP. De största ansvarsförbindelserna hänför sig till Finnveras exportfinansiering och Statens bostadsfonds verksamhet. Ökningen av statens borgensförbindelser utjämnades i fjol. Enligt uppgifter från Eurostat var borgensförbindelserna inom Finlands offentliga finanser i förhållande till totalproduktionen på högsta nivå bland EU-länderna 2015.

Statens inkomster och utgifter md euro

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34098

Tabell 18. Statsförvaltning¹

	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
	md euro					
Direkta skatter	12,6	13,0	13,7	14,7	14,9	15,5
Skatter på produktion och import	29,6	29,7	31,1	31,3	32,0	32,7
Skatter totalt ²	42,7	43,3	45,3	46,9	47,7	48,9
Övriga inkomster ³	8,8	9,2	8,6	8,9	9,1	9,2
därav erhållna räntor	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
Inkomster totalt	51,5	52,5	53,9	55,8	56,7	58,2
Konsumtionsutgifter	13,7	13,7	14,1	13,9	14,2	14,5
Subventioner och övriga transfereringar	38,2	38,2	38,8	40,0	40,1	39,7
till övriga offentliga samfund	26,2	26,2	27,1	28,3	28,3	28,0
Ränteutgifter	2,4	2,3	2,2	2,0	1,9	1,9
Kapitalavgifter ⁴	4,9	4,7	4,7	5,0	5,2	5,3
Utgifter totalt	59,2	58,9	59,7	60,9	61,4	61,5
Nettoutlåning (+) / nettouplåning (-)	-7,8	-6,3	-5,8	-5,1	-4,6	-3,3
Primärt överskott ⁵	-5,7	-4,4	-3,9	-3,4	-3,1	-1,7

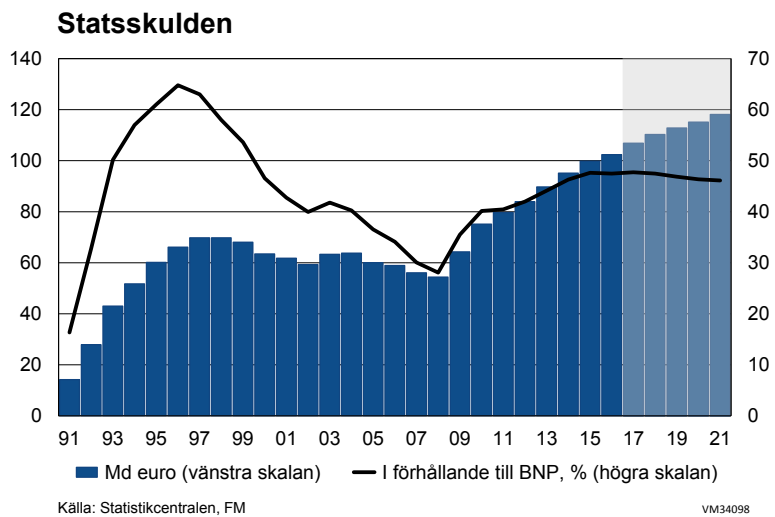
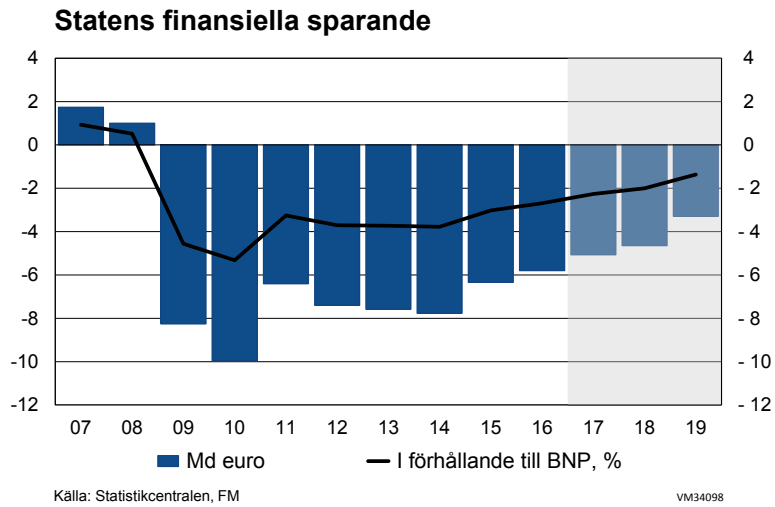
¹ Enligt nationalräkenskaperna

² Kapitalskatter inkl.

³ Inkl. mottagna kapitaltransfereringar (kapitalskatter exkl.) och förlitning av fast kapital

⁴ Bruttobildning av kapital och kapitaltransfereringar

⁵ Nettoutlåning exkl. nettoränteutgifter

2.2.1 Utgifter inom statsfinanserna

Statens totala utgifter enligt nationalräkenskaperna uppgick i fjol till 59 miljarder euro, det vill säga drygt en procent mer än 2015. Mest ökade överföringsutgifterna som staten betalar i synnerhet till kommunerna samt konsumtions- och investeringsutgifterna. Subventionerna och ränteutgifterna minskade. Över hälften av statens utgifter är överföringsutgifter till andra sektorer, särskilt till kommunerna och socialskyddsfonderna. Cirka en fjärdedel är konsumtionsutgifter och de övriga utgifterna består företrädesvis av investeringar, subventioner och ränteutgifter.

Statens utgifter ökar måttligt under de närmaste åren. Utgifterna minskas av regeringsprogrammets anpassningsåtgärder och minskningen av kostnaderna i anslutning till asylsökande i år och nästa år. Anslagen för invandring är ändå något större än beräknat i våras.

Även de sänkta arbetsgivaravgifterna som ingår i konkurrenskraftsavtalet och den tillfälliga nedskärningen av semesterpenningar ger besparingar. Den förlängda arbetstiden förväntas också minska personalen och därigenom de löntagaresättningar som staten betalar. Utgifterna minskas likaså av att statens riskkapital minskar nästa år.

Sänkningen av arbetsgivarnas sjukförsäkringsavgifter i anslutning till konkurrenskraftsavtalet gör ett hål i FPA:s finansiering, som åtgärdas genom att öka statens överföringar till FPA. På spetsprojekt, inklusive tilläggsfinansiering till bastrafikledshållningen, satsas totalt 1,6 miljarder euro 2016–2018. Anslagen som används till spetsprojekten ökar ännu nästa år. Beredningen av vård- och landskapsreformen samt valfrihetsförsöken ökar utgifterna nästa år. Ränteutgifterna är också framöver obetydliga tack vare den låga räntenivån, trots att statsskulden ökar.

BUDGETEN FÖR 2018 OCH RAMARNA FÖR STATSFINANSENA

Programmet för statsminister Sipiläs regering innehåller en utgiftsregel som omfattar hela valperioden och som styr utvecklingen av utgifterna inom budgetekonomin. Den anger maximibeloppet av största delen, ungefär fyra femtedelar, av budgetutgifterna. Genom utgiftsregeln säkerställs en ansvarsfull och långsiktig utgiftspolitik som främjar ekonomisk stabilitet.

Budgetförslaget för 2018 baserar sig på planen för de offentliga finanserna för 2018–2021 från april 2017. Utgiftsramen för statsfinanserna har angetts med beaktande av de utgiftsbesparingar som överenskommit i regeringsprogrammet och senare.

Ramnivån för 2018 är 44 453 miljoner euro, varav cirka 110 miljoner euro kvarstår som en så kallad ofördelad reserv efter budgetförslaget för 2018. Dessutom har 300 miljoner euro reserverats för tilläggsbudgeter. Utanför ramen står de utgifter som förändras i enlighet med konjunkturerna och finansieringsautomatiken, såsom utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa, lönegarantin, bostadsbidraget samt basutkomststöd. Nämnade utgifter räknas ändå in i ramen i fråga om utgiftseffekterna av de ändringar som företagits i grunderna för dem. Utanför ramen stannar dessutom bland annat ränteutgifterna för statsskulden, momsutgifterna, finansplaceringarna samt de utgifter där staten fungerar som teknisk förmedlare av finansieringsandelar från utomstående. Utgifterna utanför ramen uppgår till cirka 11,6 miljarder euro 2018.

Utgifterna enligt statens budgetförslag för 2018 uppgår till sammanlagt cirka 55,7 miljarder euro. Utgifterna ökar med cirka 0,2 miljarder euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2017. De besparingar som påverkar statsbudgetens anslag och som regeringen beslutat om enligt bilaga 6 ökar med cirka 0,3 miljarder netto jämfört med besparingarna 2017. Utgiftsnivån höjs bland annat av att de anslag som används för spetsprojekt ökar med drygt 250 miljoner euro från 2017 samt av de växande pensionsutgifterna. Däremot minskar utgifterna för invandringen med drygt 100 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2017. Utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa minskar med cirka 168 miljoner euro jämfört med innevarande år, huvudsakligen till följd av det förbättrade sysselsättningsläget.

Ökningen av anslagen som konkurrenskraftspaketet för med sig minskar. Ränteutgifterna för statsskulden är drygt 1,2 miljarder euro, vilket är cirka 0,1 miljarder euro mindre än i år.

År 2018 beräknas inkomsterna inom budgetekonomin (exklusive upplåningen) vara cirka 52,8 miljarder euro och skatteinkomsterna cirka 44,0 miljarder euro. Inkomsterna inom budgetekonomin ökar med 4,4 % jämfört med budgeten för 2017 (inklusive tilläggsbudgeterna) tack vare den förbättrade ekonomiska aktiviteten. Intäkterna från samfundsskatten växer kraftigast av de skatter som staten uppbär.

Vid budgetmanglingen fattade regeringen beslut om en lindring på 270 miljoner euro i beskattningen av förvärvsinkomsterna för alla inkomstnivåer. Solidaritetskatten kvarstår på nuvarande nivå. I skattegrunderna för förvärvsinkomster görs en indexjustering i enlighet med konsumentprisindex.

För att finansiera lindringen av beskattningen av arbete beslutade regeringen att höja alkoholskatten med 100 miljoner euro och skatterna för uppvärmnings-, arbetsmaskin- och kraftverksbränslen med ett nettobelopp på 45 miljoner euro. Höjningarna av tobaksskatten fortsätter i överensstämmelse med regeringsprogrammet åren 2018–2019. År 2018 är höjningen 68 miljoner euro.

Statens budgetförslag uppvisar ett underskott på cirka 3,0 miljarder euro, vilket täcks genom att öka statsskulden. I slutet av 2018 beräknas statsskulden uppgå till cirka 110 miljarder euro.

Underskottet inom budgetekonomin har minskat med cirka 1,2 miljarder euro jämfört med planen för de offentliga finanserna från våren 2017. Förändringen kan nästan i sin helhet förklaras med de större inkomstposterna, som grundar sig på de klart förbättrade utsikterna för det ekonomiska läget sedan våren.

Faktorer som bidragit till förändringen i jämvikten hos statens budgetekonomi jämfört med planen för de offentliga finanserna 2017, md euro

	2018
Jämviktskalkyl, planen för de offentliga finanserna 28.4.2017	-4,1
Precisering av utgiftsstaten	-0,2
Förändring till följd av utgifterna för invandringen	-0,1
Korrigerig av ett tekniskt fel i statsandelmomentet för basservice	0,1
Skattekompensationer till kommunerna för skattelättnaderna	-0,2
Annan förändring (netto)	-0,1
Precisering av inkomststaten	1,4
Nya ändringar i beskattningsgrunderna	0,0
Ändrade uppskattningar av blandade inkomster och ränte- och dividendinkomster och inkomster av aktieförsäljning)	0,1
Andra faktorer som påverkat de uppskattade inkomster (inkl. uppgifter om influtna belopp och den nya konjunkturprognosen)	1,2
Förändring totalt	1,4
Jämviktskalkyl, regeringens budgetproposition	-3,0

2.2.2 Inkomster inom statsfinanserna

Den allt snabbare ekonomiska tillväxten syns också i form av ökade skatteinkomster. Den ekonomiska tillväxten som kom igång i fjol ökade statens skatteinkomster med mer än 4 %. Många viktiga skatteinkomstposter växer i rask takt också under de närmaste åren. De senaste åren har tyngdpunkten i beskattningen förskjutits från direkta till indirekta skatter.

I början av 2020 överförs ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster från kommunerna till landskapen. I och med reformen ökar statens skatteinkomster avsevärt, eftersom en del av kommunernas inkomster överförs till staten. En del av intäkterna från kommunalskatten och samfundsskatten överförs till staten. Enligt regeringens riktlinjer får beskattningen inte heller skärpas för någon i samband med reformen. Därför lättas förvärvsinkomstbeskattningen upp något i början av 2020.

Viktiga poster i statens övriga inkomster är förmögenhetsinkomsterna och överföringarna från Statens pensionsfond. Överföringarna från Statens pensionsfond fastställs så att de årligen täcker 40 % av statens pensionsutgifter. Statens förmögenhetsinkomster beräknas stanna kvar på i stort sett samma nivå som idag. Inkomster från försäljningen av statens egendom betraktas i nationalräkenskaperna som finansoperationer och räknas därför inte som inkomster som minskar underskottet.

Direkta skatter

De inlutna skatterna på förvärvs- och kapitalinkomster består av intäkterna från den progressiva skatten på förvärvsinkomster, kapitalinkomstskatten, rundradioskatten samt den källskatt som betalas av begränsat skattskyldiga. Viktigast av dessa är den progressiva skatten på förvärvsinkomster, som påverkas mest av sysselsättningen och löneutvecklingen. Kapitalinkomster är bland annat utdelningsinkomster, överlåtelsevinster och hyresintäkter.

I beskattningen av förvärvsinkomster görs årligen indexjusteringar för att säkerställa att beskattningen inte skärps till följd av det progressiva skattesystemet samt höjningen av den allmänna inkomstnivån eller konsumentpriserna. Innevarande år minskar de inlutna skatterna på förvärvs- och kapitalinkomster för sin del på grund av de skattelättnader som fastställdes 2016 i samband med konkurrenskraftsavtalet. Det förbättrade sysselsättningsläget syns i en något snabbare ökning av löneinkomsterna, vilket också ökar intäkterna från förvärvs- och kapitalinkomstskatten. Skatteintäkterna ökar också genom att det tidsbestämda barnavdraget faller bort. I samband med budgetmanglingen inför 2018 fattade regeringen beslut om lättnader i förvärvsinkomstbeskattningen för samtliga inkomstklasser.

I prognosen för förvärvs- och kapitalinkomstskatten har man också på medellång sikt antagit att indexjusteringar av grunderna görs 2019–2021, som säkerställer att beskattningen av arbete inte skärps till följd av höjningen av den allmänna inkomstnivån eller konsumentpriserna.

Samfundsskatten utgör den konjunkturkänsligaste delen av skatteinkomsterna. Intäkterna från samfundsskatten har också minskat på grund av att samfundsskattesatsen sänktes 2014 och tidigare i syfte att bevara Finlands ställning som ett konkurrenskraftigt investeringsobjekt i den internationella skattekonkurrensen. Företagens förbättrade lönsamhet och återhämtningen i den ekonomiska tillväxten ökade emellertid de influtna samfundsskatterna i fjol. Intäkterna från samfundsskatten förväntas fortsätta sin positiva utveckling under prognosperioden. År 2020 kommer statens intäkter från samfundsskatten att öka särskilt genom att kommunernas andel av samfundsskatten minskar i samband med vård- och landskapsreformen. Inga ändringar görs i beskattningsgrunderna för samfundsskatten 2017–2021.

Intäkterna från källskatten på ränteinkomster har sjunkit synnerligen mycket de senaste åren på grund av den låga räntenivån. Dessa skatteintäkter beräknas öka först mot slutet av prognosperioden i takt med att räntenivån stiger.

Indirekta skatter

Skatterna på bränslen höjdes från och med början av innevarande år. Intäkterna från andra punktskatter är vanligtvis mycket jämna, om det inte företas några ändringar i beskattningsgrunderna. Tobaksskatten har höjts stegvis sedan början av 2016 och höjningarna fortsätter fram till 2019. Vid ingången av 2018 höjs alkoholskatten samt energiskatten på bränslen för uppvärmning, arbetsmaskiner och kraftverk. Ändringarna i skattegrunderna uppskattas öka intäkterna från punktskatter under prognosperioden något jämfört med en situation där inga förhöjningar görs. Skatteunderlagen för punktskatt uppskattas i huvudsak minska på grund av beskattningens styreffekt. Till följd av detta minskar de indirekta skatterna i relation till den totala produktionen, när utvecklingen av skatteunderlagen är klar långsammare jämfört med BNP-tillväxten.

Hushållens ökade konsumtionsutgifter har påskyndat ökningen av den influtna mervärdesskatten i fjol och en liknande utveckling förväntas fortsätta under de närmaste åren. En ändring görs i uttaget av mervärdesskatt i början av nästa år så att mervärdesbeskattningen av varuimport överförs från Tullen till Skatteförvaltningen. Detta inverkar negativt på den influtna mervärdesskatten nästa år.

Bilskatten har sänkts sedan början av 2016 och sänkningen fortsätter stegvis fram till 2019. Intäkterna från bilskatten minskar under prognosperioden. Fordonsskatten höjdes från och med början av innevarande år.

Tabell 19. Utvecklingsprognos för vissa inkomst- och efterfråganposter som påverkar skattebelagda inkomster och skatteunderlaget 2015–2021, årlig ändring, %

	2015	2016	2017**	2018**	2021/2018**
	ändring, procent per år				
Skattepliktiga förvävs- och kapitalinkomster	1,8	1,6	2,3	2,4	2,7
Löne- etc. inkomster	1,1	1,5	1,8	2,2	2,5
Pensioner och andra sociala förmåner	3,1	1,7	1,2	2,0	2,7
Kapitalinkomster	4,9	1,5	7,6	4,1	3,7
Förtjänstnivåindex	1,4	1,1	0,3	1,4	1,6
Driftsöverskott	6,5	5,3	10,7	9,1	6,5
Värdet av hushållens beskattningsbara konsumtionsutgifter	0,2	1,8	2,9	2,4	2,6
Mervärdesskatteunderlaget	0,5	2,8	3,1	2,8	2,8
Bensinkonsumtionen	-1,4	-0,2	-2,7	-2,4	-2,2
Konsumtionen av dieselolja	1,6	4,8	0,3	0,9	0,6
Elkonsumtionen	-0,9	2,0	1,5	0,4	0,4
Beskattad alkoholkonsumtion	-3,6	0,1	-0,8	1,9	0,1
Nyregistrering av personbilar	4,5	9,1	2,3	3,4	2,0
Konsumentprisindex	-0,2	0,4	0,9	1,5	1,7

Tabell 20. Vissa ändrade skatteunderlagsposter inverkan på skatteavkastningen

Skatteslag	Skatteunderlag	Ändring	Ändring i skatteavkastningen, mn euro
Förvävsinkomstskatten	Löneinkomster	1%-enhet	385, varav staten 126 och kommuner 176
	Pensionsinkomster	1%-enhet	122 varav staten 31 och kommuner 81
Kapitalinkomstskatt	Kapitalinkomster	1%-enhet	11
Samfundsskatt	Driftsöverskott	1%-enhet	45, varav staten 31 och kommuner 14
Moms	Värdet av den privata konsumtionen	1%-enhet	120
Bilskatt	Försäljning av nya personbilar, st.	1000 st.	7
Energiskatt	Elkonsumtionen ¹	1 %	9
	Bensinkonsumtionen	1 %	13
	Dieselsonsumtionen	1 %	14
Alkoholskatt	Alkoholkonsumtionen	1 %	14
Tobaksaccis	Cigarrettkonsumtionen	1 %	9

¹ Exkl. industri, datacentraler och växthus

Tabell 21. Beräknade inkomster inom budgetekonomin

	2016 bokslut	2017 inkl. tilläggs- budg.	2018**	2019**	2020**	2021**	2021/2017** ändring på årlig nivå, %
			md euro				
Beräknade skatteinkomsterna totalt	41,8	42,2	44,0	45,3	58,9	61,2	8 1/2
Skatter på grund av inkomst och förmögenhet	13,3	13,4	14,5	15,1	27,0	28,5	19 1/2
Skatter och avgifter på grund av omsättning	18,1	18,3	18,9	19,6	21,3	22,1	4
Punktskatter	7,2	7,2	7,4	7,4	7,4	7,3	1/2
Övriga skatter	3,3	3,3	3,2	3,2	3,2	3,2	-0
Inkomster av blandad natur	5,6	5,3	5,5	5,4	5,5	5,6	-0
Ränteinkomster och vinstredovisningar	1,6	2,5	2,8	1,8	1,8	1,8	5 1/2
Inkomstposterna totalt	49,5	50,4	52,7	53,0	66,7	69,0	7

Tabell 22. Verkningar av de största förändringarna i de offentliga samfundens skatteintäkter

	2016	2017	2018**	2019**	2020**	2021**
	mn euro					
Förvävsinkomstskatter	-515	-805	-418	44	-559	-426
Genomsnittlig höjning av kommunalskatteprocenten	36	50	0	0	0	0
Kapitalinkomstskatt	51	2	-9	0	0	0
Samfundsskatt	122	105	4	6	0	0
Andra direkta skatter	25	-1	-6	-34	0	0
Mervädeskatt	0	-156	-200	0	0	0
Energiskatt	103	116	47	-2	0	0
Andra indirekta skatter	94	140	160	78	34	0
Socialskyddsavgifter	552	-1033	-314	205	7	-24

2.2.3 Budgetekonomi och nationalräkenskaper

I fjol var underskottet enligt nationalräkenskaperna 5,8 miljarder euro och motsvarande budgetunderskott 4,9 miljarder euro. Därmed kan man inte direkt sluta sig till räkenskapernas saldo utifrån saldot enligt budgetekonomin. Man kan inte heller alltid sluta sig till statens upplåning utifrån budgetunderskottet. Statskontoret ökade i fjol statsskulden klart mindre, bara med cirka 2,3 miljarder euro, än vad budgetunderskottet, cirka 4,6 miljarder euro, skulle ha krävt. Det fanns många orsaker till skillnaden mellan underskottet och förändringen i skulden, av vilka den viktigaste var att statskassan minskade med cirka 1,2 miljarder euro.

Orsakerna till skillnaden mellan saldona enligt budgetekonomin och nationalräkenskaperna är många. Exempelvis är räkenskaperna baserade på prestationsprincipen, medan budgetekonomin delvis är baserad på kassapprincipen. Skatter, subventioner och EU-avgifter omvandlas enligt prestationsprincipen med en korrigerings av periodiseringen. Storleken på de skillnader som korrigeringsarna av periodiseringen orsakar syns först i efterhand.

I statsbudgeten upptas som utgifter olika finansplaceringar, till exempel lån som staten beviljat och aktieförvärv. På inkomstsidan upptas på motsvarande sätt återbetalda lån, aktieförsäljningar och så vidare. I räkenskaperna behandlas dessa i allmänhet som finansiella transaktioner som inte påverkar saldot enligt räkenskaperna.

Ränteutgifterna enligt räkenskaperna är klart större än ränteutgifterna i budgeten. Detta beror i första hand på att de betalda räntorna enligt räkenskaperna inte innehåller den minskade inverkan på ränteutgifterna som följer av derivatavtal i anslutning till räntorna, till skillnad från statsbudgeten. Genom att använda derivat har Statskontoret lyckats minska de faktiska ränteutgifterna som betalas från budgeten. I räkenskaperna behandlas derivatavtalen som finansiella transaktioner som inte påverkar statens saldo.

I nationalräkenskaperna är den statliga sektorn mer omfattande än enbart budgetekonomin, i vilken närmast ingår statens ämbetsverk. Till räkenskapernas statliga sektor hör förutom budgetekonomin bland annat de statliga fonderna (exklusive Statens pensionsfond), universiteten och deras fastighetsbolag samt Senatfastigheter. Nu och då omvärderas besluten om klassificering av olika offentliga enheter. Exempelvis i år har Finpro Oy och det nya statsbolaget Valtion kehitysyhtiö Vake Oy klassats som hörande till den statliga sektorn. På Statistikcentralens webbplats finns en förteckning över alla enheter som hör till statsförvaltningen och mer allmänt till den offentliga sektorn (endast på finska).

Reservationsanslagen i budgeten är två- eller treåriga anslag som budgeteras i budgeten för ett år. I nationalräkenskaperna noteras reservationsanslagen baserat på prestationsprincipen enligt deras användning. Nettoinverkan av överförda anslag kan variera stort från år till år.

EU-länderna rapporterar två gånger per år skillnaderna mellan siffrorna i budgeten och räkenskaperna till Eurostat i samband med underskotts- och skuldrapporteringen. Skillnaden mellan saldot enligt statens bokslut och nettokreditgivningen när det gäller tidigare år borde kunna förklaras på ett bra sätt och detsamma gäller andra undersektorer av de offentliga finanserna. I rapporteringen utreds också den så kallade skulddynamiken, alltså hur väl nettokreditgivningen inom de offentliga finanserna stämmer överens med förändringen i den offentliga skulden. Följande rapporteringsrunda är i slutet av september.

Tabell 23. Balansen i budgetekonomin och nettokreditgivningen inom statsförvaltningen¹

	2015	2016	2017**	2018**	2019**
	md euro				
Överskottet (+) / underskottet (-) i budgetekonomin ²	-4,7	-4,9	-4,1	-3,0	-2,5
Privatiseringsinkomster (nettoinkomster av aktieförsäljning)	0,3	-0,1	0,2	-1,1	-0,2
Finansiella placeringar, netto	-0,6	-0,8	-0,6	-0,5	-0,5
Inkomstöverskott i enheter utanför budgeten	-0,9	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
Korrigerig av kassa-/prestationsprincipen	0,0	-0,4	0,0	0,0	0,0
Övriga korrigeringsposter ³	-0,5	0,4	-0,3	0,1	0,1
Nettokreditgivningen (+)/-upplåningen (-) inom statsförvaltningen	-6,3	-5,8	-5,1	-4,6	-3,3

¹ Enligt nationalräkenskaperna

² Innehåller skuldhanteringsutgifter

³ Innehåller bl.a. återkallade skulder, omplacerade vinster av direkta utländska placeringar, tilläggsdividender samt inverkan av periodisering av reservationsanslag

2.3 Landskapens ekonomi

I och med vård- och landskapsreformen överförs ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster samt många andra uppgifter från kommunerna och staten till 18 landskap som inrättas på det finländska fastlandet. Enligt den uppdaterade tidtabellen för reformen inleder landskapen sin verksamhet ett år senare än planerat, i början av 2020. Ändringen i tidtabellen har beaktats i prognosen för de offentliga finanserna.

Ökningen av behovet av social- och hälsovårdstjänster på grund av att befolkningen åldras kommer att inriktas på landskapen. Landskapen måste från första början arbeta effektivt för att deras utgifter inte ska öka snabbare än finansieringen. Till en början tyngs landskapen av merkostnader för arbetet med att inleda verksamheten och organisera sig, vilket medför en extra utmaning för effektiviseringen av verksamheten.

I prognosen har man antagit att landskapens löpande inkomster och utgifter är nästan i balans. Detta förutsätter att landskapen lyckas effektivisera sin verksamhet jämfört med sina inkomster som fastställs enligt lagen om landskapens finansiering.

Landskapssektorns saldo uppvisar ett litet underskott 2020–2021, vilket huvudsakligen beror på de omfattande investeringarna i verksamhetslokaler. En stor mängd påbörjade eller planerade investeringsprojekt håller på att överföras till landskapen från sjukvårdsdistrikten. Nivån på investeringarna är uppskattningsvis cirka 0,8 miljarder euro 2020. Landskapens riksomfattande servicecenter för fastighetsförvaltning genomför huvuddelen av investeringarna.

Landskapens inkomster består till största delen av statlig finansiering samt försäljningsinkomster och avgiftsinkomster från kunderna. Landskapens totala inkomster 2020 uppgår till cirka 23,8 miljarder euro. Statlig finansiering täcker huvuddelen av utgifterna. Landskapens övriga inkomster uppgår till cirka 3,3 miljarder euro.

Landskapens statliga finansiering består av finansiering med allmän täckning, återbäring av mervärdesskatt, landskapets försäljningsinkomster och subventioner från staten samt statens särskilda finansiering. Den särskilda finansieringen från staten och tillhörande utgifter beskrivs inte i prognosen för landskapssektorn, eftersom den särskilda finansieringen till största delen hänför sig till uppgifter där landskapet endast förmedlar finansieringen.

Landskapsförvaltningens totala utgifter uppgår till cirka 24,4 miljarder euro 2020. Mer än 90 % av landskapets utgifter utgörs av köp av tjänster och varor eller personalkostnader. Andra viktiga utgiftsslag är investeringar och socialbidrag.

Även en avsevärd mängd skulder överförs till landskapssektorn. I slutet av 2020 är skuldbeloppet uppskattningsvis cirka 4,0 miljarder euro. Beloppet är större än sjukvårdsdistriktens nuvarande skuldbelopp, eftersom sjukvårdsdistriktens investeringar under de närmaste åren utökar skulden. Skulden beräknas också öka under 2020. Huvuddelen av skulden överförs till landskapens gemensamma servicecenter för fastighetsförvaltning.

Tabell 24. Landskapens ekonomi 2020

	Miljarder euro
Inkomster totalt	23,8
Utgifter totalt	24,4
varav investeringutgifter	0,8
Finansiellt sparande	-0,6
Skuld	4,0

LANDSKAPSFÖRVALTNINGEN I PROGNOSEN FÖR DE OFFENTLIGA FINANSERNA

I prognosen för de offentliga finanserna har man antagit att landskapen kommer att klassificeras som en del av statsförvaltningen i nationalräkenskaperna, eftersom staten finansierar landskapens verksamhet. Landskapens ekonomi tas upp som en separat undersektor till statsförvaltningen. I prognosen ingår landskapen med sina affärsverk, de bolag som landskapen äger och de riksomfattande servicecentren i landskapssektorn. Den slutliga sektorklassificeringen av landskapen och de övriga enheterna i nationalräkenskaperna fastställs senare av Statistikcentralen.

Landskapsförvaltningens prognos är fortfarande en teknisk prognos. I bedömningen av landskapens ekonomiska uppgifter har baserats på många antaganden om landskapens verksamhet samt om utgifternas struktur och utveckling. Prognosen preciseras när nya statistikuppgifter blir klara och detaljerna kring landskapsreformen klarnar. I prognosen har inte beaktats exempelvis valfrihetslagstiftningens eventuella inverkan eller särlösningen för tillväxttjänsterna i Nyland.

Utgifts- och inkomststrukturen för de uppgifter som överförs till landskapen från kommunerna har uppskattats för 2015 utifrån data per uppgift i statistiken över kommunekonomin. I prognosen har utgiftsstrukturen för året i fråga projicerats på de påföljande åren med den faktiska och förväntade utvecklingen samt ändringarna i uppgifterna. I bedömningen har också använts kommunernas uppskattning av kostnadsutvecklingen för de uppgifter som överförs. Åren 2020–2021 grundar sig landskapets utgiftsprognos på en bedömning av ökningen av behovet av social- och hälsovårdstjänster, ändringarna i uppgifterna, inverkan av regeringens diskretionära åtgärder samt den förväntade utvecklingen av produktionsfaktorernas priser. I bedömningen av landskapens investeringar har man använt bakgrundsfakta om beredningen av landskapen och sjukvårdsdistriktens investeringsplaner.

Utgiftsstrukturen hos de uppgifter som överförs från staten grundar sig på uppgifterna i statsbokslutet för 2016.

Utgifterna i anslutning till beredningen av landskapens verksamhet fördelas mellan staten och lokalförvaltningen före 2020. Exempelvis utvecklingen av ICT-system kräver omfattande investeringar, som i prognosen har förmodats uppgå till cirka 150 miljoner euro årligen under perioden 2018–2021.

2.4 Lokalförvaltning

Lokalförvaltningens underskott uppgick i fjol till 0,4 % i relation till BNP. Underskottet krympte för andra året i rad. Konsumtionsutgifterna ökade endast obetydligt, vilket bland annat berodde på att nedskärningarna av semesterpenningen 2017 till största delen redovisades redan 2016 enligt semesterkvalifikationsår samt på konsumtionsutgifternas dämpade prisutveckling. Även investeringsutgifterna ökade endast obetydligt. Av lokalförvaltningens inkomster ökade i synnerhet statsandelarna, som påverkades av justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna, ökningen av kompensationerna på grund av ändringarna i beskattningsgrunderna samt ökningen av omsättningsskatten på kommunernas retursystem.

Lokalförvaltningens underskott fortsätter att krympa i år. Lokalförvaltningens konsumtionsutgifter minskar till följd av åtgärderna enligt konkurrenskraftsavtalet, kommunarbetsgivarnas sänkning av pensionsavgifterna samt av regeringen fastställda anpassningsåtgärder. Dessutom fortsätter kommunerna och samkommunerna att effektivisera sin verksamhet och anpassa sin ekonomi med åtgärder som dämpar ökningen av utgifterna. De ökade skatteinkomsterna förbättrar lokalförvaltningens inkomster. I synnerhet intäkterna från samfundsskatten börjar visa sig bättre än man tidigare uppskattat.

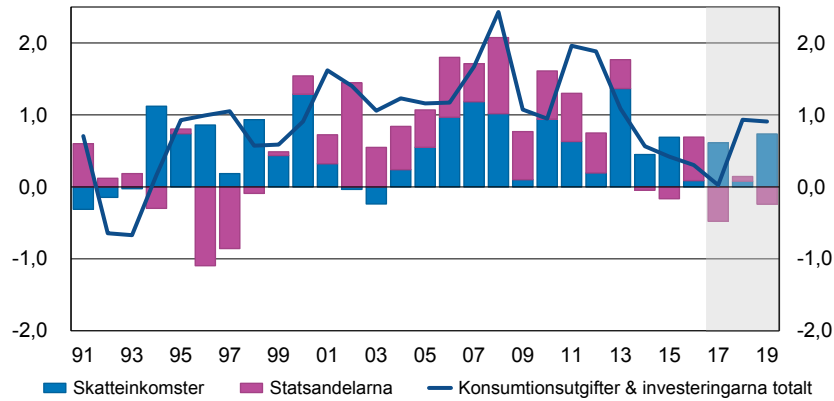
Åtgärderna i regeringsprogrammet når inte målet för 2018

Lokalförvaltningens underskott ökar 2018 och 2019. Lokalförvaltningens utgiftstryck lättar emellertid från och med 2020, när social- och hälsovårdens uppgifter överförs till landskapen. I utvecklingskalkylen för lokalförvaltningen för 2018–2021 har beaktats endast redan preciserade åtgärder som påverkar kommunekonomin och som har inkluderats i planen för de offentliga finanserna från våren 2017 eller i budgetförslaget för 2018. Kalkylen innehåller inte kommunernas och samkommunernas egna åtgärder för 2018–2021. De beaktas i utvecklingskalkylen efter att budgetarna är klara. Dessutom har man antagit att den genomsnittliga kommunala skattesatsen stannar på samma nivå som 2017. Vård- och landskapsreformen har beaktats i utvecklingskalkylen genom att man skiljt åt landskapsförvaltningen och lokalförvaltningen enligt den uppdaterade tidtabellen från och med 2020.

Finlands Kommunförbund utredde i maj–juni av innevarande år vilken effekt regeringsprogrammets viktigaste åtgärder för att påverka kommunekonomin har på kommunerna och samkommunerna. Dessutom utreddes i en enkät hur konkurrenskraftsavtalet verkställdes och vilka egna anpassningsåtgärder kommunerna vidtagit. Utifrån enkätsvaren ser det ut som om de direkta anpassningsåtgärderna enligt bilaga 6 i regeringsprogrammet inte kommer att nå de sparmål som beräknats för dem under de närmaste åren. Enligt resultaten av enkäten kommer inte heller den sparpotential som förlängningen av arbetstiden som ingår i konkurrenskraftsavtalet förväntades medföra att nås enligt den tidigare beräknade tidtabellen.

Lokalförvaltningens skatter, statsandelar, konsumtionsutgifter och investeringar

ändring jämfört med året innan, md euro (gångse priser)

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34098

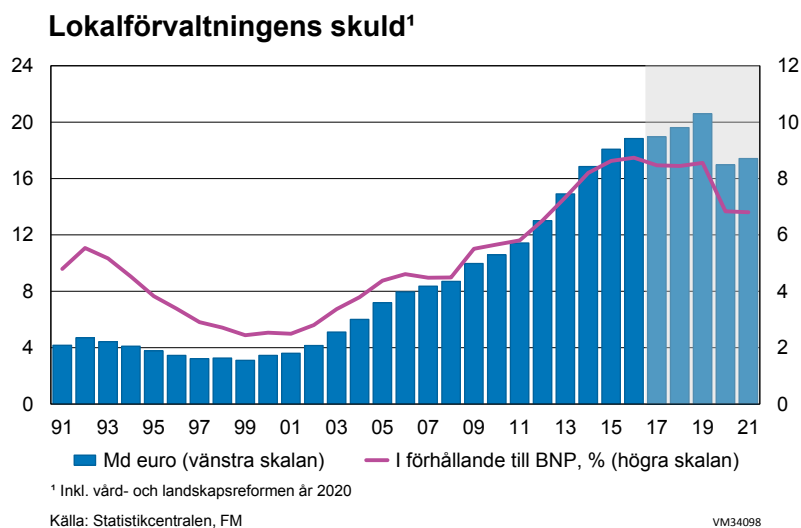
Förändringen i befolkningens åldersstruktur har redan länge ökat behovet av vård- och omsorgstjänster och därmed utgiftstrycket i kommunekonomin. Lokalförvaltningens konsumtionsutgifter vänder mot tillväxt nästa år, eftersom anpassningsåtgärderna inte räcker till att upphäva de merutgifter som orsakas av det ökade servicebehovet. Konsumtionsutgifterna ökas också bland annat av att dagvårdsavgifterna för låg- och medelinkomsttagare sänks från början av 2018, eftersom åtgärden väntas öka efterfrågan på dagvård. Dessutom är lokalförvaltningens investeringsbehov och underhållsskuld fortsatt omfattande. Byggandet av sjukhus är fortsatt livligt, trots att investeringar i social- och hälsovården blev tillståndspliktiga med stöd av en temporär lag som trädde i kraft för mer än ett år sedan.

Ökningen av lokalförvaltningens skatteinkomster blir anspråklös nästa år. Skatteinkomsterna ökas emellertid av att kommunerna kompenserar för de sänkta dagvårdsavgifterna genom att höja de nedre gränserna för fastighetsskatter samt av kommunernas andel av intäkterna från samfundsskatten. Fastighetsskattens övre och nedre gränser höjs dessutom i enlighet med regeringsprogrammet under perioden 2016–2019, på så sätt att intäkterna från fastighetsskatten ökar med totalt 100 miljoner euro, det vill säga cirka 25 miljoner euro årligen. Bakom den exceptionellt kraftiga ökningen av samfundsskatten 2017 ligger engångsfaktorer vars effekt inte sträcker sig till 2018. Därför minskar intäkterna från samfundsskatten nästa år. Ökningen av de kommunala skatteinkomsterna blir dessutom svar och kommunernas statsbidrag ökar endast litet, eftersom kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna sänker statsandelarna.

Lokalförvaltningens utgiftstryck minskar med vård- och landskapsreformen

Lokalförvaltningens underskott ökar fortfarande 2018, eftersom behovet av social- och hälsovårdstjänster ökar allt snabbare. Dessutom avslutas bland annat nedskärningen av semesterpenningen enligt konkurrenskraftsavtalet 2020, vilket ökar lokalförvaltningens konsumtionsutgifter till största delen redan 2019. År 2020 nästan halveras lokalförvaltningens inkomster och utgifter och underskottet krymper märkbart, när ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster överförs till landskapen. I och med vård- och landskapsreformen lindras tillväxttrycket på lokalförvaltningens konsumtionsutgifter, eftersom lokalförvaltningens uppgifter i framtiden inriktas allt mer på bland annat utbildning. Utgiftstrycket på social- och hälsovårdstjänsterna på grund av att befolkningen åldras är avsevärt, men något motsvarande tryck riktas inte mot de uppgifter som blir kvar hos kommunerna. Detta syns också i att lokalförvaltningens skuldkvot inte längre ökar.

I samband med vård- och landskapsreformen överförs sjukvårdsdistriktens investeringar på cirka 0,8 miljarder euro från lokalförvaltningen till landskapens ekonomi. Från lokalförvaltningen överförs dessutom sjukvårdsdistriktens skuld på cirka 3,4 miljarder euro till landskapssektorn. Beloppet är större än sjukvårdsdistriktens nuvarande skuldbelopp, eftersom deras investeringar under de närmaste åren utökar skulden som överförs.

Tabell 25. Lokalförvaltning¹

	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
	md euro					
Skatter och socialskyddsavgifter totalt	21,2	21,9	22,0	22,6	22,6	23,4
därav kommunalskatt	18,2	18,6	18,7	18,8	18,9	19,5
samfundsskatt	1,4	1,7	1,5	1,9	1,9	1,9
fastighetsskatt	1,5	1,6	1,6	1,8	1,9	1,9
Övriga inkomster ²	18,5	18,5	19,0	18,7	18,9	18,8
därav erhållna räntor	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
erhållna transferingar från statsförvaltningen	13,8	13,7	14,3	13,8	13,9	13,6
Inkomster totalt	39,6	40,3	40,9	41,2	41,6	42,1
Konsumtionsutgifter	33,4	33,8	34,0	33,9	34,7	35,5
därav löntagarutgifter	21,7	21,7	21,5	20,9	21,0	21,3
Transfereringar	3,1	3,2	3,3	2,6	2,6	2,6
därav socialförmåner och -bidrag	1,3	1,3	1,4	0,8	0,7	0,7
subventioner och övriga transfereringar	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
ränteutgifter	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Kapitalavgifter ³	4,7	4,6	4,5	4,8	4,9	5,1
Utgifter totalt	41,2	41,6	41,8	41,3	42,2	43,1
Nettoutlåning (+) / nettoupplåning (-)	-1,6	-1,3	-0,9	-0,1	-0,6	-1,0
Primärt överskott ⁴	-1,7	-1,4	-1,0	-0,3	-0,8	-1,1

¹ Enligt nationalräkenskaperna² Inkl. mottagna kapitaltransfereringar och förslitning av fast kapital³ Bruttobildning av kapital och kapitaltransfereringar⁴ Nettoutlåning exkl. nettoränteutgifter

2.5 Socialskyddsfonder

2.5.1 Arbetspensionsfonder

Arbetspensionsanstaltens överskott minskade i fjol till 1,1 % i relation till BNP, medan överskottet under 2000-talets första decennium var i genomsnitt drygt 3 %. Arbetspensionsutgifterna har ökat snabbt under de senaste åren, när pensionärerna blivit fler till antalet. Utöver antalet pensionärer ökas pensionsutgifterna också av att den genomsnittliga nivån på pensionerna stiger, eftersom de nya pensionerna är större än de som redan betalas.

Det svaga sysselsättningsläget och den långsammare höjningen av inkomstnivån har för sin del dämpat ökningen av avgiftsinkomsterna under de senaste åren, trots att pensionsavgifterna samtidigt har höjts i snabb takt. Den låga räntenivån har minskat pensionsfondernas förmögenhetsinkomster. Trots det har höjningen av tillgångspriserna, i synnerhet driven av höjningen av aktiepriserna, ökat pensionsförmögenhetens värde med nästan 190 miljarder euro i slutet av 2016.

Arbetspensionsanstaltens överskott minskar under prognosperioden från nästan 1 % till mindre än 0,5 % i relation till BNP. Den huvudsakliga orsaken till detta är att arbetspensionsutgifternas tillväxttakt stannar i närheten av 4 %. Höjningen av den genomsnittliga nivån på pensionerna och pensionernas årliga indexjusteringar utöka pensionsutgifterna trots att ökningen av antalet pensionärer så småningom mattas av.

Pensionsfondernas förmögenhetsinkomster väntas vända mot måttfull tillväxt under prognosperioden i takt med att räntorna stiger. Dessutom växer pensionsavgiftsinkomsterna något snabbare då ökningen av lönesumman tilltar i måttfull takt. Avgiftsinkomsterna ökar också tack vare den höjning av den privata sektorns arbetspensionsavgift på 0,4 procentenheter som gjordes i början av innevarande år. Avgiften fryses enligt överenskommelse på nuvarande 24,4 % nivå även för 2018–2019. Enligt Pensionsskyddscentralens senaste långsiktiga kalkyler medför denna avgiftsnivå emellertid vissa höjningstryck från och med början av 2020-talet.

Tabell 26. Socialskyddsfonder ¹

	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
	md euro					
Avkastning på placeringstillgångar	3,5	3,4	3,5	3,6	3,8	4,1
Socialskyddsavgifter	26,3	26,9	27,9	27,4	27,7	28,4
arbetsgivarnas avgifter	17,9	18,2	18,8	17,6	17,3	17,4
försäkrades avgifter	8,4	8,7	9,2	9,8	10,3	11,0
Transfereringar från övriga offentliga samfund	13,9	14,3	14,6	16,1	16,0	15,8
Övriga inkomster	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Inkomster totalt	44,2	45,2	46,5	47,5	47,9	48,8
Konsumtionsutgifter	3,6	3,7	3,6	3,6	3,7	3,8
Socialförmåner och -bidrag	34,7	35,9	36,6	38,0	38,9	39,8
Övriga utgifter	3,2	3,7	3,4	3,3	3,3	3,4
Utgifter totalt	41,5	43,3	43,6	44,9	45,9	47,0
Nettoutlåning (+) / nettoupplåning (-)	2,7	1,9	2,9	2,6	2,0	1,8
Arbetspensionsanstalterna	3,4	2,7	2,4	1,8	1,5	1,2
Övriga socialskyddsfonder	-0,7	-0,8	0,5	0,8	0,4	0,6
Primärt överskott ²	1,2	0,5	1,6	1,3	0,6	0,4

¹ Enligt nationalräkenskaperna

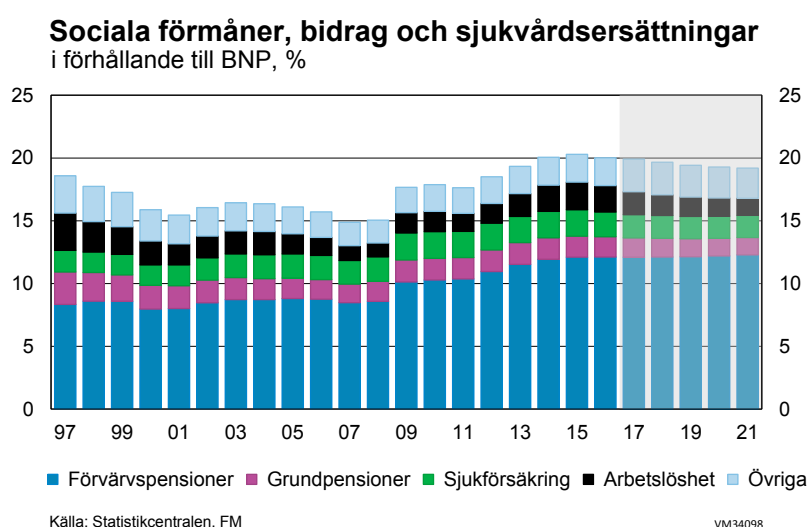
² Nettoutlåning exkl. nettoränteutgifter

2.5.2 Övriga socialskyddsfonder

De övriga socialskyddsfonderna består i huvudsak av Folkpensionsanstalten, som ansvarar för grundskyddet, samt Arbetslöshetsförsäkringsfonden, som ansvarar för det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa. Efter ett par år med underskott vände de övriga socialskyddsfondernas saldo i fjol och uppvisade ett överskott på 0,2 % i relation till BNP. Höjningen av arbetslöshetsförsäkringsavgiften med 1 procentenhet i början av 2016 samt den avstannade ökningen av utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa bidrog till vändningen.

De övriga socialskyddsfondernas överskott väntas öka något i år, när sysselsättningsläget förbättras och minskar arbetslöshetsutgifterna. I prognosen har beaktats att arbetslöshetsförsäkringsavgiften enligt förslag ska sänkas med 0,2 procentenheter från och med nästa år. Trots det kommer arbetslöshetsförsäkringsfondens konjunkturbuffert, i ljuset av prognosen, att samla medel så att arbetslöshetsförsäkringsavgiften utifrån nuvarande lagstiftning borde sänkas ännu mera senast från och med 2020. Därför har man antagit att arbetslöshetsförsäkringsavgiften kommer att sänkas ännu med 0,3 procentenhet från och med 2020. Av försiktighetsskäl har sänkningens storlek uppskattats så att konjunkturbufferten når sitt maximibelopp 2021, även om en sänkning av avgifterna verkställs redan från och med 2019 och arbetslöshetsutgifterna minskar mer måttfullt än väntat.

De övriga socialskyddsfondernas utgifter minskas under prognosperioden av de besparingar som riktas mot det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa, läkemedels- och sjukvårdersättningarna, sjuk- och föräldradagpenningarna samt bostadsbidragen och studiestöden. Dessutom skars de förmåner som är bundna till folkpensionsindex ner med 0,85 % från och med början av innevarande år och de höjs inte 2018–2019 i enlighet med det tidigare beslutet. Besluten gäller dock inte basutkomststödet, beträffande vilket betalningen överfördes från kommunerna till FPA i början av innevarande år. Besparingarna syns till stor del så att statens överföringar till de övriga socialskyddsfonderna minskar.

Tabell 27. Socialförsäkringsavgifter och pensionsindex

	2014	2015	2016	2017	2018**	2019**
Socialförsäkringsavgifter¹						
Arbetsgivare						
Sjukförsäkring	2,14	2,08	2,12	1,08	0,87	0,98
Arbetslöshetsförsäkring	2,20	2,33	2,85	2,40	1,91	1,91
Arbetspensionsförsäkring (ArPL)	17,75	18,00	18,00	17,95	17,75	17,35
Kommunernas pensionsförsäkring	23,79	23,65	23,21	21,95	21,75	21,35
Löntagare						
Sjukförsäkring	2,16	2,10	2,12	1,58	1,54	1,67
Arbetslöshetsförsäkring	0,50	0,65	1,15	1,60	1,90	1,90
Arbetspensionsförsäkring	5,85	6,00	6,00	6,45	6,65	7,05
Förmånstagare						
Sjukförsäkring	1,49	1,49	1,47	1,45	1,53	1,59
Pensionsindex						
Arbetspensionsindex	2509	2519	2519	2534	2551	2589
Folkpensionsindex	1630	1637	1631	1617	1617	1617

¹ Årliga medeltal. Arbetsgivaravgifterna samt de försäkrades arbetslöshets- och arbetspensionsavgifter som procent av lönerna. Siffrorna är vägda medeltal.

2.6 Långsiktiga hållbarheten i den offentliga ekonomin

Även om den offentliga skulden i relation till BNP har börjat sjunka något, väntas inte de offentliga finanserna komma i balans. Förändringen i befolkningsstrukturen i en permanent ofördelaktig riktning innebär en avsevärd utmaning för balanseringen av de offentliga finanserna under kommande decennier. Den demografiska förändringen ökar pensions-, hälso- och sjukvårds- samt långvårdsutgifterna, och det nuvarande skatteuttaget räcker inte till att finansiera utgifterna. Dessutom minskar befolkningen i arbetsför ålder, som finansierar välfärdstjänsterna och förmånerna med skatter. I Finland syns förändringen i befolkningsstrukturen tidigare än i de övriga EU-länderna.

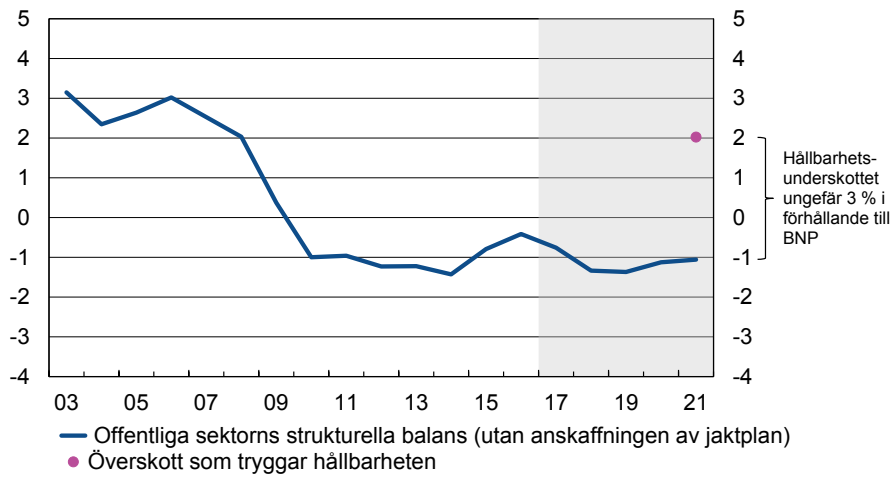
Hållbarhetsunderskottet inom de offentliga finanserna innebär att den offentliga ekonomins inkomster inte på lång sikt räcker till för att täcka utgifterna. En permanent obalans mellan inkomster och utgifter hotar att öka skuldsättningen så att den blir okontrollerbar. Hållbarhetsunderskottet kan tekniskt sett uttryckas som skillnaden mellan det överskott som tryggar hållbarheten i den offentliga ekonomin och underskottet i den offentliga ekonomin vid utgångsåret (i nuläget 2021) för beräkningen (se figuren). Det överskott som tryggar hållbarheten innebär att den offentliga ekonomin ska uppvisa ett överskott på ungefär 2 % i förhållande till BNP i början av nästa decennium för att den offentliga ekonomin ska klara av det framtida utgiftstrycket till följd av den åldrande befolkningen utan ytterligare åtgärder. I stället för överskott på 2 % beräknas den offentliga ekonomin uppvisa ett strukturellt underskott, utan effekten av anskaffningen av jaktplan, på ungefär 1 % i förhållande till BNP 2021.

Finansministeriet beräknar att hållbarhetsunderskottet är ungefär 3 % i förhållande till BNP, det vill säga cirka 8 miljarder euro på 2021 års nivå.¹ Det uppskattade hållbarhetsunderskottet har ökat något jämfört med förra våren, till följd av bl.a. de fastställda skattesänkningarna och den förmodade sänkningen av arbetslöshetsförsäkringsavgiften. I beräkningen av hållbarhetsunderskottet har de långsiktiga åtgärder som fastställts i regeringsprogrammet för att förbättra den offentliga ekonomin inte heller beaktats, såsom social- och hälsovårdsreformen. Dessutom har det anslag på cirka 1 miljard euro som reserverats för anskaffning av jaktplan i statens utgiftsram för 2021 inte beaktas.²

¹ Finansministeriets bedömning av den offentliga ekonomins hållbarhet på lång sikt görs i enlighet med EU:s gemensamt avtalade metoder och beräkningsprinciper. Hållbarhetskalkylen är en belastningskalkyl, där det projiceras en utveckling baserad på dagens lagstiftning och praxis och utgående från en befolkningsprognos, en uppskattning av utgifterna enligt åldersgrupp och en uppskattning av den ekonomiska utvecklingen på lång sikt. En närmare beskrivning av beräkningsmetoderna finns i finansministeriets metodbeskrivning angående hållbarhetskalkyler <https://vm.fi/sv/metodbeskrivningarna>. I slutet av metodbeskrivningen analyseras också hållbarhetskalkylens känslighet för de antaganden som använts i beräkningen, eftersom beräkningen är förenad med stor osäkerhet och är känslig för antaganden om den framtida utvecklingen. Kalkylen är emellertid ett konsekvent sätt att analysera kommande utmaningar för de offentliga finanserna och metoder för att lösa dessa.

² Den effekt anskaffningen av jaktplan har på hållbarhetsunderskottet har inte beaktats eftersom det ännu inte har fattats beslut om anskaffningarna och det exakta priset inte är känt. Trots att det är fråga om en i sin helhet stor anskaffning på uppskattningsvis 7–10 miljarder euro är dess inverkan på hållbarhetsunderskottet rätt liten. Det är inte fråga om en permanent ökning av utgifterna utan snarare en ersättningsanskaffning av engångsnatur, om inte kostnaderna för underhåll i relation till BNP ökar avsevärt från nuvarande nivå.

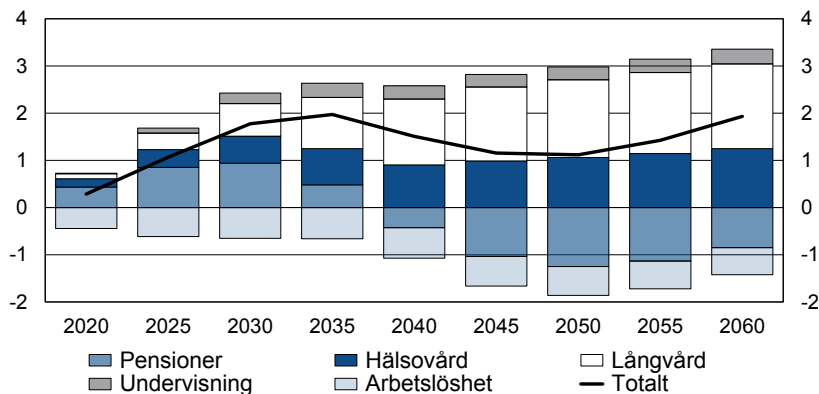
Finansministeriets beräkning av hållbarhetsunderskottet i förhållande till BNP, %

Källa: Statistikcentralen, FM

VM34098

Ändring av åldersrelaterade utgifter från och med 2015, i förhållande till BNP, %

Tabellen har utarbetats med hjälp av social- och hälsovårdsministeriets SOME-modell

Källa: FM

VM34098

Bilagetabeller

1. **Precisering av prognoserna**
2. **Utfall och prognoser som utnyttjats i budgetprocessen 2011 - 2015, %-förändring**
3. **Balansen för utbud och efterfrågan**
4. **Samhällsekonominns finansiella jämvikt**

Tabell 1. Precisering av prognoserna¹

	2016				2017**				2018**				2019**			
	eö4	eö1	eö2	eö3	eö4	eö1	eö2	eö3	eö4	eö1	eö2	eö3	eö4	eö1	eö2	eö3
BNP till marknadspris, volymförändring, %	1,6	1,4	1,5	1,9	0,9	1,2	2,4	2,9	1,0	1,0	1,6	2,1	-	1,2	1,5	1,8
Konsumtion, volymförändring, %	1,4	1,5	1,5	1,6	0,5	0,7	1,4	1,6	0,4	0,3	0,8	1,2	-	0,6	0,7	1,0
Investeringar, volymförändring, %	4,1	5,2	5,2	7,2	2,7	2,8	3,6	4,7	3,2	3,1	2,9	3,7	-	3,3	3,4	3,5
Export, volymförändring, %	1,0	0,5	1,5	1,3	2,4	2,9	4,7	4,7	3,2	3,4	3,7	3,7	-	3,6	3,9	4,1
Arbetslöshetsgrad, %	8,9	8,8	8,8	8,8	8,5	8,5	8,5	8,6	8,1	8,1	8,1	8,1	-	7,8	7,8	7,8
Konsumentprisindex, förändring, %	0,3	0,4	0,4	0,4	1,3	1,2	1,0	0,9	1,3	1,3	1,3	1,5	-	1,4	1,4	1,5
Statens finansiella sparande, i förhållande till BNP, %	-2,6	-2,7	-2,7	-2,7	-2,6	-2,7	-2,5	-2,3	-2,1	-2,2	-2,0	-2,0	-	-1,8	-1,7	-1,4
Offentliga sektorns finansiella sparande, i förhållande till BNP, %	-2,2	-1,9	-1,9	-1,8	-2,5	-2,3	-1,8	-1,2	-2,0	-2,0	-1,7	-1,4	-	-1,7	-1,4	-1,0
Statens skuld, i förhållande till BNP, %	47,7	47,8	47,8	47,5	49,2	49,1	48,5	47,7	50,2	49,7	48,6	47,5	-	50,0	48,6	46,9

¹ Ekonomisk översikt / publiceringstiderna: 22.12.2016 (eö4), 28.4.2017 (eö1), 21.6.2017 (eö2) samt 19.9.2017 (eö3)

Källa: Statistikcentralen, FM

Tabell 2. Utfall och prognoser som utnyttjats i budgetprocessen 2012 - 2016, %-förändring

	Åren 2012-2016		Genomsnittliga prognosfel	
	Medeltal av prognoser	Medeltal av utfall	Under- eller överskattning av prognosen ¹	Prognosfelets storlek ²
BNP (volym)	1,5	-0,1	1,6	1,8
BNP (värde)	3,5	1,8	1,7	1,8
Privata konsumtionen (värde)	3,1	2,4	0,7	1,0
Bytesbalans, % av BNP	-0,4	-1,0	0,7	1,3
Inflation	2,1	1,1	1,0	1,1
Lönesumma	2,5	1,3	1,2	1,2
Arbetslöshetsgrad	8,2	8,6	-0,4	0,5
Statsskulden, % av BNP	47,5	46,0	1,6	1,6
Statens nettoutlåning, % av BNP	-2,9	-3,4	0,5	0,6
Den offentliga ekonomins nettoutlåning, % av BNP	-1,8	-2,5	0,6	1,1

Jämförelsen av prognoserna införs i de preliminära nationalräkenskaperna i mars/juli. Medeltalet för de fem senaste åren har beräknats utifrån vårens och höstens prognoser om budgetåret.

¹ Indikatorn för under- eller övervärdering är det genomsnittliga prognosfelet.

² Medeltalet av felens absoluta värde anger prognosfelens genomsnittliga storlek, oberoende av felens riktning.

Tabell 3. Balansen för utbud och efterfrågan, miljoner euro

	Löpande priser					
	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
Bruttonationalprodukt till marknadspris	205 474	209 581	215 615	223 919	232 232	240 806
Import av varor och tjänster	78 393	77 481	78 616	84 814	89 205	94 525
Totalutbud	283 867	287 062	294 231	308 734	321 437	335 331
Export av varor och tjänster	76 482	76 431	75 967	81 536	85 615	90 445
Konsumtion	164 346	166 977	170 771	174 540	178 955	183 562
privat	113 635	115 856	119 056	123 150	126 500	129 905
offentlig	50 711	51 121	51 715	51 390	52 455	53 657
Bruttobildning av realkapital	42 235	42 713	46 423	49 643	52 749	56 010
privat	33 643	34 562	37 860	40 800	43 499	46 433
offentlig	8 592	8 151	8 563	8 843	9 250	9 577
Totalefterfrågan	283 867	287 261	293 861	308 364	321 067	334 961
	Fasta priser, referensår 2010; ej adderbara					
	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
Bruttonationalprodukt till marknadspris	186 552	186 536	190 130	195 597	199 708	203 396
Import av varor och tjänster	74 799	77 161	80 577	82 875	85 025	87 690
Totalutbud	261 351	263 697	270 707	278 472	284 733	291 087
Export av varor och tjänster	73 495	74 114	75 054	78 561	81 449	84 792
Konsumtion	148 267	149 954	152 397	154 824	156 679	158 187
privat	103 127	104 847	106 771	109 327	110 835	112 179
offentlig	45 136	45 114	45 638	45 523	45 870	46 036
Bruttobildning av realkapital	38 694	38 962	41 757	43 710	45 312	46 900
privat	30 885	31 565	34 074	35 948	37 388	38 905
offentlig	7 801	7 393	7 682	7 762	7 924	7 996
Totalefterfrågan	261 224	264 143	269 967	277 203	282 904	288 649

Tabell 4. Samhällsekonominns finansiella jämvikt

	2012	2013	2014	2015	2016
	i förhållande till BNP, %				
Bruttoinvesteringar	22,3	21,2	20,6	20,4	21,5
hushåll och icke vinstsyftande samfund	6,5	6,2	5,9	5,7	6,3
företag och kreditinstitut	11,8	10,8	10,5	10,7	11,3
offentliga samfund	4,0	4,2	4,2	4,0	4,0
Bruttosparande ¹	20,7	19,7	19,7	19,9	20,7
hushåll och icke vinstsyftande samfund	4,5	5,0	4,2	3,9	3,3
företag och kreditinstitut	14,3	13,2	14,5	15,0	15,3
offentliga samfund	1,9	1,5	1,0	1,1	2,0
Finansiellt överskott	-1,8	-1,8	-1,2	-1,0	-1,2
hushåll och icke vinstsyftande samfund	-2,3	-1,5	-1,9	-2,0	-3,3
företag och kreditinstitut	2,6	2,3	3,9	3,8	3,9
offentliga samfund	-2,2	-2,6	-3,2	-2,7	-1,8
Statistisk differens	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,2

¹ Inklusive kapitalöverföringar, netto

FINANSMINISTERIET

Snellmansgatan 1 A

PB 28, 00023 STATSRÅDET

Telefon 0295 160 01

Telefax 09 160 33123

www.finansministeriet.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)

ISBN 978-952-251-886-6 (pdf)